

THƠ

VÀ CỦA THƠ

*T*hi Sĩ và Tôi

*Ngũ
Yên
Tập
6.
1995-2002*

Nhà Xuất Bản
LŨY TRE XANH

Thơ Tuyển 1995-2002

Thơ Cụ Thể

Thơ Đồng Tác

Thơ Phỏng Vấn

Thơ Trình Diễn

Tùy Thơ

Ca Khúc Thơ

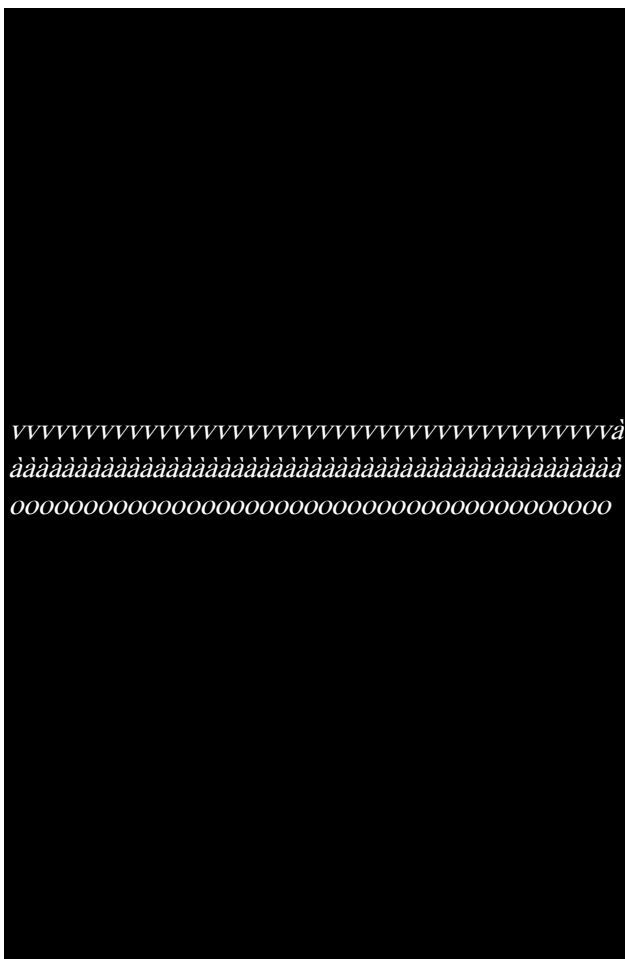
Nhạc

Họa

Trích Từ Vở Nháp

Trích Từ Tùy Ký

Bạt. Lê thị Huệ

Sống

thay

Một sáng thức dậy

Quên

Không nhớ

ai là mình

*Sướng hờn
Thức dậy
Quên
Không nhớ
mình là ai*

*Sướng nhất
Thức dậy
Quên
Thấy ai cũng là mình*

Đình Cường vẽ Ngu Yên

Sách Này Của Ai?

*Tôi có hai tên
Một tên ghi lên mộ
Một tên in trên sách
Một tên được đầu thai
Một tên bức tử
Tôi đầu thai đọc lại tôi*

*Trước giờ phán xét
Xin hỏi Thượng Đế gọi tên nào?*

*Ai là kẻ có tội?
Ai đáng được lên trời?*

*Dưới trần gian
Sách này của ai?*

Thi Sĩ và Tôi

Em về chưa?

Hay tiếng thời gian héo hắt qua

Thành phố vắng thơ

Một người bơ vơ tan vào cô đơn

Đời sống thiếu thơ

Thần sắc bệnh đau

Nhìn xanh xao thiếu nắng

Thơ về chưa?

Hay tiếng nói quen người về mơ

Từ lúc vắng em

Một người cảm cú viết nhiều câu thơ

Thời tiết đổi thay

Tờ giấy lịch bay

Sợi tóc bạc rơi

Không còn ai hay

Người thi sĩ ấy chờ hoài thơ hay

Một đêm thẳng thốt ra đi

Những bài thơ viết vì mong chờ

Một ngày như trái cây hư

Chôn theo rác rưởi bên đường

Hỏi lòng còn yêu thơ không?

Người thi sĩ ấy tìm tòi thơ hay

Một hôm lặng lẽ quên sinh

Những bài thơ dấu đầy trong hồn

Nhẹ nhàng phai giữa hư vô

Tan theo sáu tháng côn trùng

Từ lúc vắng anh

Người người hốc hác quên

dần câu thơ

Thời tiết đổi thay

Tờ giấy lịch bay

Hồn xác quạnh hiu

Không còn ai hay

Houston, 03-06-2000

11 *Thi Sĩ và Tôi*

Thi Sĩ và Tôi
Ngũ Yên

Alto Solo: Tempo - 4/4

Andante

Đàn sẽ chẳng? Mấy tiếng nói gian? Bên tôi qua?

mp *Decresc.* Thành phố vắng? Một người đi về? Bên tôi về đây?

Đàn sẽ chẳng? Thôi về hình ảnh? Bên tôi về đây?

p Thôi về chẳng? Mấy tiếng nói gian? Bên tôi về đây?

mp Từ đó chẳng? Một người đi về? Bên tôi về đây?

Thôi về chẳng? Từ đó chẳng? Bên tôi về đây?

Canonic

Đàn sẽ chẳng? Một người đi về? Bên tôi về đây?

Đàn sẽ chẳng? Một người đi về? Bên tôi về đây?

Làm..... Thơ

*Tôi thực tế làm thơ không thực tế
Thực tế là gì? em nói, đừng làm thơ
Ngưng làm thơ, tôi thấy thiếu thực tế
Trở lại làm thơ, thực tế thiếu tôi*

*Thực tế là gì? là điên đầu cả nhân loại
Thực tế là thực tế như giấc mơ
Trong vịnh củ cái gì là thực tế?
Thực tế là gì? là chết bất ngờ
Tôi thực tế làm thơ chờ chết
Chờ bất ngờ thôi sẽ hết làm thơ*

10- 1996

Không Phải T

H

Ở

Không phải thơ

Là đình

Đóng vào vô tận

Treo tôi vô định

Đình trời đất

từ ấu thơ

từ dĩ vãng

từ quan tài

từ truyền thống suy tàn thẩm mỹ

Đình cong ý

Đình gãy

lời

Đình mòn cảm

Đình rỉ tin

*Tôi đóng lời
Lời đóng tôi
Vào thượng cùng
Nơi trái tim có óc*

27-09-98. Houston

ơhT

1.

Em bé mù hỏi: Mặt trắng?

Tôi nói: Ánh trắng đẹp nhưng người dẫm lên

Em hỏi: Mặt trời?

*Tôi nói: Ánh nắng sáng nhưng tim núp trong
ngực tối*

Em hỏi: Tấm lòng?

Tôi nói: Không có

2.

Tôi là người lớn/mù

Mở mắt càng to càng không thấy

Sống lâu sờ ánh trắng dơ

Sờ nắng dỗi

Sờ lòng người, trống không, có gai

Biết thời gian tồn tại trong quá khứ

Đáng lẽ con mắt mọc phía sau

Tương lai có ai thấy gì?

3.

Tôi hỏi: Mặt trăng?

Em nói: Ánh trăng bị dẫm nhưng vẫn đẹp

Tôi hỏi: Mặt trời?

Em nói: Không ánh sáng nào sáng hơn ánh tim

Tôi hỏi: Tấm lòng?

Em chỉ vào ngực tôi

4.

Trong thế giới mù

Người mù nhất làm vua

Người sáng nhất làm thơ

Little Rock, 02-1995

Làm Gì Với Thơ Hay

*Con khi
Sau khi làm trò
Thích nghe vỗ tay
Hướng chi người*

*Tôi để ý
Không ai khen thơ tôi
Nên buồn hơn khi*

*Mỗi khi
Làm được thơ hay
Ngậm ngùi không biết khoe ai
Khoe với nắng
Nắng bảo: Chờ đêm mới rảnh
Khoe với trăng
Trăng hỏi: Bán có tiền không?
Khoe với gió
Gió thổi bay như rác
Nên mỗi khi làm được thơ hay
Tôi lặng lẽ cất vào phủ phiểm*

*Có những đêm thức khuya buồn thảm
Tôi và thơ trần trọc thở dài
Cả hai đều không hiểu
Thế nào là thơ hay?*

*Hôm nay
Mời quý vị xem thơ
Lòng buồn hơn con khỉ
Làm xong trò
Phải bưng mũ xin tiền*

Houston, 20-11-01

Thơ và Buồn

Buồn

Theo thơ tuông ra chữ

Trái đầy quá khứ

Đọc lại thơ

Buồn từ chữ lên mắt

Tràn xuống tim

Bùi ngùi tương lai

Buồn

Viết thành thơ

Thơ chở buồn nhẹ dần cảm giác

Viết thơ rồi

Nhìn lại

Vẫn buồn

Buồn

Là gì?

Sao buồn gần tôi hơn cả em?

Houston, 2-15-02

Thơ với Cú

*Cú chong chong suốt đêm
Tìm chủ gõ trên mười ngón
Canh thức giấc ngủ quen
Chợt chán chường cố tin số kiếp*

*Cú hận mình
Đêm không thấy mặt trời
Kêu lên bi đát
Như thơ không thấy trăng*

*Thơ độ rày lãng nhách
Thơ trở thành thói quen*

Ngày thì lãng nhách

Đêm thì thói quen

Người thì lãng nhách

Trời thì thói quen

*Quen thì lãng nhách
Lạ thì thói quen*

*Cú hận mình suốt đêm không ngủ
Thấy cả nhân sinh hủ miện,
 ú ố, trần trườg, dâm loạn
Làm sao giữ lấy u mê, sống an lành?
Cú hận mình không có chiêm bao
Để cân bằng sự thật*

*Thơ hận mình là cú
Không giống được như người
Lạ thì lãng nhách
Quen thì thói quen*

*Chim cú thức đêm ngủ ngày
Người thức ngày ngủ đêm
Thơ thức ở giữa
Ngủ lúc chết*

Lake Jackson, đêm dư cà phê. 2002

Tờ 100
Cắt làm đôi
Không phải 200

Nửa tờ 100
Không phải 50
Không mua được gì

Ngu Yên
Cắt làm đôi
Một Ngu
Một Yên

Nửa Ngu
Nửa Yên

Ai Ngu?
Ai Yên?

Trích Tù Tù Ký:

Tôi không có ý định in cuốn sách này như một tập thơ bình thường.

Thế nào là không bình thường? Gặp một người có con mắt mọc ở giữa trán, gọi là quái vật. Người có con mắt trong trí tuệ, gọi là triết gia. Mắt ở tim gọi là hiền nhân. Mắt không thấy giống như mọi người, gọi là dị nhân. Tất cả các người ấy đều không bình thường.

Vài ba trăm trang giấy, có thơ, có ghi chép về thơ và những liên hệ đến thơ. Như một người đi tìm cái gì đó rất khẩn thiết nhưng lại tìm tòi một cách nhẩn nha. Ghi chép vào vở nháp. Có tâm sự hoặc sự nhớ chuyện xưa, viết vào tùy ký. Đi đứng ngủ nghỉ bình thường. Trong đầu trí sôi sùng sục, tìm đập mạnh liên hồi nhưng ngoài mặt giữ gìn thông lệ, ngày ngày hằng hái đi làm nuôi vợ con. Như cái nồi hầm thịt. Bên ngoài đứng vững trên lò lửa. Bên trong nước nóng nhồi đảo thịt xương. Thỉnh thoảng nắp vung động dậy hé xì một làn hơi thơm tho.

Mỗi tập thơ của tôi là mỗi bằng cấp. Không phải bằng ra trường mà là bằng thí nghiệm. Tôi in thơ theo từng giai đoạn thời gian, chứa những suy nghĩ về thơ, thực tập và cảm xúc trong giai đoạn đó. Mỗi tập thơ ghi lại những thử nghiệm: Thế nào là thơ có giá trị ?. Những tập thơ đã in, cho tôi những thất bại, những thành công, những điều khiêu khản hơn về thơ, những gì tôi chưa biết về thơ. Mỗi phần thơ đều hướng về câu hỏi: giá trị thơ là gì?

Ngay trong tập thơ này, có lần điều đọc lại thấy kém, đã bỏ khá nhiều nhưng mỗi đọc mỗi bỏ chẳng bao giờ được cảnh đoàn viên. Như một người cha không biết tiết dục, sinh quá nhiều con. Ngại ngẫm vì không nuôi các con lớn theo ý mình. Ông cũng biết, khi đứa trẻ đã lớn, thời dậy thì, lúc trưởng thành, nó có ý kiến, tâm tình riêng. Làm sao kèm chế được. Hay hơn để nó phát triển theo chiều hướng và chủ kiến đã chọn. Dần dà mới biết số mệnh ra sao. Đông con nuôi không nổi. Có đứa đi tu, có đứa đi tù. Kẻ lành người chột. Thằng khỏe thằng bệnh. Anh lớn em còi. Nhưng một ngày kia, khi người cha đã già, tất cả con cái còn

sống sót, lưu lạc đó đây, hện nhau trở về. Cảnh đoàn viên ngậm ngùi, hân hoan. Đau đớn khi nhắc đến người đã mất. Sung sướng khi thấy kẻ thành công. An ủi ai thất thế. Người cha đóng cửa nói với các con. Tất cả chuyện này nên ghi vào gia phả và chỉ để cho con cháu gia tộc xem mà thôi.

Tôi như một người lạc lõng. Lúng bấn trước một thế giới rộng lớn, sâu thẳm. Có thừa can đảm bước vào nhưng không biết đi đâu. Một mình không ai theo. Lòng sợ hãi của người lỡ tuổi có thể mất hết mọi thứ mình đã tạo ra, khiến tôi tình ngại. Tôi không có ý định nói đến những mất mát vật chất, mất tiếng tăm. Tôi nghĩ đến mất tâm tình, mất linh hồn, nếu có. Làm gì mà đủ dần vậy? -Thưa, làm thơ cũng như đánh bạc, hút bạch phiến. Ngập rồi, nó vện vào người, chia phối ý nghĩ, xây đắp nhân sinh quan, cử ngụ trong tâm tư, khiến cả đời đi vào một hướng khác. Càng đi càng xa cái hướng đồng loại cùng đi. Sẽ có lúc hoặc người bỏ mình hoặc mình bỏ người. Cùng cực, tất mình phải bỏ mình. lấy ông Hemingway làm ví dụ.

Nói vậy sẽ có người cho rằng cường điệu. Bản chất thơ là thất thường, là thơ thần, là lơ mơ, là yếu tố thất bại trong đời sống thường ngày, Vui chơi qua quít với thơ thì chẳng sao nhưng khi bắt đầu yêu cái đẹp của thơ, khoái cái sướng của làm thơ, tin vào tinh thần của thơ, người ấy bắt đầu rẽ vào con đường khác. Đường dẫn đi, xa lìa sự bình thường lúc nào không hay. Chợt vật chất trở thành phiền toái vô cùng. Chợt thực tế hãm hại số mệnh thường xuyên. Chợt thấm thía cái tiểu nhân hạ tiện, cái cô đơn tưởng tượng trước kia, cái phản trắc của trời đất.

Nhưng biết làm gì khác hơn. Tôi không tiết dục được như người cha khốn khổ kia. Thường để đam mê lôi cuốn nên sinh ra không biết bao nhiêu là thơ. Giết không biết bao nhiêu bài. Vẫn yêu cảm giác làm thơ như con chim không phải vì ngứa cổ hót chơi. Nó hót lên vì sức sống hấp động tràn say của ánh bình minh. Không hót không phải là chim. Nó kêu lên vì nỗi buồn của thiên địa hoàng hôn, vì cảm thấu lẻ loi phải cất tiếng gọi đàn, vì thất vọng cho loài chim chỉ có cánh mà không có trăng trong tim óc. Tôi sẽ bắt chước người cha già kia, thấp

đèn trong cửa linh hồn để chờ đón những đứa con thân yêu sống sót quay về. Tôi không muốn nói gì, chỉ muốn ôm các con vào lòng đang rấm rút. Những đứa con của tôi chắc khó thành công trong cõi thiên hạ này vì chúng nó cũng bất tuân định mệnh, ngỗ nghịch và chống đối đời sống như tôi. Nhưng tôi sẽ nói với các con rằng: Được. Các con xứng đáng là con của ba.

Đã lâu, đã quen. Viết không biết chiều lòng. Chỉ dám xin lòng tha thứ. Tôi cũng chán phải nói lời xin lỗi vì lỗi lầm, tội lỗi ở ngoài thơ.

Tôi thật lòng viết như thế này trong một lúc thê lương:

*Trăng chết rồi đó em
 Anh giết trăng từ hôm biết trăng là mặt trời
 Dấu ánh trăng vào tiềm thức
 Cho em giấc ngủ mơ trăng
 Nếu anh có thể chết
 Cho người hiểu thêm thơ
 Xin chết ngay bây giờ
 Đêm không trăng ảo não*

Lúc xao động tủi lòng cảm khái thì viết như thế. Ra rồi, có thi sĩ nào vì thơ mà chết đâu. Ông Lý Bạch chết vì rượu.

Trích Thêm:

Trở lại với con người đang đi tìm cái gì kia. Tại sao loay hoay hoài vậy? Đã bao nhiêu năm rồi, nếu tìm mãi không ra, không lẽ lãng phí cả đời người sao? Thưa, chính hán cũng không biết hán đang tìm kiếm cái gì. Về việc lãng phí, có lẽ, đời dùng để lãng phí bằng cách này hoặc cách khác. Có ai không lãng phí đời đâu?

Vợ tôi giỏi nhất là hầm thịt. Gia vị bí mật nào, đã ướp tẩm ra sao, khi nước sôi riu riu, mùi hương thịt bay cùng hàng xóm, khiến cho ai cũng phải tìm chút gì bỏ ngay vào miệng cho đỡ ứa nước miếng. Con chó ngủi được mùi thịt, chạy vào nhà bếp nhảy chồm lên sủa từng hồi, tưởng như sắp ăn được một ngoạm thịt thơm kia. Vợ tôi như bà Trời con, nấu nời thịt trên cao, tiếp tục phả ra mùi vị quyến rũ. Chó sủa chán, tìm không ra, bỏ đi. Lát sau, quay trở lại,

nhảy chồm, sửa tiếp. Chỉ hít được mùi không thấy thịt đâu.

Thơ và tôi, tình cảnh tôi tệ hơn con chó, chẳng biết hương nào tìm thấy thơ Nhâm Thìn dù đã ngửi được mùi hương.

Nói đến chó, tôi lại nghĩ rằng: Có thơ người và thơ chó. Tôi thích thơ chó hơn. Sửa ít mà trung thành với thơ. Sửa đón mừng, bảo vệ và can đảm. Thơ người quá sức giống người, ít giống thơ. Có mấy ai sống hơn nửa đời người mà không ngao ngán đồng loại!

.....

Buồn rơi

Buồn rơi đậm đặc buồn từ đâu lớp lớp buồn

rơi

Sao buồn rơi hoài trên tôi

Có phải làm người là hy vọng!

Hy vọng dấu trong lòng đau hơn thất vọng

Hãy xóa tôi đi

Đừng dây dưa dằng dai chờ một buồn rơi

buồn mãi rơi nghệt thở

tôi

Sự thật ai sinh ra hiểm họa?

Dồn máu quan tài từ tim lên óc

Có lẽ nên giết người?

Có lẽ nên chơi gái?

Có lẽ nên ngồi bất động lấy gân cứng ngắc

*Thọc tay vào mắt móc ra nỗi thấy
Cho mù tương lai
Hồn quặn quại sao tưởng bình thân hay
bình thường*

*Tôi tê **dại**
Có phải làm người là cảm tính giả?
Có lẽ nên xóa đi*

*Làm người là làm thơ thiết
Lòng rủ xuống hai tay kéo lên
Tìm rót ra lượm nhét vô lại
Còn tình?
Khỏi nói làm gì*

*Có phải tôi đang lo sợ!
Tưởng đã quen rồi hiện cảnh buồn rơi buồn
mãi rơi rơi
không biết khi nào.....*

Võ Thanh chụp Ngu Yên

*xin đọc thơ như xem bói chỉ tay
và yêu thơ khi phải mất từng ngày*

xin nghĩ thơ như phu vát gạo

chợt dùng thẳng thản ()
- ừ, phong linh*

(*)

*chợt thắng thốt rồi thản nhiên
tưởng đã thản nhiên vẫn thắng thốt
có thắng thốt mới thản nhiên
chính thản nhiên là thắng thốt*

Truyện Một Con Cá

*Tôi là con cá sinh ra trong dòng sông Bến Hải
Buổi sáng bơi qua bờ bắc tìm ăn tránh bộ đội
lưỡi câu
Buổi chiều về ngủ bờ nam trốn lính rình
giăng lưới
Ngày ngày lính bờ bắc đói khổ chán chường
chửi lính bờ nam
Lính bờ nam mệt mỏi nản lòng chửi lính bờ bắc
Nhiều đêm nhìn sao trời thao thức
Tôi tự hỏi lòng
họ làm người có vui sướng hay không?*

*Dòng sông tôi lớn khôn
Người ở hai bờ đua nhau phóng uế
Có chú Ba Tàu bác Nga La Tư đến bỏ đồ dơ
Có cậu Mỹ dựng Pháp anh hai Đại Hàn đến
xả rác
Gia đình tôi và triệu ngàn con cá khác
Uống nước dơ thương khó sống qua ngày
Ăn đồ bẩn cam lòng như đã quen số mạng*

*Trên bàn đại tiệc hòa bình tự do hiệp ước
Bạn bè thân nhân tôi hiến mình vô số những
món ăn
Người ngoại quốc người Việt Nam mút xương
gặm đầu nhai mắt cá
Họ chúc mừng trên dòng sông
ly tán những linh hồn*

*Một hôm
Lính bờ bắc tràn qua sông nam tiến
Khuấy động phù sa đỏ máu cả dòng sông
Hai bên lính gục ngã
Xương trắng đầu lâu giống nhau anh em ruột
Hồn oan khiến không phân biệt bắc nam*

*Người cũng chết
Cá cũng chết
Chỉ có Trời còn sống
Trời sống để ghi công trạng kẻ sát nhân*

*Quý vị những người ở hai bờ Bến Hải
Có bao giờ nghĩ đến loài cá chúng tôi?
Mất nước quý vị vẫn sống
Không có nước chúng tôi bất động*

*Chỉ có Trời mới hiểu
Cá và người ai cần nước hơn ai?*

*Tôi là con cá rời dòng sông Bến Hải
Vượt biển đông đến mắc cạn nơi đây
Trái tim tôi ướp đầy gia vị tiền tài của cải
Trí óc tôi mưu toan ám ảnh chuyện mánh mung
Tắm lòng chật ước mơ vinh hoa phú quý*

*Chợt đêm qua nhìn sao trời thao thức
Tôi tự nhủ lòng ước gì con cá được làm người*

*Quý vị đọc bài thơ này
Có bao giờ tự hỏi:
Ước gì con người được làm cá?*

Houston, 20-06-1997

Tô Phở Việt Nam

Tôi đói bụng

Lòng cồn cào trong chuyến đi xa

*Hơn hai mươi năm lạc giữa đất trời phố phường
xứ lạ*

Hamburger, fried chicken, pizza

Thèm quá

Miếng ăn quê nhà

Xa xa gửi tiệm phở

Hương bốc thơm lồng lộng mấy dặm đường

Gọi tô phở đặc biệt

Chín quá khứ

Tái hiện tại

Gân tương lai

Nạm thân thế

Ớt vẫn cay đỏ mắt chuyện tang thương

Chanh vẫn chua rùng mình chuyện chết chóc

Tô phở Việt Nam

Có rau Quế lấy giống từ bắc việt

Có rau Thơm rễ tận miền trung

Có giá ngon gốc từ lục tỉnh

Có ông bà cha mẹ anh em ăn húp sáng chiều

Em viên xú bưng tô phở ấm bàn tay lạnh

Tôi húp nước lèo ấm áp tình quê nhà

Tô phở Việt Nam

Ăn lúc đói lòng

Tưởng không gì bằng ăn lúc đường xa

Quý vị nào sống no mà lòng đói

Xin mời một tô phở Việt Nam

Quý vị sẽ thấy

*nước sông Hồng, sông Cửu Long chảy trong
dòng máu*

Bánh gạo ba miền nuôi lớn thịt xương

Tô phở Việt Nam

Ăn lúc đói lòng

Tưởng không gì bằng ăn buổi tha hương

Tết Đinh Sửu, tháng hai, 1997

Trích Tù Tù Ký:

Bây giờ vào năm mươi tuổi, nhớ lại, mới rõ ba tôi thương tôi biết là đường nào. Những năm theo học trường Luật Khoa ở Sài Gòn, mỗi mùa hè, trước khi nhập học, tôi thường về Qui Nhơn thăm gia đình. Đúng hơn, về để lãnh tiền cho một niên học mới.

Tôi học và thi như con chim bói cá. Cả năm, mười tháng rong chơi như cánh chim lảng lơ trên bầu trời xám xịt của Đà Lạt. Bay theo người yêu. Bay theo tiếng hát. Bay theo tiếng đàn và câu thơ của lứa tuổi xì xụp ái tình. Hai tháng còn lại, tôi lao mình về Sài Gòn, lao mình xuống chữ nghĩa luật pháp như con bói cá phóng sâu vào biển nước. Đớp lấy chứng chỉ không kể sống chết rồi bay vút lên thình không, trở lại với thông xanh và trò chơi đang dở dang. Ba tôi biết nhưng không nói gì. Có lẽ, xưa ông yêu má tôi cũng thế.

Về nhà vài tuần. Lần nào cũng y hệt như vậy. Đêm trước khi lên đường. Ba tôi gọi con vào phòng. Không ai cho tiền giống như ba tôi.

Ông chia tiền ra từng bao thơ nhỏ. Đây là bao tiền đóng học phí. Đây là bao đóng tiền nhà. Đây là bao đóng tiền cơm.....Tiền tiêu pha chia sẵn ra hàng tháng. Tiền đi xe đồ. Tiền đi xích lô. Tiền ăn dọc đường. Ông dự định không thiếu một món tiền nào dù nhỏ nhất. Sau khi giao hết các bao theo thứ tự, ông lấy một cái bao đã dán kín, đưa cho tôi mà không nói dùng làm gì nhưng tôi hiểu.

Tôi nghĩ, ba tôi dư sức biết, sáng sớm mai khi ra khỏi nhà, đứa con này sẽ xé bỏ hết các bao thơ, cuốn tất cả tiền lớn nhỏ vào túi quần. Nó sẽ vui chơi hoan hỉ với tất cả số tiền đó trong vài tháng rồi dói rách cho đến sang năm.

Tôi là loại con cái gì đây? Ba tôi là loại cha mẹ nào đây? Đã biết con mình tính nết bội bạc mà vẫn tỉ mỉ mất công xếp từng tấm giấy bạc, chia từng bao thơ, viết từng hàng chữ dặn dò. Bây giờ tôi mới hiểu. Lòng yêu thương không nói bằng miệng mà bằng hành động.

Bây giờ vào năm mười tuổi, mới biết ngồi xếp thơ vào từng bao một. Đây là bao Trình Diễn. Đây là bao Đồng Tác. Đây là bao

Cụ Thê. Đây là bao Tuy Thơ, Phỏng Vần.....Bao Ca Khúc Thơ, bao thơ tuyển.....Xếp với tấm lòng mềm mại như bàn tay chị ủi những nếp lụa nhăn. Chia từng bao mà nghe đâu đó những bụi ngùi của tình cha tiễn các con đi về những nơi vô định. Viết từng chữ để tự dặn dò mình mỉm cười trước những phản bội của thời gian.

Người nghệ sĩ dù già mấy vẫn trẻ con. Vẫn nôn nao và hồi hộp về số phận của những bài thơ sắp phải vong thân. Trong thời đại này, tìm người đọc yêu thơ đã hiếm. Tìm người đọc yêu thơ mình lại càng hiếm hơn. Mai kia những chiếc bao sẽ đi theo người quen kẻ lạ. Số phận chúng tệ hơn số tiền có tình phụ tử. Những chiếc bao có thể bị xé nát và chẳng mấy ai tiêu pha thơ như tiền. Nhưng ba tôi đã làm tất cả những điều này vì lòng thương yêu.

Sau này, lúc ba tôi đã già, nhắc lại chuyện xưa, tôi hỏi ông về những bao tiền chi li kia. Ông trả lời: "Ba vẫn thấy những bao thơ con đã xé bỏ trong thùng rác trước nhà. Ba biết, số tiền thì con sẽ quên nhưng con sẽ nhớ mãi hành vi xé các bao thơ kia."

Tình Đau Cũng

Răng

*Khi cái răng sâu
Nung mủ
Giọt từng từng
Cả hàm đau*

*Anh là cái răng sâu
Suốt đời nung mủ
Hồn từng từng
Xung quanh đời bình thản*

*Hay anh là hàm răng sâu
Trong đời em nung mủ
Ăn thốn đau
Ngủ nhúc đầu
Suốt tháng ngày nhan sắc sừng răng*

*Nhưng nhỏ hết răng sâu
Trồng răng giả
Những bữa cơm còn lại
Ăn hết ngon*

Houston, 15-1-2002

Bia LỎng và Cát ĐẶc

Đời rất đặc

Khi tình anh rất lỏng

Trộn vào nhau như cát trộn bia

Uống không trôi

Đổ thấy tiếc

Cầm lâu ngày không biết làm gì?

Cầm lâu rồi

Nhẹ cũng mới

Nhiều nhão quanh đời

Thừa mưa cho không

Đôi khi chán đổ bia vào dĩ vãng

Dĩ vãng say mềm ngủ tận tương lai

Đôi khi mời người quen một hộp

Bia hôi bùn biết ai thật lòng sen

Xin cứ nhỏ khi tình tôi đắng

Xin cứ tránh xa cho trống vắng chỗ ngồi

*Chỉ còn em mỗi ngày phải uống
Hóp ái tình lộn cộn cát thơ*

*Đời tuy đặc
Tình anh lỏng quá
Pha cách nào cũng lỏng le*

Houston, 20-1-2002

Xin Cảm Ơn Một Ngày lạ

Đời có một ngày an lành

Tôi cảm ơn

Sáng sức miệng không rụng răng

Chải tóc thấy ít bạc

Mang vớ không lộn màu

Uống cà phê thấy ngon

Lái xe không tai nạn

Làm việc không bị la rầy

Ăn trưa cười với bạn

Ăn chiều cười với vợ con

Đi ngủ không trần trọc

Trước khi mơ màng

Ôm em nói nhỏ:

- Mai sẽ còn gặp nhau

Một ngày an lành như thế

Tôi cảm ơn

14-11-01

*Trong ly
cà phê nhỏ đều
Trận mưa đen
Mùi mưa thơm
Hạt mưa nóng
Trong ly có đời sống
không có anh và em
nhưng có cô đơn*

*Anh đóng vai ông Trời khuấy động
Hạnh phúc trắng như sữa ngọt
Hòa với màu đen khổ đau
Lúc buồn lúc vui bình thường cà phê sữa*

*Em hãy uống từng ngụm
Đời anh như cà phê không sữa không đường
sẽ đắng cay
sẽ mất ngủ*

*Rồi em sẽ như anh
Không thể thiếu cà phê em*

10-1-2000

*Những ý tưởng
như chó điên
nhảy ra sữa
trên trang giấy
Vài phút sau
chẳng chịt đen*

*Những cảm xúc
như nhền nhện
giăng lưới ngàn con
ngoài trang giấy*

*Ý tưởng
như chó điên
nhảy ra sữa
Đời quăng xương thịt
sao không ăn?*

*Cảm xúc
như nhền nhện
chết ngoài trang giấy
không ai quan tâm*

*Người lo quét nhện
Lo giữ chó
Làm sao làm thơ !*

15-2-2000

*Dĩ vãng là con ma trinh nữ
Khi buồn che mặt nhớ lơ mơ
Khi giận nhe răng thành ác quỷ
Lúc bình thường cư ngụ trong tim*

*Dĩ vãng tôi con ma thất cổ
Hận nhân sinh
Oán đất trời
Đêm báo oan hồn ma tru tréo
Gọi tôi bao lần: Hãy giết tôi*

*Đời sống
Ai cũng có mộng
Tôi không hiểu
Mộng là ước hay mơ
Ước và thất vọng tạo thành tôn giáo
Mơ và tỉnh tạo thành thơ*

*Dĩ vãng tôi ma
Tương lai sắp ma
Làm sao chọn con ma trào phúng
Cho tuổi già đỡ bớt đắng cay*

*Dĩ vãng tôi con ma trinh nữ
Chưa kịp đàn bà đã chết hoa niên
Ma theo sát đời tôi nhắc nhở
"Em làm thơ cho chị mộng ái tình"*

20-9-2000

*Lưỡi chó liếm như bàn tay thân ái
Hai chúng ta vỗ về nhau
Cô đơn rớt lông xuống đất
Xương gân chó buồn không ăn*

*Căn phòng nhỏ
Chó và người nhỏ hơn
Hát dăm ba tiếng
Chó lim dim
Người thao thức không hiểu gì hơn chó
Gió lò vào phòng
Cô đơn bay đầy như giấy vụn*

*Con này vuốt ve con kia
Con kia liếm tay con này
Hai con buồn thân nô bộc
Thượng Đế đi vắng*

23-9-2000

Đêm trăng

Tắm biển

Sóng bạc tóc người

Muối mặn nước mắt

Sao đời sống muốn bỏ tôi?

Bơi dưới trăng

Lòng tối

Tiếng sóng ru

Muốn ngủ bình yên

Sao đời thúc quá nhiều nhức nhối?

Thả bong bènh

Trôi vào bóng khơi

Đen xa xôi

Đen mời gọi

Trăng nhận tôi xuống nước

Vợ con đẩy trời lên

Các con chưa khôn lớn

Ba còn nợ trần gian

Hít một hơi đầy

Dần chút kiên tâm

Bơi

15-4-2002

*Tôi sợ chết như sợ sống
Đôi lúc muốn mình chết phúc cho yên
Đôi lúc muốn sống lâu mưu đồ ảo ảnh
Đôi lúc quanh co hỏi mình muốn gì
Đôi lúc chán
Thấy mình thừa thãi
Đôi lúc yêu đời
Thấy mình xứng đáng ở đây*

*Có khi nghĩ ngợi về đời sống
Người thường ngu đã đành triết gia cũng ngu
Sống như lang thang một ngày vô ích
Từ đâu?, Đến đâu?, Ai hỏi?, Ai trả lời?
Sống như lang thang một ngày làm đẹp
Tin điều này làm thi sĩ ngu*

*Có khi nghĩ ngợi về cái chết
Muốn lạy Trời không biết Trời là ai?
Tuổi trẻ leo lên
Tuổi già leo xuống
Nơi khởi hành là nơi trở về
Cũng nơi này sao gọi bên kia?
Tôi sợ chết nhưng không thích sống
Nên sợ mỗi ngày mở mắt thấy một ngày
Sợ mỗi đêm nhắm mắt giấc mơ bất tận
Sợ sống sợ buồn, sợ chết sợ không vui*

19-10-2000

*Muốn làm thơ
Viết không thành chữ
Thơ nhiều vô cùng
Ngôn ngữ vô phương
Trong thâm hại ngoài trào lộng
Buồn chán làm thơ
Chán quá không ra thơ*

*Triệu hàng xóm sáng đi chiều về
Thức lo việc ngủ mơ an lạc
Tôi sớm đi đêm không muốn về
Mất lúc nào biết ai chờ cửa*

*Thơ bây giờ toàn lời khó xé
để làm gì mãi mãi chẳng làm gì
Sống với tiền với đàn bà với hát ca với hạnh
phúc
để làm gì?
mãi mãi chẳng làm gì*

*Chán muốn làm thơ
Viết không hay thêm chán
Thơ quay cuồng
Ngôn ngữ đứng im*

5-7-2000

Trăm chuyện buồn trên trời sụp xuống

Đè ta rũ liệt

Buồn nghĩ chết

Giết tôi rồi, ta sống ra sao?

Buồn trán nhăn chéo hình thập nữ

Buồn lòng sen héo màu tanh

Buồn nghĩ chết

Khóc cho thấm thía

Giết tôi rồi, ta sống ra sao?

Buồn khó ăn

Buồn mất ngủ

Buồn ón óc linh hồn

Buồn nghĩ chết

Khóc đêm loạn giấc

Giết tôi rồi, ta sống với ai?

Trích Từ Vở Nháp:

Nhiều người thấy một nhà thơ nổi tiếng thường hay thắc mắc, làm sao ông ấy làm được nhiều thơ hay? Nếu thấy một nhà nông chứa lúa đầy kho满满的, người ta hiểu ngay bác ấy đã tốn nhiều công trình lao động. Từ dẫn nước vào ruộng, cày xới, gieo mạ, chăm bón cho đến ngày gặt lúa, đổ biết bao mồ hôi. Có năm lại mất mùa. Nhà thơ cũng không mấy khác. Trước khi làm thơ là cả một giai đoạn công phu. Thơ là kết tinh của năm tháng dài sống với quan sát, suy tư, thử nghiệm và học hỏi. Nhưng làm thơ lại khác với công việc của bác nông dân mà gần giống như việc nấu nướng. Những món nấu đầu tay dù ngon cũng ít khi đủ tiêu chuẩn. Nấu ăn lâu ngày, nhiều kinh nghiệm, nhiều kỹ thuật tạo nên bản lĩnh. Giai đoạn này thường hay bị rườm rà, thừa trang điểm, dư lòng tự tin. Nhiều đầu bếp dừng lại ở mức này và loay hoay cãi vã, cạnh tranh với đầu bếp khác. Nghệ thuật nấu nướng cao độ nằm trong những bàn tay yêu

cái lưỡi và hàm răng. Bạn chắc đã biết, con người dù mất đi đã lâu, hàm răng vẫn còn.

Điều đáng tiếc, người Việt thường ít quý trọng nhà thơ. Họ thích làm quen với tay đầu bếp giỏi để nhậu nhẹt và xin công thức nấu ăn. Họ càng muốn thân thiện với những người chứa lúa chứa tiền để vay mượn lúc cần và lúc không cần thì có cảm giác oai phong khi đứng cạnh bên.

Không thể hoàn toàn trách người được. Quả thật có những nhà thơ đã làm cho công chúng xa lánh. Có nhà thơ thành thật với chữ nghĩa. Có nhà thơ lừa gạt chữ nghĩa. Chữ nghĩa như ngàn mảnh gương ráp lại. Ở chữ, soi được phong cách và tài năng. Ở nghĩa soi được nội lực. Soi thơ biết người, ấy là thật. Soi thơ không thấy người, ấy là giả.

Mới đầu tôi cũng đồng ý với các bạn tôi. Hãy đuổi hết những kẻ giả hình làm thi sĩ trước khi chúng trở thành thần tượng khôi hài của khán thính giả vì những nhà thơ chân chính không bận tâm tìm cách chiếm lòng ưu ái của công chúng. Họ bận rộn đi tìm những lời thơ thật sự là thơ. Công chúng bình thường không

phân biệt nổi thơ nào thật thơ nào giả. Thơ nào thốt lên từ thôi thúc, thơ nào viết ra từ thủ thuật. Những nhà thơ giả rất giỏi về ngôn ngữ, bộ tịch và thuộc lòng nhiều câu thơ mà công chúng yêu thích. Họ chuyên nghiệp giả hình nên giống thi sĩ hơn những nhà thơ chân chính. Thật ra, họ rất dễ bị nhận diện. Thi sĩ thật giống người thường. Thi sĩ giả rất giống thi sĩ.

Khi đến gần các thần tượng giả một thời gian, công chúng khám phá ra, các thi sĩ này dỏm. Họ làm thi sĩ để kiếm tiền, để thi thăm trai gái, để nghênh ngang đi lại điệu đóm, vỗ tay. Công chúng ngấm ngấm khinh bỉ. Người lịch sự không nói nhưng lơ là. Người bình thường hay đồng hóa những người làm thơ đều đeo mặt nạ.

Không thể hoàn toàn trách móc những thi sĩ giả hình kia. Trước hết, họ vì kém tài năng nên phải sử dụng một chút cơ trí thủ thuật để quyến rũ đám đông. Họ tận dụng luôn cả lòng thương hại để được người khác giúp đỡ. Đám đông thường vô tâm và thiếu khả năng chuẩn định thơ có giá trị hay không. Đám đông thường thấy thơ phổ thông là hay, thơ quen

thuộc là dễ cảm. Những kẻ kém tài năng lại thường kết tụ, dựa vào nhau. Ba cây chụm lại nên hòn núi cao. Có điều khi dựng xong núi, họ tranh nhau ngồi ở đỉnh, khiến cho ba cây thường rã ra, rớt về lại từng cây một. Rủ được đám đông, rủ được bạn ít tài, họ được ca tụng như thần tượng đến nỗi họ quên đi sự thật và tự tin mình là nhà thơ lớn. Có khi họ bị khám phá, lòi ra thân thế nửa chừng. Có khi họ mang hình ảnh ấy đi vào nấm mộ. Giả làm thi sĩ thì chẳng bao giờ là thi sĩ thật. Họ vừa chết đi, người ta quên ngay. Đám đông và bằng hữu của họ đang bận rộn quay sang hoan hô một thần tượng khác, thường là giả luôn.

Trích Thêm:

Người phỏng vấn thường hay hỏi nhà thơ:
Động lực nào đã thúc đẩy anh làm thơ? Anh
làm bài thơ đầu tiên lúc nào?

Trả Lời Trích Từ Tùy Ký:

Tôi sinh ra trong Liên Khu 5, vùng Cộng Sản. Vào lúc thời thế khánh tận chính trị và kinh tế, 1952. Những người đàn ông trong gia đình thay nhau đi tù. Đàn bà tiểu thư chạy loạn về miền quê, bán hết tư trang, tập tễnh buôn bưng bán chạy. Không đủ ăn. Tôi để hai bọc điều nhưng thiếu dinh dưỡng. Xương yếu. Tủy ít. Ốm nhom, chỉ mỗi cái đầu là to tướng. Mẹ tôi kể lại, cho đến gần bốn tuổi tôi mới biết đi. Lúc nhỏ, ngồi một chỗ suốt ngày. Xung quanh phải tấn gối cho khỏi ngã. Tôi tự hỏi, tôi đã làm gì suốt mấy năm ngồi không như vậy? Có lẽ tôi đã gần gũi thơ từ đó.

Luật bù trừ đúng nhất là chuyện hai chân của tôi. Ngồi lâu. Mới lết được là đi ngay. Đủ trí khôn, mười mấy tuổi là đi chơi luôn cho đến

bây giờ. Càng đi càng thích. Càng chơi càng ham.

Chuyện ngồi và đi trong đời tôi giống như chuyện tôi làm thơ. Ngồi với thơ rất lâu. Khi đi được, đi luôn. Đi nhanh. Đi đến lạc. Tôi không sợ đi trật đường, chỉ sợ đến một lúc sẽ không còn muốn đi nữa.

Trích Từ Tù Ký:

Tôi làm bài thơ đầu tiên cùng một lúc với mối tình đầu tiên. Năm ấy tôi vào học lớp Ba.

Trường Trường Vương ở Qui Nhơn là trường dành riêng cho phái nữ do các ma soeur dạy. Năm ấy, các bà thử thí nghiệm nhận một số nam học sinh vào các lớp tiểu học. Tôi có mặt, ngồi hàng đầu bên nam.

Các ma soeur mặc áo chùng đen, đội khăn đen. Duy chỉ có thầy tôi, mặc áo trắng, khăn trắng. Hình như lai tây? Tôi nhớ mũi cao và thẳng, chỉ vào đôi mắt tôi trong ngày tựu trường. Lòng cậu bé có gì khó tả. Yêu chẳng? Tôi không biết. Chưa đủ chiều cao bằng chữ Y. Chỉ biết Ê a và U mê. Đi học rất siêng. Đến

sớm về trễ để làm việc trường. Giúp nàng soeuer trồng cây, lau bảng, chép bài, đọc kinh.....

Tôi vắn vẹo làm những bài thơ lục bát ngắn dẫu ở những trang sau của cuốn vở Xích Lô làm bài tập hàng ngày. Tháng trôi qua. Tình êm êm. Hơn nửa năm, một hôm tôi bị gọi lên trả bài củu chương. Vô tâm cầm theo cuốn bài tập. Trong lúc chàng đang hiên ngang đọc lòng kinh sách. Nàng tò mò lật xem thơ ca. Cuốn vở bị giữ lại. Tôi nào để ý chi.

Sáng hôm sau, tôi được mời lên văn phòng. Sau khi tự nhận là tác giả của các bài thơ lục bát kia, tôi bị một trận đòn do ba cây thước sắt gõ vào mắt cá và các nấc xương tay. Dĩ nhiên đau đớn và nhẩy nhót nhưng xấu hổ thì nhiều hơn. Sau đó, cuộc thí nghiệm nam sinh bị bãi bỏ. Chúng tôi đồng loạt bị chuyển sang trường La San, dành cho nam giới.

Bài thơ đầu tay của tôi ra đời như thế.

31-7-2000

*Tôi là thợ may nổi tiếng
May thơ thành y phục mặc đẹp linh hồn
Vá nhạc vào rách rưới cạ mòn bởi sống
Khi thao thức cây kim
sợi chỉ rút từ tim
Khi nghi vấn kéo
đường cắt đứt là đường may dính lại
Ở mỗi phân thước đo
thơ giữ lòng không tính toán
Trên lằn phấn vẽ
Nhạc ghi hơi thở hòa âm
Đã 49 năm kinh nghiệm
Yên tâm về tài năng
Một hôm
Biết mình bất lực
Không may nổi quan tài*

*Thức đêm biết đêm dài
đêm nào dài nhất?
Già và khôn hai chuyện khác nhau
Đứng có thể nhón
Nằm thấp thua cở
Biết chiều dài quan tài
ngắn hơn chiều cao tôi
Ráng thức
May cho mình chiếc áo phủ chân
Chôn sẽ dư.*

25-7-2000

Khát nhạc

Uống ly cà phê

Chiều nghỉ việc nắng thu màu sữa mốc

Động đậy ly như dĩ vãng mười năm

Mười năm trước anh là bác sĩ

Chữa bệnh cho ruồi

Mổ sâu

Băng bó cào cào

Làm thơ buổi tối

Viết nhạc buổi sáng

Đời yên vui như chuyện thần tiên

Vậy mà anh thất nghiệp

Thế gian ủng hộ người gian ác

Hiếp đáp lũ hiền lương

Anh chẳng có gì để sợ

Ngoài trừ mất em

Họ đuổi không cho làm bác sĩ

Anh xin việc thi sĩ

Nghe nói

Làm thơ khỏi đóng thuế

Trích Từ Vở Nháp:

Ca khúc thơ:

*Đời bình thường
Ngày nhẹ nhàng
Sao hồn ta nặng như khối đá
Khối đá chênh vênh nhô giữa trời cao quanh
quê*

*Mắt thấy niềm vui
Tai nghe khôì hài
Sao lòng buồn đã dượi*

*Cho tôi theo mây xanh bình yên
Cho tôi tan theo gió mất luôn trí nhớ
Cho tôi bay
Bay xa trần thế bội bạc
Đâm trái tim tôi trả nợ làm người*

*Chiều bình thường
Lòng dịu dàng
Sao tình ta buồn xa cõi sống
Cõi sống hung hăng xô ngã hồn tôi thảm thiết*

*Có nghĩa gì đâu
Ham vui làm người
Thôi ta từ già
Thôi ta từ già
Anh đi em nhé
Ba đi con nhé
Tôi bay
Cao.....
Cao.....
Cao.....*

Trích Từ Tuy Ký:

Chiều ấy tôi bay gần ra khỏi cuộc đời. Người lớn dạy con nít đừng khóc. Tôi đã lớn, lại già nhưng muốn khóc như đứa trẻ con. Có lẽ thơ làm cho hồn ủy mị. Hay thơ đã cho tôi sáng suốt. Nhìn thấu qua nhiều lớp sống để thấy cái đại khờ đa mang của một con người. Sinh ra đã

là mất, sao lại tưởng rằng có. Nuôi cái có lớn lên. Mang cái không có mà chất vào hành trang, tin rằng có nhiều. Kiêu khinh phúc họa buồn đau ôm chặt khù cái có. Cho đến lúc hấp hối mới hay không có gì.

Tôi bỏ lại hết mọi thứ, chỉ lấy cặp kính thơ mang lên đôi mắt. Định bước ra, bay cao theo mộng mên nhưng thấy ba tôi đứng trước cửa. Chận lại. Tóc ông đen và trẻ đẹp không giống như lúc qua đời. Ông nói: "*Con muốn bay ả. Cánh đâu?*"

Tùy Thơ
Cuối Thiên Niên: Ký

1.

*Người hiểu hơn Trời **một điều**
Trời không biết chết*

*Đứa bé trở già
Thích theo dõi gió cho lòng ổn lạnh
Gió thổi mát mồ hôi thanh xuân
Cùng một hơi chặt rụng lá vàng
Có sao sống là chết từ từ?
Chết là sống trở lại?
Chén rượu đổ xuống đất
Làm sao mức lên?
Dù mặt trời hôm nào cũng mọc
Ai chứng minh nắng chết hoàng hôn?
Ta đuổi theo gió
Thấy tôi ưu tư mà kinh ngạc
Chết đã đứng ngang hàng
Sao còn thẹn nhìn giấy viết?
Ngày cuối thiên niên thế gian bụi bặm
Thở gần năm mươi năm
Sao khỏi dơ lây?*

*Sinh ra không tài năng
Chết không có gì hận
Ngược lại*
.....

*Thế giới dựng nên bởi kẻ xấu
Đứa bé lúc trở già
muốn học làm hèn hạ
Tiếc thay trẻ nông cuồng
Quen già thất học
Làm rách di chúc, hư đám tang, phí kiếp người
Làm rách lòng vợ, hư con cái, phí văn chương*

*Dừng sát lễ thiên kỷ
Trăm năm còn một ngày
Thất vọng không vì thời gian hết
Vì ta vô nghĩa có thời gian
Trăng chiều chớm đã buồn
Nắng chiều cuối càng buồn
Đời lạ gì ngoài buồn
Người vô lý chịu buồn
Sao không chết đi*

*Muốn giữ sống đành sợ người
Gió thổi tóc bay
Thấy trắng hơn hôm qua
Tóc bạc chưa hẳn vì già chắc vì nhục
Người hèn chí nhỏ được vui
Thọc tay vào số phận
Thương tâm
Giữ sao thơ không hận
Bản vô văn tự năng tăng mệnh
Hà sự kiên khôn thác đổ nhân? (*)
Hay cho Du mà tội cho Yên*

(*) *Nguyễn*

*Du.
Lượm đá làm dấu bia
Khắc bên này thiên kỷ
Mai bên kia thiên kỷ
Ai đọc bia đá mòn
Biết chăng người sắp chết
Muộn đời chôn ít thơ*

*Chim sắp chết tiếng kêu bi thảm
Người sắp chết tiếng nói như đinh đóng quan
tài
Tiếc ai quá biết rõ mình
Bịt mắt vẫn bắn trúng ý Trời lườn lẹo
Nhớ năm nào thanh niên
Giữ được thân nghịch mạng
Giờ muốn bỏ mạng thất thân Trời không
thường
Cộng cỏ mùa thu sao khốn khổ
Chết khô rồi chết lạnh đông
Buồn không đủ nghĩa
Muốn nói buồn sợ mắc cỡ với người sau
Cộng cỏ mùa đông sao khốn khổ
Chết lạnh rồi không muốn xanh lại xuân
Chợt đáng thiếu nữ làm nhớ thời trai tráng
Nhan sắc thì tàn phai
Tài năng đâu phải nhan sắc
Sao nỡ sánh tôi với giai nhân
Hiếu hay sao chim hót quá thảm
Ta vì đâu tiếng chữ bất tường?*

2.

Mệt mỏi với tôi

Chịu đựng với sống

Chậm trễ với chết

Chiều cuối thiên niên ngừng lại sửa xe

Sương cuối thế kỷ thấm đầu đục tóc

Màu trắng pha phát tiếng chuông tang

Hôm nào xe mới như con trẻ

*Bánh già rách ruột thấy rỗng không một cõi vô
tình*

Vá tạm

Đi tạm

Chờ tạm

Hồi người đã biết không còn hy vọng

Lũng ruột xì hơi ta xẹp dần sức lẫn

Chiều cuối thiên niên dừng xe cảm cúm

Ho

Ông lão đứng bên tránh xa

Người sắp chết có mùi

3.

Tiếng chim bi thảm

Tiếng đinh đóng nắp quan tài

Ông có gì trần trối

Xin nói giùm như tâm sự tôi

Người bệnh già 99

Người thăm bệnh 49

Anh có gì muốn nhắn

Qua bên kia tôi nhắn giùm cho

Chạng vạng thế kỷ toàn thế gian bệnh viện

Tôi thăm ông thăm sự sống đóng màn

Thăm thiên niên mở màn chết

*Bác sĩ, y tá, bệnh nhân, tất cả hăng say tiến về
phía chết*

Thiếu vai hề

Anh ấy chết hôm qua

Ông tiên tri đã chết

Ông cứu người đã chết

Ông giúp người vui cũng chết

Tôi đang thăm ông Noel sắp chết

Hỏi người tốt còn ai chưa chết?

Y tá cười rằng bèn như dao mổ xác chết

4.

*Rót ly rượu Jazz
Uống với gió ớn lạnh
Ai nói rượu tiêu sầu
Men Blue hát hoài không dứt
Buồn lắc lư động đặc đáy tim
Đêm cuối thiên kỷ
Muốn đập phá
Chửi bới thiên hạ
Chà đập cuộc đời
Chợt nghĩ chuyện giết người
Vậy mà ngồi im
Nghe buồn quán lấy già
Xiết nghệt thở
Cổ xuyên rượu uống không trôi
Em ơi
Đêm sắp hết thiên niên
Anh khóc và đá cùng một lúc*

*Ý tôi muốn nói
Tôi đá bằng đôi mắt
Hoặc ngược lại*

.....

Houston, 31 tháng 12 năm 1999

Trích Từ Vở Nháp:

Có người ví nghệ thuật như hột súc sắc có nhiều mặt. Một mặt là thơ. Mặt kia là truyện. Mặt khác là họa. Mặt khác là nhạc. Mặt khác là kịch, là điện ảnh...v...v...Nhiều mặt nghệ thuật tạo nên khối nghệ thuật.

Tôi xét thấy, nghệ thuật như một tấm gương soi lớn. Chia ra nhiều hình thể nhỏ khác nhau. Gương vuông ví như thơ. Gương tròn ví như văn. Gương tam giác ví như kịch...v...v.. Tất cả các miếng gương nhỏ ấy ráp lại thành tấm gương nghệ thuật chung. Mỗi miếng gương nhỏ đều mang tính thể giống mảnh gương lớn. Đều soi thấy tác giả, người thưởng ngoạn, nhân sinh, trời mây và xã hội.

Dì tôi lúc lớn tuổi thường nói: Thời trẻ soi gương để làm đẹp. Về già soi gương để thấy lỗi lầm. Người làm nghệ thuật dùng gương cho cả hai việc cùng một lúc.

Trích Từ Vở Nháp:

Trong mỗi bộ môn nghệ thuật này đều có các bộ môn nghệ thuật kia. Nói cách khác, trong thơ có nhạc, có họa, có truyện, có tùy bút, có kịch, có phim ảnh...v...v....Tấm gương nhỏ mang đồng bản tính với tấm gương lớn. Khi thơ nặng về nhạc, tiến gần đến ca khúc. Khi thơ nặng về truyện, nghe ra giọng kể truyện hoặc tìm thấy nghệ thuật dựng truyện. Ngả qua tùy bút gọi là tùy thơ. Khi thơ nghiêng về họa, thấy được bức tranh. Vẽ bằng chữ gọi là đồng tác. Khi thơ chú về kịch ảnh, xưa là kịch thơ, nay thông dong hơn thành thơ đối thoại. Bước thêm một bước, tiến vào thơ Trình Diễn.

Ở vào thời điểm, trăm dòng sông từ một nguồn chia ly nay đã sắp cùng về biển cả, mỗi bộ môn nghệ thuật không còn đứng một mình lẻ loi mà dắt tay nhau dàn hàng ngang cùng bước tới trước. Nhất nghệ tinh nhất thân vinh chỉ dùng để kiếm ăn, không áp dụng vào nghệ thuật. Sáng tạo của một người sẽ bị giới hạn nếu chỉ chuyên chú một bộ môn. Nhạc sĩ nếu

thiếu nghệ thơ, đặt lời khó đạt. Thi sĩ mà thiếu khả năng thưởng thức hội họa, làm sao tạo dựng những chi tiết màu sắc và hình ảnh. Khó mà viết bài thơ ấn tượng nếu không có tinh thần họa ấn tượng.

Nghệ thuật là tài năng sáng tác theo cái đẹp. Còn sáng tác cách nào là cách dùng các bộ môn. Thử bỏ đi những kỹ thuật đặc thù của mỗi bộ môn. Bỏ cọ và màu. Bỏ do re mi fa. Bỏ đàn và âm thanh.....bỏ hết sự phân biệt. Thơ là bức tranh chữ, là bản nhạc, là câu truyện dựng nên, là vở kịch ...là nghệ thuật. Nhạc cũng vậy. Truyện cũng vậy. Phim ảnh còn dễ thể hiện hơn.

Năm mười tám tuổi, tôi đã từng ước mơ và luyện tập một mình, vừa thổi sáo, thổi kèn, vừa đánh đàn, vừa khua trống, vừa hát, vừa múa....Tiếc quá, tôi chỉ có một miệng và hai tay, tập mãi chẳng ra gì. Đánh bỏ cuộc. May thay, linh hồn không có miệng và tay.

Già Thi Sĩ

*Muốn làm Thượng Đế
Phải giết Thượng Đế
Ta đang già
Chưa giết nổi thi sĩ
Nói chi chuyện đất trời
Ngồi giữa thế giới vẫn mình héo hon
Thân thế làm sao nông nổi thế này
Thấy con ngủ say lòng hối hận
Mai nó một đời nghiệp dĩ vô lý
Ghét trời chẳng?
Trời biết gì lý luận
Em ngây một khò khè
Anh thương kiếp thú khoái lạc trả đất khổ đau
Nửa đêm
Chưa ngủ
Kinh sợ ngày mai như hôm nay, hôm qua
Ta rồi làm muốn mưa
Đốt thời giờ ra tro
Tro dán tiền giấy
Thượng Đế không cần tiền
Thi sĩ không cần tiền*

*Tôi cần tiền
Tôi tiền
Tiền*

*Giết được tiền
Có làm chúa tiền chăng?
Ta đang già thi sĩ
Nửa đêm khổ thêm
Không biết trời đâu xin xỏ
Chó hàng xóm sủa đau lòng hơn thơ.*

Houston, 28-11-1999

Về Già

Về già

*Không những giai nhân tránh xa
Văn chương cũng xa lánh
Lãng mạn khó khăn theo trời trở
Yêu đường thích, không ham
Thơ nặng củ sầu chẳng chịt rế
Không hoa chỉ tua tủa gai đời
Ý tứ thường xuyên giáp mặt chết
Tò mò bên kia có gì
Hơi sợ nhưng chán ở đây
Tóc bạc quyết không nhuộm
Ngại trẻ lại thêm buồn
Thỉnh thoảng ứng sống lâu
Rồi khinh chuyện người
Trả lại tuổi thọ*

*Chết đi tôi
Hãy chết đi tôi
Hãy chết mau
Tan vào cõi mất
Cho khỏe
Tôi hài lòng đi không nhìn lui
Cảm ơn trước những người đưa đám.*

Houston, 14-01-2000

Trích Từ Vở Nháp:

Tôi thường nghĩ thơ hay và thơ có giá trị có nhiều điểm khác nhau. Đa số người đọc khen hay chê dở theo cảm tính. Thích thì khen. Không thích thì chê. Ghét thì dèm pha. Hòn nũa, sự khen chê dựa vào một số kiến thức đã thu thập được từ những bài thơ đã học, những lời tán luận lúc gặp nhau, từ những nghiên ngầm về những tiêu chuẩn hay đẹp đã sẵn có trong những bài thơ hoặc bài viết của các tác giả nổi tiếng. Nói một cách khác, thơ hay theo tiêu chuẩn "giá trị cũ", dễ thấy. Thơ hay theo tiêu chuẩn "mới", phải chờ đến khi nào tiêu chuẩn ấy trở thành "cũ".

Không phải thứ gì cũng phân biệt cũ mới. Cái áo cái quần có mới có cũ. Vợ chồng chỉ có trẻ với già. Mặt trời mặt trăng có cũ mới chẳng? Thơ thuộc vào nhóm nào, sao vội phân mới cũ?

*Trong cái ngắn có cái dài ghê gớm
Trong cái dài có cái ngắn kinh hoàng*

*Thời vui phí thấy dài mà ngắn
Giữa mong manh thấy ngắn mà dài
Lấy mơ ngắn kéo dài qua sinh tử
Đời sau dài xin ngắn như hôm nay*

*Bước đi ngắn con đường dài vì ngắn
Tình dù dài hơi thở ngắn vì dài
Mỗi khi ngắn tôi buồn ghê gớm
Mỗi khi dài tôi sợ kinh hoàng*

Thơ có giá trị khi đạt được hai tiêu chuẩn. Một, đóng góp vào sự sinh tồn của thi ca. Hai, làm cho thi ca tiến bộ. Tiêu chuẩn một dùng để phân biệt thơ và những thơ không phải thơ. Dùng để xác định vị trí căn bản của tác phẩm, tác giả trong dòng thi ca. Tiêu chuẩn hai dùng để đo chiều cao, độ lớn của tác phẩm và tác giả.

Trên khúc đường phù du mong manh này, con người sống làm sao cho vui, cho hạnh phúc, cho thỏa mãn kiếp nhân sinh thì đã đủ

chưa? -Đủ cho một người. Chưa đủ cho nhiều người. Nếu ở rừng sâu, ở hành tinh một mình thì đủ. Ở chung thì chưa.

Người sống còn có hai chuyện để làm chung. Sinh thêm người. Nếu không đóng góp vào dòng sinh tồn của nhân loại, sao có chuyện trường tồn? Nhân mãn, ngựa thai chỉ là giai đoạn. Mai kia ngàn dây ngân hà ở sao cho hết. Rồi làm sao chiếm cứ cả không gian nếu không tiến bộ? Không lẽ cứ làm thú vật ở trần gian mãi sao?

Thơ là sản phẩm của người. Cũng như người

Tác phẩm lớn là tác phẩm làm cho nghệ thuật riêng (thơ) và nghệ thuật chung (văn, họa, kịch, nhạc....v.v..) thêm sức sống và đem đến cho nghệ thuật, nhất là nghệ thuật riêng (thơ) sự tiến bộ qua sáng tạo, sáng kiến hoặc phát minh. Tác giả lớn cũng xét như vậy. Nếu hai tác giả đều lớn, ai lớn hơn ai? Chiều cao và độ lớn tùy vào sự tiến bộ của mỗi tác giả mang lại cho nghệ thuật.

Tự Vệ Sĩ

*Đời tấn công
Tôi làm thơ tự vệ
Người bao vây
Thơ mở lối thoát thân
Buồn tràn ngập
Trốn vào tim phòng thủ
Hồn rút lui về hướng trắng lên
Bò lách giữa hầm chông tình ái
Mìn ngân hàng
Mã tấu thuế
Lựu đạn người ta
Không biết nơi nào rơi vào phục kích
Đã liều mình
Tính chi nửa ngày mai
Bị bắt lại
Bị xử án:
Làm người chung thân*

*Từ đó
Tôi làm thơ tự sát
Nuốt vội thơ để giữ chén cơm*

Houston, 18-02-1999

Đêm Dạy Tôi

Điều Này Quá Muộn

*Đêm dạy tôi:
Không nên trông chờ nhân loại
Họ đang ngủ*

Dallas, 7-8-01

Nỗi Cơn

*Có những lúc nổi cơn ác độc
Muốn phanh thây con kiến
Như Thượng Đế phanh thây hồn tôi
Bứt mất đầu
Tắm thân bò về đâu?
Con kiến đau đón đi ngang dọc
Theo hồn tôi xuôi ngược cụt đầu
Tức tối vì sao lọt tròng vô lý
Người là ai giết kiến giết ta?*

*Có nhiều lúc động lòng nhân ái
Yêu trời, yêu người, yêu luôn tôi
Muốn nằm xuống gối đầu vào thanh tịnh
Nhắm mắt nhẹ nhàng thở ấu thơ
Đừng thức dậy
Tuổi già đã hỏng
Một quá ôm đồm chi quạnh hiu*

*Có nhiều lúc rồi đau kịch liệt
Bút đầu ra khỏi hồn
Đi khóc lóc thầm thì trong huyết quản
Về đâu? Làm gì?
Ở đây chi?
Ngu ơi là Ngu !*

Hộ Ngu

- *Em tên gì?*
- *Anh tên Ngu*
- *How're you?*
- *Anh vẫn mộng mỗi ngày*

Em biết không?

Khi trẻ người mộng lớn

Mộng nhỏ dần khi thấm độc thiêng liêng

Anh vẫn mộng

Nhưng e dè ôm mộng

Nắm sơ sơ để thả lúc bất ngờ

Mộng có trứng rắn, trứng sâu, trứng bò cạp

Bất cứ lúc nào sẽ nở thú hại người

Anh tin số mạng nhưng chán chê số mạng

Anh tin Trời nhưng không phục Trời

Như vậy là ngu

- *Tên gì?*
- *Tên Ngu*
- *Họ gì?*
- *Họ Quá*

Triệu Phú Thơ

Năm 50 tuổi

Tôi thành triệu phú

*Trường mục ngân hàng lóng lánh thơ kim
cường*

Sổ tiết kiệm đầy thơ tình, thơ tục

Quỹ đầu tư tưởng tượng thơ trường sinh

Đôi khi ra phố chợ

Gặp người nghèo, cho thơ

Họ trả lại

Thương người buồn, tặng thơ

Họ không lấy

Khen người đẹp, làm thơ

Họ không nhận

Trời bất công

Sao đã sinh thơ còn sinh tiền

50 tuổi

Thành triệu phú thơ

Hôm qua đi tình cờ đôi bụng

Không tiền mới biết dư thơ

Sống Dơ

*Biết lý lẽ sống
có ích gì?
Hiếu chuyện đất trời
thêm kinh tâm
Nghe người xưa đọc sách lập thân
Ta muốn bỏ chữ nghĩa
Đốt sách đập đàn đi nhậu với Mế
Hút với Mỹ đen
Cướp ngân hàng mỗi sáng thứ bảy
Vợ nói:-Anh già rồi,
trở chúng không kịp*

*Lòng tốt như máy hút bụi
Hút cho người khác sạch
La to lên:-Máy sắp hư rồi, thôi cứ sống dơ*

Lạ Thường

*Sống là chuyện kỳ lạ rất tầm thường
Thường đến độ ai cũng biết
Lạ ở chỗ biết vẫn buồn*

*Hát là sự tầm thường rất kỳ lạ
Thường đến độ ai cũng hát
Lạ ở chỗ hát khó hay*

*Lạ kỳ thay cái tầm thường
Hiểu không cùng cái thường kỳ lạ
Tưởng viết bài thơ lạ
Đọc lại thấy cũng*

THƯỜNG

Luận Về Rắn và Buồn

*Buồn phiền là rắn độc
Đụng vào nó cắn
Nên tránh rắn về đêm
Đề phòng rắn trong tim
Đuổi rắn khi chiều mưa chạng vạng*

*Buồn của tôi là rắn Hồ Mang
Buồn của em là rắn Mai Gầm
Hai rắn nên vợ chồng
Buồn độc kể sao hết*

*Buồn vốn là rắn dữ
Tự dưng nó cắn người
Không ai tránh khỏi*

*Bị rắn cắn mỗi ngày
Tôi như chết chưa chôn*

Thơ Khó Hiểu Chẳng?

*Tôi nói ngôn ngữ câm
Người mù không hiểu
Tôi nói tiếng Việt
Người Mỹ không hiểu
Họ nói tiếng Anh
Sao tôi hiểu?*

*Xin em giúp tôi sống hết cuộc đời
Dù không còn bao lâu
Vì tôi sắp muốn chết
Bởi những điên rồ không hiểu nổi
Bởi lòng tôi tuyệt vọng kiếp người
Làm được ít tiền
Làm được ít thơ
Làm được ít nhạc
Làm được ba đứa con
Hết giờ
Xin cho tôi vài trăm năm nữa
May tôi kịp làm người
Tôi nói ngôn ngữ thơ
Sao ai không hiểu?*

Kinh Nghiệm Chết

*Có bao giờ bạn sắp bị đứng tim
Ngực bên trái đau nhói
Nghẹt thở
Quy xuống
Đưa tay cầu cứu
Mất trợn trừng vô vọng
Thấy chết chụp lên bịt mắt tử tù
Người bu xung quanh
Họ thường xót, xô lấn, tò mò, la hét
Có kẻ rút tiền, đồng hồ, hột xoàn
Bạn có muốn lượm không?
Có cô gái mỹ miều mặc váy ngắn
Chồm lên cấp cứu
Hôn hít thở. Hôn hít thở
Bạn còn mơ chẳng hô hấp ái tình?*

*Nằm ngửa mặt sát đất
Trợn trắng nhìn trời cao
Bạn có nhớ vợ con anh em cha mẹ?
Có tiếc xe mới nhà mới tình nhân mới?
Có buồn vì chưa được sống vui?*

*Có hối hận vì làm nhiều chuyện bậy?
Nếu bạn đã có lần xém chết
Thử tính đời này đáng được bao nhiêu?
Những thứ công danh mặt mũi tiền tài tình ái
Thêm luân lý đạo đức lương tâm
Thêm nhan sắc anh hùng tiểu nhân lịch sử
Tất cả không hơn nửa xu*

*Nói cho bạn nghe
Tôi đã một lần xém chết
nên đời còn bán rẻ mua vui*

Atlanta, tháng 5, 1997

Tu Gặp Cười *Hóa Người Say* *Rượu*

Đêm nay em cười
Thấy ba trăm sáu mươi cái răng sáng như sao
trên trời
Đánh thức con quái vật trong tôi
Có chín mươi cái lưỡi thay bàn tay chuốc rượu
Tôi đã say mà vẫn không quên
Giai nhân xưa nay chưa ai đẹp bằng em

Đêm nay em cười
Cười với tôi hay cười với ai?
Tất cả đàn ông bị cười đều say rượu
Tôi bị cười đến chết vẫn còn say

Sáng mai tỉnh dậy
Sống có nhiều chuyện xảy ra quá muộn
A di đà Phật
Tôi đã tu hành
Em đã có con

Xin giữ kín trong tim một lời tội lỗi

A di đà Phật

Xin giữ kín một lời sám hối

Một lời vô lý

Đúng ra là vô nghĩa

Đúng hơn là vô liêm sỉ

Đó là lời tôi muốn nói yêu em.

Houston, 15-8-1997

(12) *phổ* *áo* *ai* *ta* *hiếu* *ai* *hiếu* *ai* *giàu* *ai* *phong* *ba*
 (14) *Thao* *trung* *trung* *mai* *hiếu* *ai* *hiếu* *trăm* *quên* *lời* *Pháp* *đời*
 (20) *đường* *ay* *nhai* *chết* *ngủ* *hết* *ngủ* *ba* *đường* *ai* *còn* *ai*
 (26) *hiếu* *ngủ* *quên* *còn* *đường* *ai* *ai* *chết* *đường* *ai* *giàu* *trăm*
 (32) *đường* *ai* *trăm* *trăm* *ngủ* *trung* *ai* *chết* *đường* *ai* *hiếu*
 (38) *trăm* *ai* *hiếu* *ai* *còn* *chết* *lời* *lời* *Ta* *đường* *ai*
 (44) *quên* *ai* *hiếu* *một* *nhất* (1) *Trăm* *ai* *hiếu* *ai* *trăm* *ai* *ai*
 (50) *ai* *hiếu* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai*

Coda

(56) *ai* *hiếu* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai*
 (62) *ai* *hiếu* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai* *ai*

Trích Từ Vở Nháp:

Bình Định có bánh trắng. Bánh trắng ở quê tôi dày và to. Khi dói, nhúng nước, cuốn lại, ăn không ba bốn cuốn, uống một gáo nước lạnh, một lát sau, no như bữa cơm chiều. Xưa lính của vua Quang Trung nhờ mang bánh trắng nhẹ, ăn bánh trắng no mà chạy nhanh về bắc, đánh giặc Tàu như sấm bùng tai.

Sau này đi lưu lạc nhiều nơi. Bánh trắng các miền khác thường mỏng và nhỏ. Trông thanh cảnh nhưng ăn kém no. Cuốn hay rách. Mới đầu tôi thích ăn cái đẹp của mỏng và nhỏ. Về sau mới nhận ra chất dày và lớn khuôn là chất của máu tôi.

Một người làm thơ đã ăn uống ngôn ngữ của dân tộc, lại thấm nhuần cái hay dở của ngôn từ địa phương mà cố bắt chước cách sử dụng ngôn năng của địa phương khác thì giống như đa số người da đen. Họ thường dẫn đầu khi chơi thể thao hoặc ca nhạc nhưng bước vào ngạch công chức hạng A, B thì dở trăm bề.

Một bài thơ tương tự như cái bánh trắng ở quê tôi. Nhìn từ ngoài thấy lớn, dày và cứng cáp. Nhúng nước lại dẻo dai. Gói biết bao là giá vị hương sắc đời sống bên trong mà không rách. Ăn no bền. Làm bằng bột gạo nguyên chất. Như cơm.

Có những nhà văn nhà thơ người miền trong lại giả giọng bắc khi sáng tác vì họ nghĩ văn chương "chính thống" tràn từ bắc vào nam. Đọc họ. Tôi cảm thấy có giả lộn cợn như người bắc hát cải lương, như người nam hát chèo. Tôi càng già càng thích nhai trấu bánh trắng Bình Định. Có chất ồ chấy, chất thành và củ mì.

Người Bình Định thường nói: "Dầy na". Câu ấy có thể là câu tóm gọn của nguyên văn: Phải như vậy không ạ? (Thật như vậy không). Dùng như câu hỏi hoặc dùng như câu đệm khi lòng đã thuận nhưng tỏ một chút ngờ.

- Nghe nẫu nói: Tiền ở Mỹ đẹp hơn thơ.

- Dầy na?

- Mời bạn đi uống cà phê nhưng bạn phải trả tiền.

- Dầy na. Chơi dầy ai chơi.

Dãy na là một thí dụ điển hình về sự đặc thù của ngôn ngữ địa phương. Vùng nào cũng có tiếng riêng của vùng ấy. Thơ không cần phải dùng những chữ đặc thù này, ngoại trừ cố ý. Nhưng cá tính của ngôn ngữ từng vùng từng miền tức là một phần cá tính của tác giả đã sinh trưởng hoặc lớn lên ở đó. Không thể hiện được tinh thần ngôn ngữ địa phương nhau rồn, máu thịt tức là thơ chưa chín cá tính.

Khi thơ trọng về ngôn ngữ thường ngả về diện xúc tích như thơ của Lê Đạt trong Bóng Chữ. Thơ quá xúc tích trở thành bài toán mà tình cảm bình thường ít muốn dây dưa.

Ngôn ngữ thơ xúc tích hay không là tùy cá tính và thói quen của tác giả trong giai đoạn sáng tác ấy. Có người suốt đời thích chơi chữ xúc tích. Càng khó càng khoái. Có người thay đổi theo từng giai đoạn. Có người lại tùy vào loại thơ mà dụng ngôn ngữ.

Loại thơ thường tùy thuộc vào kiến thức, kinh nghiệm, hồn thơ và cảm hứng lúc sáng tác bài thơ của từng tác giả.

Chữ thơ của tôi đến tự nhiên. Có những bài thơ viết một mạch từ đầu đến cuối. Như

đang đói bụng, bụng tôi cháo lên, húp cái rụp. Ngon đáo để. Húp hết vẫn thòm thèm. Muốn viết thêm vài chữ mà đã cạn đáy. Chữ nhảy ra nghiêng ngã ra sao thường dễ như vậy. Sửa đổi vài chữ là nhiều.

Có những bài, khi bắt đầu, ý niệm và ngôn ngữ trào ra. Lúc dồn dập lúc yếu ớt. Đê mê nhất là khi ý tứ và ngôn từ lần lượt tuôn ra hết câu này đến câu khác. Một lát sau, khi cảm hứng tan dần, ý tứ bắt đầu cà khựng, phải nghỉ đi nghỉ lại mới tìm ra chữ hoặc tứ. Đột nhiên có cảm giác lảng đi. Đọc lại thấy cũng khá. Chưa vừa ý chỗ này, đẽo một miếng. Chưa vừa ý chỗ kia, đắp một mảnh. Biết đã đến lúc chấm hết. Tự dừng câu thơ kết xuất hiện. Đôi khi lảo đảo một chút nhưng thường sẽ rớt vào đúng chỗ. Một cảm giác khoan khoái tràn ngập. Đọc đi đọc lại thấy sung sướng. Có khi để y như vậy. Có khi sửa lui sửa tới. Sửa nhiều quá là dấu hiệu nên vất bỏ bài thơ. Những bài thơ ngắn thuộc về cảm tính thường được sinh sản một trong hai cách trên. Thông thường, tôi để những bài thơ bị nghi ngờ để non, bị tàn tật, bị nhiễm trùng qua một bên. Vài hôm sau đọc lại, hoặc

bỏ hoặc giữ hoặc tiếp tục nghi ngờ. Tháng sau đọc lại. Năm sau đọc lại. Trước khi in sách, đọc lại. Nhiều con, bỏ bớt có khi dễ nuôi.

Thơ dài, thơ trường ca hoặc thơ ngả về diện động não xuất hiện khác hơn. Chậm hơn nhưng kết tụ những nhận xét hoặc ý suy tư lâu ngày. Có bài làm rất lâu. Có khi cả năm hoặc hơn. Điều quan trọng ở thể thơ này là cảm xúc. Phải kéo tiếp nhau như đợt sóng. Khi lớn khi nhỏ, đưa vào ý tứ mới, xáo động mới, nhiệt lực mới, say sưa mới. Giống như một người tự xây nhà cho mình. Xây xong phóng khách. Xây tiếp phòng ăn. Phòng này cửa lớn. Phòng kia hai cửa tròn. Ngừng lại suy tư. Lấy thêm chất liệu. Xây sang phòng ngủ. Lúc nào cũng tận tâm tận lực làm cho hoàn hảo. Say sưa làm ngày làm đêm nhưng không làm ẩu. Đặc biệt là bắt đầu xây theo một đồ án đã kế hoạch **xanh** sẵn nhưng thường chấm dứt bằng một ngôi nhà khác hơn. Có khi khác hẳn. Nghệ thuật vốn là sự kết hợp của tự nhiên và ngẫu nhiên phát ra từ một tài năng được chuẩn luyện lâu ngày.

Làm được một bài thơ dài ưng ý là một duyên ngộ, một lần may mắn. Cảm xúc ào ụt

hoặc **tiệt** nửa đường là bỏ. Nghỉ một thời gian, đọc lại, cảm xúc vẫn mạnh đủ để bật sáng tác thành lửa đốt tiếp, đòi hỏi tác giả phải yêu thích và say sưa với những điều còn muốn nói. Tìm giá trị của bài thơ dài là tìm sức lôi kéo của sáng tạo qua từng ngả quanh. Tưởng đã tàn vậy mà búng búng lôi cuốn như con sóng vừa rút đi đã đập tới con sóng khác. Tôi tập làm thơ dài để tập sự nhạy cảm. Tôi yêu cảm giác lúc tình ý hỗn loạn chạy xuống những ngón tay nhẩy lọc cọc trên bàn chữ điện toán. Vừa đánh cho kịp vừa thoáng hối hận đã không chịu học đánh máy đàn hoàng. Có khi tổ trác, cảm cuối nhìn ngón tay sợ gõ trật, ngẩng lên xem màn ảnh chẳng hiểu đã viết gì. Số và chữ lẫn lộn vào nhau.

Thơ có giá trị không cứ ở thời gian sáng tác, không tùy thuộc chiều dài của bài thơ, không ăn thua đến loại thơ gì. Làm thơ là làm thơ. Các thứ khác, mặc kệ. Nhất là qui tắc và luật thơ.

Người Bình Định cố tật ồ chấy, nói nhiều làm ít. Tính này ăn khớp với thơ. Nhưng hay cứng cổ cãi vờ về qui tắc. Trọng truyền thống,

lễ nghi như người đội đá. Nhà văn Cao Hành Kiện, nhà văn Trung Hoa vừa lãnh giải Nobel văn chương năm 2000, có viết, truyền thống là những viên đá, chỉ nên dùng để lát đường đi, không nên mang trên vai.

Truyền thống bắt nguồn từ sáng tạo nhưng lại kèm hãm và giết chết sáng tạo. Không có truyền thống, không có hôm nay. Chỉ có truyền thống, không có ngày mai.

Cũng như bánh tráng. Xưa nhúng nước, chấm nước mắm nhĩ ăn không. Sau biết quăn bún, bánh xèo, nem chả. Bây giờ bánh tráng qua đến Mỹ, thiếu gì thứ để quăn. Chưa thử làm sao biết không ngon?

19-8-2001

*Ta dừng bước
Quay lưng nhìn trước mặt
Nổi chao ôi bàng bạc hoàng hôn
Dấu bình minh còn hờn trên lá
Cầm tay em
Thôi chẳng nói gì
Tìm 50 sợi gân cũng bạc
Cười nếp nhăn đẹp hơn 60
Vũng nước đọng bày lằng quăng sắp ngủ
Mai nắng khô hóa muối kịp chẳng?
Ta thầm nghĩ
Đất trời ác thật
Bình minh đủ rồi cần chi đêm
Cầm tay em
Cầm năm ngón im lìm
Giữ bình yên thấp thỏm bám bình yên*

2-1-2000

1.

Tôi chết rồi

Ai ở với em?

Ai sờ trong đêm nhột ngón dương cầm?

Ai thì thầm nửa khuya dỗ ngủ?

Ai mới hoài không cũ chuyện vợ chồng?

Tôi chết rồi

Em đừng buồn lâu quá

Đừng xót xa mãi hạnh phúc không còn

Đừng héo hon

Đừng tiết kiệm

Tình một đời tặng bảo hiểm và thơ

Tôi chết rồi

Ai hiểu được bệnh yêu?

Là sốt là run trong nhan sắc

Là điên là dại trên da thịt

Là một đời yêu chưa đủ yêu

2.

Tôi chết rồi

Ai tán tỉnh em

Canh chùng tham lam, dối trá, giả hình

Tôi sẽ đến mỗi 2 giờ sáng

Rình gã nhân tình có nghiêm chỉnh yêu đương?

Tôi chết rồi

Ai tốt với vợ con

Sẽ đền bù dẫn mua trúng số

Sẽ ngấm ngấm cầm tay bạn làm thơ

Sẽ trở lại mỗi đêm 2 giờ sáng

Nằm cạnh bên buồng ngón dương cầm

Gần Hết Giờ Thi Luận tình yêu

Bài luận tình yêu

Tôi viết

Phạm nhiều lỗi chính tả

Có lỗi bình thường

Có lỗi ngu si

Lỗi nặng nhất là chữ tình viết ngược

và chữ yêu không viết hoa

Nhưng tôi viết

Bằng mồ hôi nước mắt

Bằng khao khát say mê

Bằng tất cả hư vô tự trọng

Bài luận dài bằng đời tôi sống

Dù đời tôi sống...thiếu chữ g

Nếu đọc kỹ

Sau từng lý lẽ

Em sẽ nghe tim hát thầm thì

"Anh chẳng còn gì ngoài hy vọng

em tiếp tục yêu anh..."

Bài luận viết sắp đến hồi kết cuộc

*Viết chữ tình nhớ sửa cho xuôi
Nhưng chữ yêu lại quên dấu mũ
Đã nộp bài, còn sửa kịp không em?*

10-3-2002

Ghi Vội Thoáng Tự Hỏi

Tuổi 50

*Yêu như tờ chi phiếu
Ký nhiều sợ hết tiền hưu
Ký ít sợ sớm đi bỏ của
Nhưng dù thế nào anh vẫn yêu em*

Tuổi 50

*Nhìn em như hóng gió
Gió mát, gió heo may, có lúc gió bụi mù
Trong đời sống có lắm điều không hiểu
Thêm một điều: Tại sao anh già?*

Tuổi 50

*Hơn nửa đường chung thủy
Đôi khi vui mừng vì giữ được thủy chung
Đôi khi tự hỏi tại sao chung thủy
Chết uống đời ai mượn thủy chung
Nhưng dù sao anh vẫn chung thủy*

Tuổi 50

Yêu như tờ chi phiếu

Ký gửi trả tiền mong lạc mất thư

Những lúc dán tem thương mình tận tụy

Thư đã gửi rồi, xin em nhận cho

4 giờ sáng 5-10-2000

*Đêm qua ôm hình em ngủ
Nửa đêm mơ thấy tình nhân
Tháng thu trời trở áo gió động
Thức giấc con tim vẫn âm thầm*

*Đời sống qua nhanh như tóc rụng
Ta và nàng chết chẳng gần nhau
Ghét trời không giết tôi lúc trẻ
Thửa vui bằng những nỗi u sầu
Bây giờ biết sợ niềm bất hạnh
Tuổi già không dám chạm yêu đau*

*Nàng ơi,
Tim ta nhẵn nhéo và bạc máu
Nhịp buồn chán ngắt chuyện nhiều khô
Bên đường gặp đám hoa tình tự
Quì giữa gai đâm lòng đê mê*

Tặng Julie và Tâm

5-8-2000

*Kinh nghiệm sống buồn như tưởng tượng chết
Giấc ngủ trưa Chủ Nhật gặp người quen
Dì chải tóc gió Phan Rang quăng cát
Phố vẫn buồn
Dì vẫn trẻ như xưa
Cháu đi giữa hai cánh đồng vàng lúa
Hẹn nghĩ thầm sao lại cháu với dì
Vội vã qua chiếc cầu ngắn
Chuyến xe Minh Tâm chưa kịp chào tay
Trận gió cuối thổi hồn bức bách
Kính thưa dì
Cháu nhập ngũ hôm nay
Nhớ cháu chết trong mùa mưa sau đó
Dì tiễn đưa thân thiết một vành tang*

*30 năm cháu sống lại
Nhiều lúc trở về đi giữa cánh đồng
Trưa nay vào phố gió nồm kêu tên lớn
Sao dì im lìm ẩn núp giữa hư trung?*

Trích Từ Vở Nháp

Nét đẹp của thơ tương tự như nét đẹp phụ nữ. Mỗi người mỗi vẻ. Nước nào cũng lắm người đẹp. Phố nào cũng có người đẹp. Tình cờ đâu đó sẽ gặp người đẹp. Người đẹp nào cũng có khả năng hấp hút lòng say mê dâng lên như thủy triều. Mới gặp người này đẹp quá. Nghĩ rằng thế gian khó có người đẹp hơn. Gặp người tiếp theo cũng đẹp. Người nữa lại đẹp. Đôi lúc muốn hỏi Trời, vì sao sinh ra nhiều người đẹp như thế? Để cho sự thưởng ngoạn hoặc để cho lòng tham lam? Đôi lúc thấy mình sinh ra sớm cũng uống. Sinh ra sau cũng uống. Đúng ra, sinh chỉ một lần, uống quá.

Nét đẹp của thơ khiến cho tôi đôi lúc bấn loạn. Ham hố, tiếc mình không đủ khả năng chiếm đoạt. Người đẹp làm sinh lý rạo rực. Thơ đẹp làm tâm lý rạo rực. Tán tỉnh được một bài thơ đẹp cũng khoái trá như tán được ái tình.

Tại sao gọi là tán tỉnh? Muốn được một bài thơ cũng phải đeo đuổi nghệ thuật thơ, môn trôn tâm tình, đưa đón ý tứ. Cần nhất là phải bắt

chộp ngay lập tức khi tình bất ngờ xuất hiện, khi thơ chộp gỗ của cảm xúc. Thơ đột phát nhưng chuẩn bị đón thơ là một hành trình dai dẳng và liên tục.

Nét đẹp của thơ cũng tương tự như nét đẹp phụ nữ. Mát môi như ngôn ngữ. Thân hình như dạng bài. Dáng đi uyển chuyển, khép hờ những quen thuộc mà mãi mãi bí mật khôn lường là cách hành văn. Trí tuệ như ý tứ thơ. Tâm tư như hồn thơ, Tài năng như nghệ thuật. Thơ có tất cả những hấp dẫn và khó hiểu của người nữ. Một bài thơ giá trị như một nữ nhân vẹn toàn tài sắc. Nhưng ra ngoài lý thuyết, một bài thơ chỉ cần sắc đẹp thể xác hoặc hương sắc tâm hồn hoặc tài hoa xuất chúng hoặc chỉ cần một nét thật độc đáo như đôi mắt, vành môi, eo co, nhu mì, khéo léo, giỏi nấu ăn, ca hát.....là đủ để thuyết phục người thưởng ngoạn.

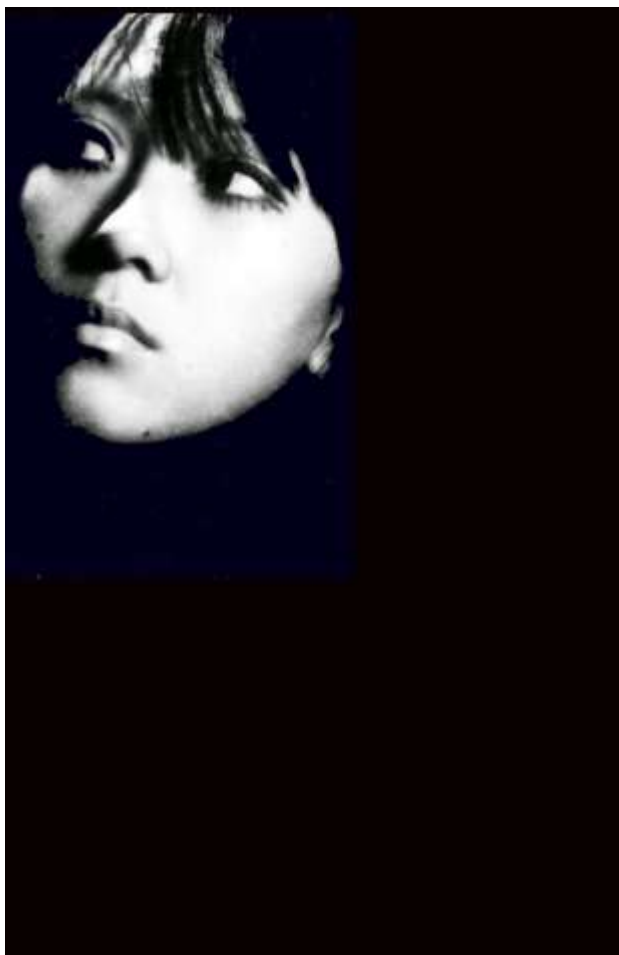
Yêu thơ sắc nhưng không thể lụy thơ sắc. Kẻ lụy thơ sẽ viết những lời hèn mạt. Bọ đờ thơ để được hư danh. Những ai dùng những câu thơ ưỡn ẹo, son phấn như các ả đào làng chơi, mơn trớn khách đọc, không khác gì chủ chứa.

*Phòng tắm
Thường xuất hiện
Như trẻ con
Cười hát hồn nhiên
Tinh nghịch
Nhớ tuổi dậy thì
Mơ mộng
Thời thanh niên
Với em và nhiều hoa hậu*

*Anh nói: Tắm hoài dơ hoài
Em nói: Tắm bớt dơ, không hết dơ
Anh nói: Cổ nhân dơ ít bệnh
Em nói: Cổ nhân dơ chết sớm
Anh nói: Dơ lâu sẽ quen
Em nói: Anh quen, em không quen*

*Phòng tắm
Nơi ít khi xuất hiện
Như người lớn
Chân thật
Không có áo quần*

15-7-2000

Trích Từ Vở Nháp:

Đẹp Làm Đẹp Cái Đẹp

Đẹp là một ý nghĩa dễ hiểu và mơ hồ. Một bông hoa đẹp, một thiếu nữ đẹp, dễ hiểu. Một ý tưởng đẹp, bắt đầu hơi khó hiểu. Một câu thơ đẹp, mơ hồ. Tôi thường hay suy nghĩ về ý nghĩa của đẹp và quan niệm về đẹp vì tôi biết, làm nghệ thuật là làm đẹp. Tôi chọn làm thơ để làm đẹp cuộc đời tôi và làm nhạc để làm sướng cuộc sống tôi.

Đẹp dễ hiểu hay mơ hồ là tùy vào cái gì đẹp hoặc làm đẹp cái gì. Cái gì đó càng cụ thể càng dễ cảm nhận. Càng thực tế càng dễ hiểu. Càng cụ thể càng mang giá trị tương đối. Càng trừu tượng càng đòi hỏi giá trị cao cấp, tiến về tuyệt đối và chắc chắn sẽ không bao giờ có.

Một thanh niên bị sắc đẹp quyến rũ, thu hút, sẽ rơi vào một trong ba trường hợp sau đây. Hoặc anh tán tỉnh, tìm đủ mọi cách để cô ấy trở

thành tình nhân, cưới về làm vợ. Hoặc anh thua cuộc, về tương tư ít lâu, tìm người đẹp khác. Hoặc anh cưỡng hiếp, chiếm đoạt sắc đẹp kia. Người làm thơ cũng có kẻ đến chơi với thơ một thời rồi bỏ đi. Tìm vui một nơi khác. Có kẻ yêu đủ, chung thủy, suốt đời với thơ thì mới tận hưởng được sắc đẹp của thơ. Nói ra như làm khó nhau nhưng kẻ mới vào thơ chỉ hưởng sắc. Phải ở lâu, tận tụy, mê mải thơ mới nắm được cái đẹp. Đã được đẹp thì không cần sắc. Có kẻ làm thơ như thi tặc. Mỗi khi có nhu cầu, tìm đến áp bức thơ. Để ra những bài thơ như sâu. Làm rầu nòi canh.

Cưỡng đoạt thì không thể hiểu được mối tình già, mối tình kết tinh từ khốn khó khoái lạc u uất bức bối thương xót ganh ghét khoan dung, đã được thời gian tác tạo và làm chứng. Thơ cũng như người. Thơ già theo thi sĩ. Đã già thì đẹp không thuộc về sắc mà thuộc về hương.

Trong đời, tôi đã nhìn thấy nhiều cảnh đẹp, gặp nhiều người đẹp, đọc nhiều văn thơ đẹp. Có cái đẹp khiến lòng tham muốn. Có cái làm ta an lành. Có cái làm sung sướng. Có cái làm ta suy tư. Có cái khiến ta giác ngộ. Tôi yêu

cái đẹp trước khi làm thơ làm nhạc. Tôi quả quyết rằng, chính sức đẹp này đã khiến tôi chọn thơ và nhạc để bày tỏ. Về sau tôi hiểu rằng không phải là bày tỏ mà là cách tự vệ trước những buồn khổ, phiền hà, hệ lụy của nợ đời. Một người sinh ra như dọn vào căn phòng riêng. Ở càng lâu càng khám phá ra nhiều hư hỏng. Nền vách tôi tẽ dãn. Không dọn đi đâu được. Đành phải làm đẹp căn phòng của mình để tháng ngày còn lại thoải mái cứu mang. Dù giá trị cuộc đời là phiền toái, mỗi ngày sống với cái đẹp cũng tạo ra những niềm vui riêng. Tôi làm thơ vì vậy.

Đẹp mang đến cho tôi cảm giác lãng mạn, bóng dáng của ý nghĩa, cội nguồn không thật của lý do. Đẹp là cách sống hơn là mục đích và ý nghĩa sống. Đẹp là nghệ thuật của khoan khoái thở hơn chính là hơi thở mặc dù hết thở là chết. Đẹp vừa có giá trị tương đối vừa có giá trị tuyệt đối hão huyền đối với tôi.

Năm ấy tôi học lớp Ba. Thành phố Qui Nhơn vào đầu thập niên 60 còn đông không nhà trống. Từ nhà đến trường, những dãy đất hoang tiếp tiếp Gai Lưỡi Long, cây Mủ và cây hoa

vàng có trái giống trái đậu nành nhỏ. Một trưa, trên đường từ trường về, tôi để ý một chùm cây hoa vàng có gì khác lạ trên một bãi đất trống gần nhà. Đến gần, thấy những trái nhỏ dài bằng độ hai lòng tay ra đầy cây, nhiều hơn cả lá xanh. Trái màu xám xám nâu nâu. Cảm tưởng lúc đó như những mẩu thuốc cấm lệ mà di tôi dán xung quanh nhà khi hút dư. Sau khi ăn trưa, bỏ ngủ, đi học sớm, tôi ra lại cây hoa. Không hiểu động lực nào khiến tôi phải ra lại. Tôi không phải là người thích hoa. Trưa nắng và gió lặng. Tôi nhớ rất rõ. Đang đứng nhìn những trái cây và băng quờ chờ giờ đi học, tôi thấy từ trong một trái có một vật bò ra. Nở ra một đoá hoa vàng hai cánh. Rồi một,, rồi hai, rồi trước sau trong thoáng chốc hoa vàng nở khắp cây. Tôi sững sờ nhìn những cánh hoa chập chờn. Vàng dần, lộ những chấm đen rõ rệt. Rồi từ từ một cánh hoa bay lên. nhiều cánh hoa bay lên. Đồng loạt hoa rời cành bay lên không trung. Loạng choạng, lừng khừng nhưng rời uyển chuyển tỏa ra khắp bãi trống. Cây hoa bấy giờ chỉ còn lơ thơ vài lá xanh và những trái kén bể ruột lung lay. Được chứng kiến cảnh sâu bướm

thành hoa này đã hơn 40 năm. Nhớ lại vẫn như trước mắt. Sau này đọc một câu thơ Hải Cú, "Cánh hoa rụng xuống, bướm bay lên..." của Basho hoặc của Issa, tôi quên mất nhưng tôi biết người xưa muốn nói gì. Chuyện ấy đẹp vô ngần.

Càng nghĩ đến con bướm của lăng mạn, con bướm của Trang Tử, con bướm của triết lý, tôi càng thấy cái đẹp của hôm đó liên quan đến đời tôi. Nghệ thuật phải chăng là những cái tầm thường phải rụng xuống để bay lên, để sống thật sự với hồn riêng. Tác phẩm rồi tác giả với linh hồn riêng của nó. Hồn ấy có thể giống hồn tác giả nhưng không phải là hồn tác giả. Những tác phẩm không hồn, không thể tự sống, tự bay theo thời gian. Trưa hôm ấy, tôi trốn học. Ở lại quanh quẩn bên cây hoa. Tìm những cái kén còn treo trên cành không nở hoa. Tôi đã xé kén bằng cái kéo thủ công và đầu bút chì nhọn. Con bướm con run rẩy chui ra và chết như những bài thơ tôi vút vào thùng rác.

Làm thơ là làm đẹp. Làm đẹp cho ai, cho cái gì hoặc cho chính cái đẹp, những điều này không quan trọng. Thi ngôn chí, người xưa

thích làm đẹp lý tưởng. Lý tưởng lúc nào cũng là giấc mơ lớn của người. Thời nào, thế hệ nào cũng vậy. Có gì đáng chê thơ làm đẹp lý tưởng? Vị nhân sinh, Làm đẹp con người. Đây là cách thật nhất để làm con người càng ngày càng cách xa loài vật. Không phải trí khôn, không phải văn minh, không phải luận lý, không phải vật chất... mà chính cái đẹp của trí khôn, cái đẹp của văn minh, cái đẹp của luận lý, cái đẹp của vật chất... làm chúng ta càng lúc càng thiên thần. Vị nghệ thuật, làm đẹp cho cái đẹp được đẹp hơn là việc đứng đắn. Làm đẹp không thuộc về bản năng sinh tồn mà thuộc về bản năng phát triển. Một trong những bản năng chỉ có nơi con người.

Có thể nói, một người sau khi ăn no mới nghĩ đến chuyện ăn ngon. Sau khi ăn ngon mới nghĩ đến cách ăn sao cho lịch lãm. Làm thơ là nghệ thuật bắt đầu từ ngon lên đến lịch lãm. Làm thơ là làm đẹp bằng ngôn ngữ. Như thế là đủ. Bởi vì không cần làm đẹp cho ai, cho cái gì, ngay cả cho chính cái đẹp cũng không, nên chữ làm đẹp có ý nghĩa rất mơ hồ. Không có gì cụ thể hay thực tế trong việc làm đẹp này.

Tôi nghĩ, cái đẹp tuyệt đối chỉ là sản phẩm tưởng tượng của loài người. Nói văn vẻ hơn, chân thiện mỹ là những ước mơ không bao giờ có. Đẹp chỉ có tương đối. Vì trong mỗi cái đẹp đều có cái không đẹp và cái xấu. Nhưng phần đẹp nhiều hơn, lấn lướt nên ta thấy đẹp, cảm nhận đẹp mà lơ đi, quên đi cái xấu.

Khi nói rằng làm thơ là LỖI ĐẸP, có nghĩa là làm xấu một phần nào. Trong thực tế, không thể tách rời đẹp và xấu. Khi làm đẹp một cách tương đối, có nghĩa là phần đẹp đánh động vào cảm xúc, vào giá trị nghệ thuật, vào không khí sự việc, vào tổng quan đời sống. Suy tư như vậy là lý thuyết, là đơn giản. Chuyện thật phức tạp và nhiều khi hơn.

Câu chuyện kể lại của một thầy tu sau thành nhà thơ:

Tôi vào nhà tu dòng Sư Huynh từ năm lớp Nhất. Tiểu chủng viện nằm ở thành phố Nha Trang, ven biển. Khi đến các lớp lớn, mỗi mùa hè, chúng tôi chia nhau đi phục vụ ở các trại thiện nguyện, trại cùi, viện mồ côi....Hè năm Đệ Tứ, tôi theo một sư huynh lên ngôi làng nhỏ gần Ban Mê Thuộc. Làng tân cải được phát

rừng sơ sài làm tạm trại cùi cho người thượng, về sau có cả người kinh. Mọi phương tiện đều thiếu thốn. Những người ít bệnh hoặc mới phát bệnh ở phần ngoài. Càng vào sâu trong làng là những bệnh nhân trọng bệnh. Cuối làng là bãi tha ma, đầy cây thập giá chôn thẳng hàng. Có lẽ, đây là nơi ngăn nắp thú vị nhất trong làng. Có ba giếng nước nằm ở đầu, giữa và cuối làng. Còn giếng nước thú tu, tôi không được biết cho đến một đêm trăng.

Đêm ấy, trăng khá già nhưng chưa khuyết lắm. Mây nhiều nên ánh sáng khi tỏ khi mờ. Đêm nào thấy đom đóm nhiều, tôi đi bắt nhốt vào chai làm đèn. Hôm sau cho các trẻ em, chúng khoái lắm. Tôi đi chơi và dạy các em học nhiều hơn là giúp các ma sơ, các linh mục săn sóc bệnh nhân.

Tôi bắt đã đầy hai chai, đom đóm vẫn còn nhiều. Vào sâu trong rừng, bất chợt thấy có người đang tắm giếng. Cái giếng này tôi chưa đến bao giờ. Trăng mờ nhưng tôi rất xúc động khi biết người đang tắm là một cô gái.

Ở nhà dòng, vào tuổi dậy thì, chúng tôi có học về sinh lý. Nhưng với sức lực tràn trề và

phát động của tuổi đang lớn, những điều học lý thuyết kia càng tăng lòng tò mò. Thấy một người nữ tắm trần truồng dù không rõ, đối với tôi lúc ấy là một hiện tượng kinh hãi, sung sướng, hồi hộp, tội lỗi, tham muốn,Trong mỗi con người đều có một con ma. Trong thầy tu, có con quỷ. Tôi lết lại gần, núp sau lùm cây. Nhìn một cảnh tượng rạo rực, đẹp dễ, mê mẩn. Không có ngôn ngữ nào để tả thân hình đang xuân xoay lượn, ảo ảo, xuống lên trong ánh trắng huyền hoặc. Không gian lỏng lẻo nhạc côn trùng. Tiếng nước xối xuống từ chiếc gàu chạm vào da nghe rần rật ù tai. Người con gái múa. Đôi tay luồn qua chậm chậm luồn lại chậm chậm khắp người từ ngực xuống chân. Tóc rút xòa chột hất tung lên. Cả người rung theo. Vũ điệu cầm dìm tôi vào cơn sốt. Mãi mãi về sau này, tôi vẫn không gặp được cảnh tượng, cảnh giác nào đẹp sống như đêm ấy.

Tôi đoán trắng ra khỏi lùm mây. Ánh sáng rực rỡ hơn. Tôi nhìn thấy thân thể thiếu nữ rõ ràng hơn. Từ bao tử ứa trào lên nước chua. Nước cay thốc ra miệng. Tôi lấy gân bụm lại. Nuốt xuống. Mắt vẫn không rời thân thể dễ sợ

kia. Trên làn da những ung mụn lở loét, những vết nứt, những sần sùi lộ dần dưới ánh trăng.

Đối với người từng trải, thấy thiếu nữ tấm trần không đến đôi đẹp hùng hực như thầy tu. Người đã từng nằm ngủ chung với xác chết ung thối giữa trần địa, sẽ không nữa thốc khi thấy ung nhọt người cùi. Cái đẹp ảnh hưởng trên mỗi người mỗi khác. Do đó, cái đẹp tương đối ngoại trừ trong đẹp đã có xấu, còn tương đối ở chỗ mỗi người tiếp nhận, định giá và diễn đạt cái đẹp khác nhau. Quá trình từ đẹp để làm đẹp quả thật là nhiều khê.

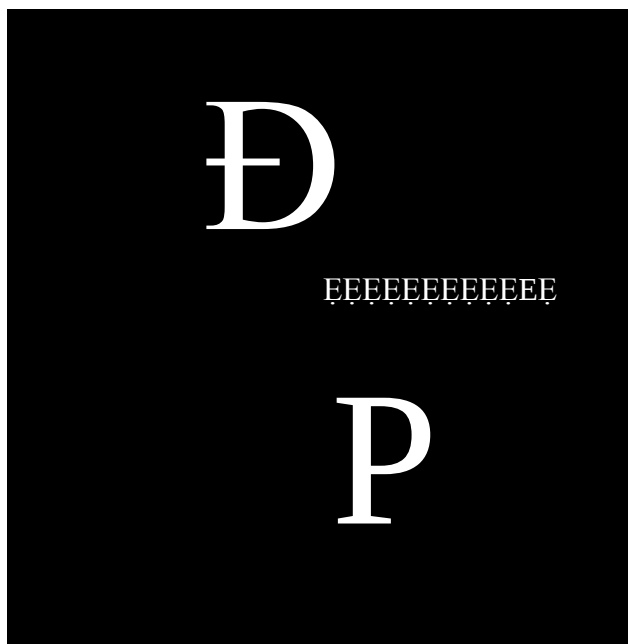
Nếu tương đối đã có từ bản chất của đẹp thì phương tiện và hành động của đẹp cũng chỉ có tính tương đối. Nghệ thuật thơ là làm đẹp thơ ca. Nghệ thuật sống là làm đẹp đời sống, Nghệ thuật yêu là làm đẹp yêu đương.....Cùng một lúc là làm xấu thơ ca, làm xấu đời sống, làm xấu yêu đương.....Nếu người nữ kia không có những mụn ung cùi vỡ mủ, phải chăng nàng là một mỹ nhân? Nhưng dù với bệnh phong cùi, phải chăng nàng đã là mỹ nữ?

Nghệ thuật là vừa làm đẹp lại vừa làm xấu. Làm đẹp nhiều làm xấu ít? Phải chăng

nghệ thuật không phải là làm đẹp như thường được định nghĩa? Phải chăng nên bắt đầu tìm hiểu lại nghệ thuật? làm sướng? làm khoan khoái? làm thỏa mãn tham vọng hoặc ước mơ? Hoặc giả nghệ thuật là làm đẹp cái ta muốn và làm xấu cái ta không muốn, cái người khác muốn?

Tôi tưởng mình đã theo cái đẹp 50 năm là hiểu được một ít về cái đẹp. Không ngờ đến tận cuộc lại ngỡ như vậy. Tuy nhiên tôi vẫn có thể kết luận như thế này: Chính nghệ thuật đã dự phần lớn vào việc càng ngày càng đẩy tôi rụng xuống thất bại. Đừng nói chỉ hai chữ số mạng. Nghệ thuật khiến hồn nhạy cảm hơn khi chạm mặt cuộc sống. Nghệ thuật làm nhân sinh quan đứng dừng trước những thành công của xã hội. Nghệ thuật làm xử thế với lòng ưu ái hơn là phòng thủ, tính toán. Nhưng đời như con sói, bản chất đời phải chẳng hơn cả lang sói?, hễ thụt lùi, nó tiến lên. Hễ hiền hòa, nó hung dữ. Hễ không chống cự, nó nuốt chửng. Nhưng dù sao tôi vẫn chọn sống với nghệ thuật hơn những cách sống khác. Trước sau, những kẻ sống nghệ

thuật, làm nghệ thuật, cố gắng nghệ thuật cho
nhân loại thường là kẻ thất bại.

Bạn thấy không? Trong chữ đẹp vốn đã có
chữ ẹ.

T hát ở

Cuuuuuuuuuuuuuuuu

● ● ● ● ● ● ●

$$T \quad h_{át} \quad \acute{e}$$

đọc 2:

*lối này bí lối kia bí lối nọ bí lối trước bí
lối sau bí lối lối bí
bí lối thời gian một chiều -"lạy chúa"
không phải ngỡ ra
lối này bí lối kia bí lối nọ bí lối trước bí
lối sau bí lối lối bí
bí lối sống chết một chiều -"mô phật"
không phải ngỡ ra
lối này bí lối kia bí lối nọ bí lối trước bí
lối sau bí lối lối bí
ngu yên hời
đường ra duy nhất
hãy đi
dù thiên hạ nghĩ rằng lạc lối*

đọc 3:

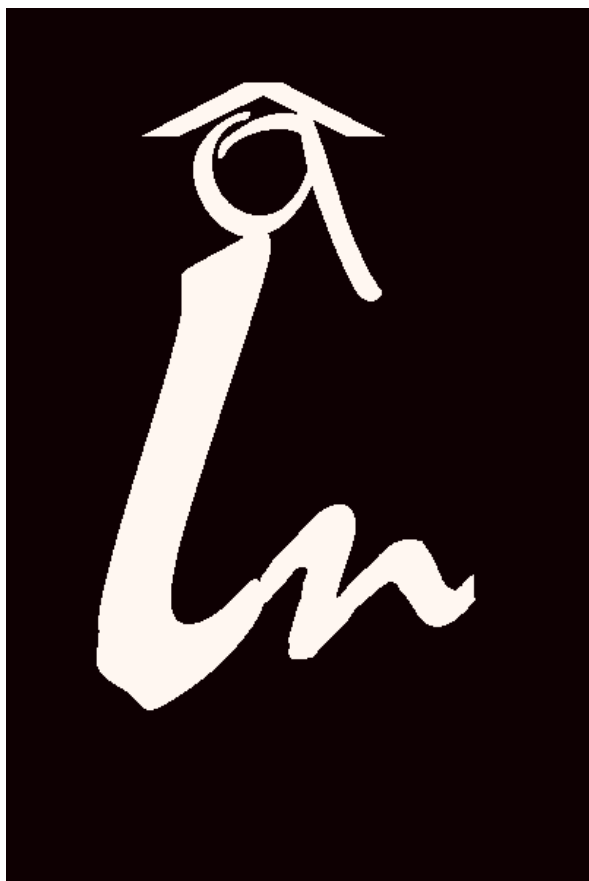
*nhà vây xe vây điện vây bảo hiểm vây
hụi vây chi phí vây
vây kín đường trái một chiều
chứa vây
cha vây mẹ vây vợ vây con vây bạn vây
quen vây lạ vây
vây kín đường phải một chiều
phật vây
vây vây vây vây
vây vây
 ngu yên
 thoát thân lối này
 lối này bậy hơn bị vây*

Nếu bài thơ không đọc, chỉ thấy:

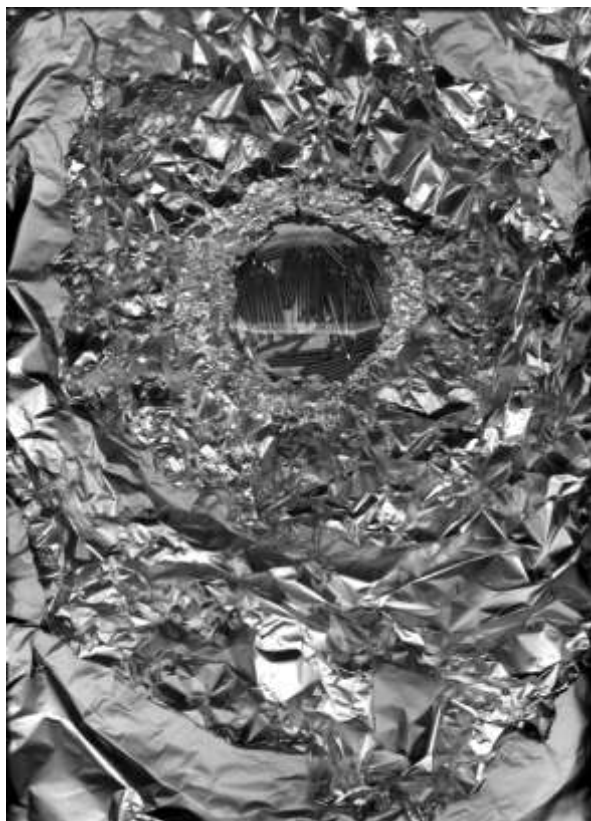
nhiều bảng hiệu STOP theo thói quen đi đường sẽ có cảm giác bị ngăn chặn tù túng thấy đường một chiều tuân theo thói quen không dám đi ngược đường một chiều cuối cùng dẫn đến tôn giáo thấy không phải lối ra tác giả chỉ còn một lối thoát vậy mà trật

ai nói là trật đường? thói quen của đám đông? giá trị của lịch sử? truyền thống? nguyên tắc của luật lệ? khi cái đúng của một người mà thua đám đông thì người ấy là khủng điên lập dị bị xử phạt bị chối bỏ bị khinh khi nếu cái đúng của một người mà thắng đám đông thì người ấy trở thành giê su thích ca không tử càng ngày những đúng sai hay dở đẹp xấu thiện ác trở thành những bảng stop dày đặc xung quanh những đường một chiều dẫn vào ngõ cụt biết thoát lối nào về đâu? thử lấy tên ngu yên ra thay vào tên của người đọc hay bất cứ tên của ai biết thoát lối nào? về đâu?

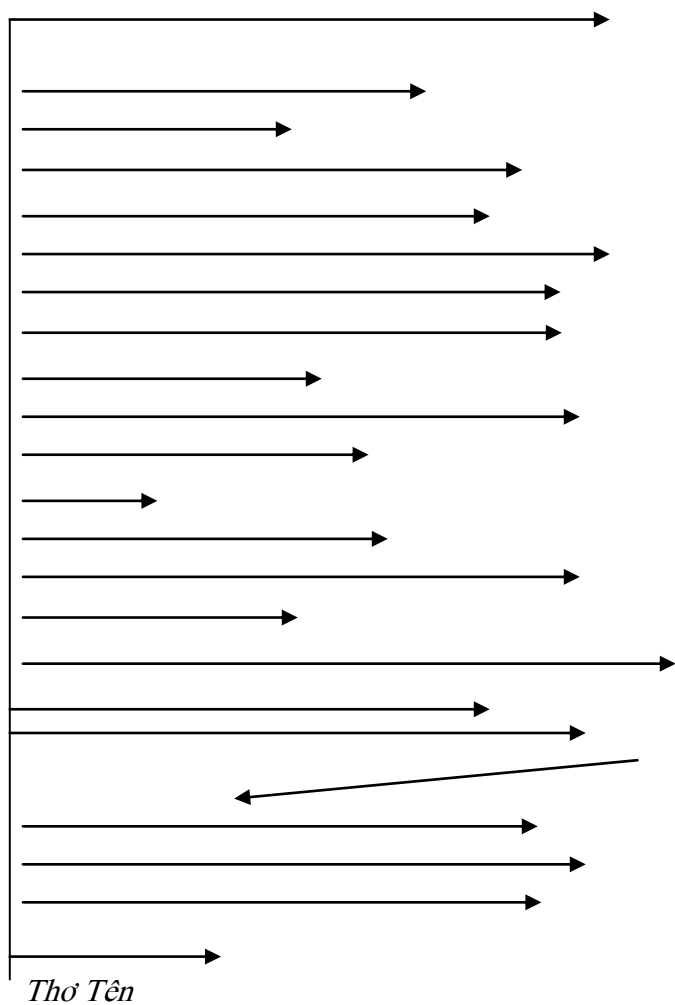
Houston 31-3-97

*Tranh Thơ: **Chí***

Thơ Đình

Móng tay đâm vô hồn
Khoét tim ra cái l ời
Hồi đêm, ta yêu người hết hơi

Em ơi, xin nhớ đừng xa ta
Vì đời loanh quanh đều đến cái l ời

L ời ơi
Có biết tình ta nát như
Một đời mong manh còn lại cu m

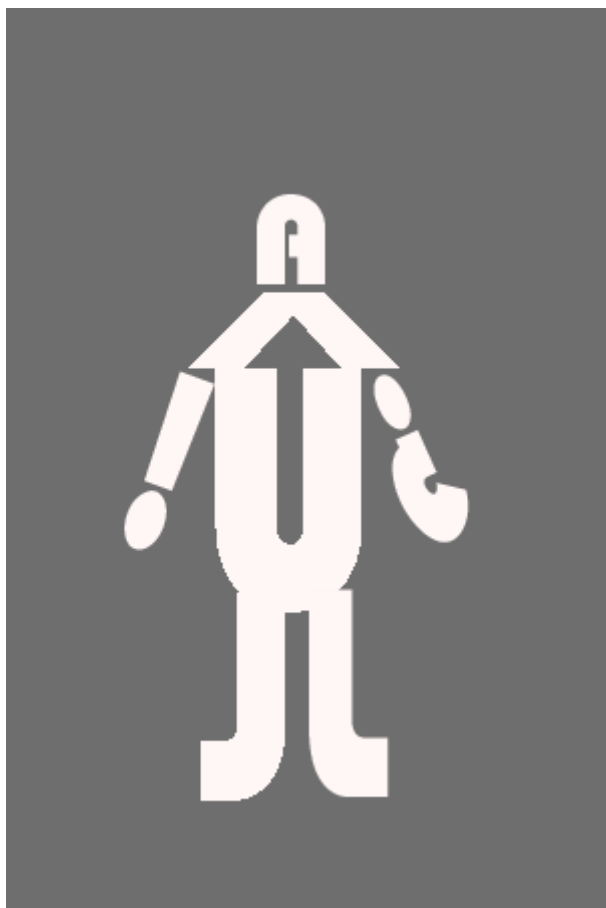
Những khi thơ tôi bời
Những khi ta ghét đời
Lấy cu m ra ta mời thế gian

Cum ơi
Cum biết rằng cu m?

Còn vài năm thôi là hết ế ééééé
cu m rồi

Houston, 25-5-2002

tôi
ta là ô
ta là ta
ô là ô
tôi là iôt
ta là ô
ô là iôt
tôi là ô
ta là tôi
ta l ô
ô l ta
tôi l ô
ô i
tôi ô

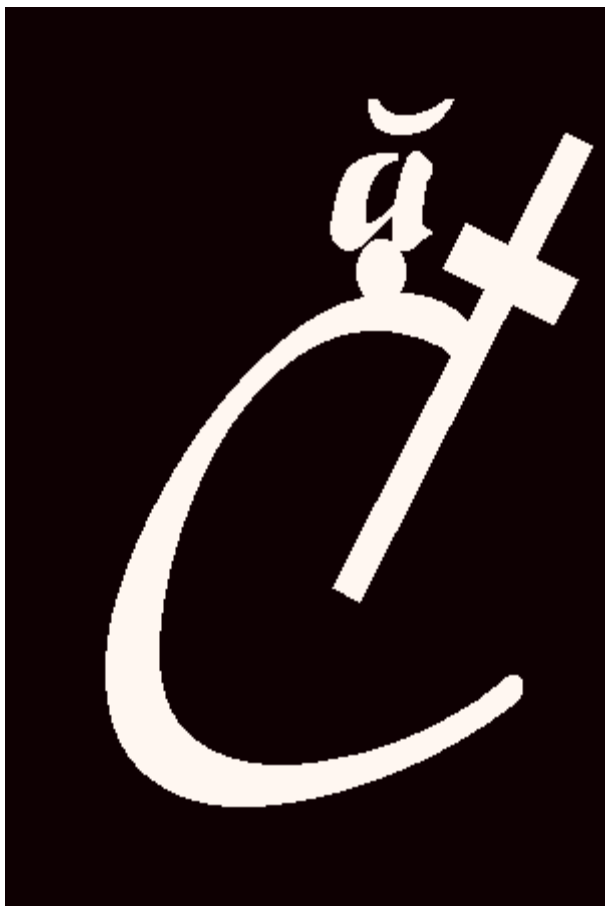
Người Là Chữ Vô Nghĩa:

!A^UJL?

Thơ Th ở
 Thở Thờ Th ơ
 Thợ Th ơ
 Thợ Thơ Thờ Th ơ
 Thợ Th ở
 Thơ Thờ Th ợ
 Thở Th ơ
 Thơ Th ở

CÚC

Nam Nhâm

Tranh Thơ: The King

Trên trời-----

ong

[illegible]

Dưới đất-----

[illegible]*něik*

Thơ
Từ Bảng Hiệu và
Thương Hiệu Quảng Cáo
dọc theo phố chợ

Hòa Bình. bán sỉ bán lẻ
Độc Lập. mua một tặng hai
Thống Nhất. cho vay trả góp
Tự Do. đóng cửa ban ngày

Trí. cần bán gấp
Tâm. sang nhượng bớt tiền
Chính Luận. quảng cáo rẻ nhất
Rồng Tiên. cần người giúp việc

Thiên Lương. đại hạ giá
Thiên Lý. cận thị, viễn thị, loạn thị
Nhân. bán thịt tươi
Hương. nước mắm thượng hạng
Nghĩa. tất cả 99 cent

Trích Từ Vở Nháp:

Danh tiếng là thứ phù ảo bên ngoài. Chắc ai cũng biết điều ấy. Vậy mà mấy ai thoát được nó, kể cả tôi. Ông ngoại tôi lúc còn sống, đã nói thế này: Danh tiếng như áo quần. Không đáng thí mạng mua về. Nhưng đã làm người không thể sống trần truồng.

Thơ Nghệ thuật và thơ Phổ thông. Thơ Nghệ thuật lấy nghệ thuật làm sáng tác. Thơ Phổ thông lấy những điều quần chúng yêu thích mà sáng tác. Loại nào cũng có tú tài. Thơ Phổ thông dễ được cổ võ mà sớm bị lãng quên. Thơ Nghệ thuật hoặc tồn tại về sau hoặc không ai biết đến. Những thiên tài về thơ thường dung hợp được cả hai. Thơ Nghệ thuật và Thơ Phổ thông đều không thoát khỏi định luật căn bản: sinh tồn và tiến bộ. Thơ Phổ thông chiếm ưu thế ở sinh tồn. Thơ Nghệ thuật, ưu thế ở tiến bộ. Không phải loại thơ nào cao hơn, giá trị hơn, mà thi sĩ nào có bản lĩnh hơn.

Áo quần khởi đầu dùng để che đậy. (Giá như không dùng áo quần, có lẽ con người ít cần

luật pháp và tôn giáo. Tôi thử nghĩ vậy thôi. Không ẩn ý.). Áo quần cần bền bỉ và thiết thực. Về sau, càng lúc càng chế biến. Thành phục sức. Trang sức. Thời trang. Xa lắc cái bao che, làm đẹp thuở nào. Danh tiếng nếu không đến bằng tài năng hoặc tâm đức thật sự sẽ như các bộ y phục lộng lẫy lòe loẹt mà thôi. Ngoại tôi giải thích như vậy

Bản lãnh người nghệ sĩ ở chỗ không nói mà làm. Viết những điều đã tin và sống với. Tác phẩm là chứng cứ của giá trị và tận khả năng trong lúc đó mặc dù về sau có thay đổi hoặc chối bỏ. Dùng nghệ thuật để làm tăng thêm giá trị nghệ thuật là công việc chính của nghệ sĩ. Những nghệ sĩ nào phải dùng lời rao giảng hoặc một hình thức khác để làm tác phẩm tăng thêm giá trị với mục đích đánh bóng cá nhân, những kẻ ấy giống người gánh hát.

Ở phố tôi, lúc còn nhỏ, có gánh hát Trăng Ngàn Nơi. Chủ là một người hàng xóm. Tài tử đa phần là vợ con, người quen và bạn bè. Mặc dù là trăng ngàn nơi nhưng chưa thấy họ đi đâu bao giờ. Mỗi khi lễ lạc tết nhất, gánh Trăng Ngàn Nơi cũng qui tụ được một số bà con lối

xóm nể mặt. Đông nhất là con nít. Họ diễn tuồng thì ít mà la hét thì nhiều. Giả dạng thế nào, thực chất vẫn dở. Ngoại tôi vẫn nói: Những thi sĩ, văn sĩ nào phải tự ca tụng họ, hoặc năn nỉ nhờ cậy người khác ngợi khen họ, hoặc thủ đoạn để được khen thưởng, thì giống như các diễn viên trong gánh Trăng Ngàn Nơi. Sống nghe người cười. Chết bị người chê.

Ở phố tôi, có một người làm thơ thường hay lên sân khấu nói rằng: "Thơ không có gì để nói nhưng nếu phải nói về thơ, tôi xin được nói: Thơ không có gì để nói.". Thơ không có gì để nói nhưng ông vẫn lên sân khấu hoặc tập trung nhiều người hiếu kỳ để nói.

Một người cần sự giúp đỡ, cầu cạnh giúp đỡ, nhưng lại làm bộ không cần sự giúp đỡ này, khi làm thơ, thơ họ cũng mang ý định tương tựa như vậy. Như những đứa trẻ quen nường tựa nơi người lớn, xem đó là việc tự nhiên. Thi sĩ không có lòng tự trọng thì chỉ còn thi, mất chữ sĩ.

Sợ hãi biến con người luôn luôn là đứa trẻ. Sự độc lập làm cho người quen can đảm. Dám mạo hiểm khám phá điều mới. Nhận lỗi

lầm, nhận dở, một ý tiến bộ. Hoang mang nhưng tự tin. Thất bại nhưng có lương tâm. Thành công là bước khởi đầu.

Ông tôi thường đưa tay lên như thăm kêu trời mỗi khi thấy nhà thơ ấy bước lên sân khấu. Có lần ông nói với tôi: sau này lớn lên nếu có làm thơ, hãy để thơ nói thay người. Thơ hay như con sư tử, tự nó sẽ gầm lên. Gây chấn động rừng núi phố làng. Chỉ có loài khỉ mới nhảy nhót, chí choét, quăng đá, đu cây để gây sự chú ý cho người đi qua.

Thơ hay không phải vì nhiều người nói hay, hãy để thời gian nói hay. Thời gian càng lâu, lời thời gian càng có giá trị. Thơ dở rất dễ biết. Hãy lắng nghe tác giả, vì hẳn biết thơ hẳn không hay nên tìm nhiều cách khác để che đậy. Một người không có lòng chân chính thì làm sao thơ hẳn có sự chân chính?

Ông tôi dạy tôi nhiều điều về sống về thơ về lòng tử tế. Tiếc là lúc trẻ không học được bao nhiêu. Về già thì ông tôi đã qua đời. Tôi có cảm giác, tự trọng là một khối nặng như tạ cân, giữ lòng ham muốn không bay cao hóa quỷ. Nhưng liệu lòng tự trọng và tài năng có liên hệ

gì mấy? Còn tự trọng và nghệ thuật liên hệ ở đâu?

Tôi đã gặp nhiều nghệ sĩ rất tài hoa mà không mấy có lòng tự trọng. Bê bối như có tật có tài. Ngược lại, nhiều nghệ sĩ như thánh hiền, tác phẩm lại tầm thường.

Hoặc giả lòng tự trọng về nghệ thuật khác với lòng tự trọng trong đời sống xã hội?

Tùy Thơ

Tôi Thị

1.
Không tiếc
Không muốn
Không cầu
Chỉ tình nghĩa
Thỉnh thoảng buồn thắm thía tử cung
Anh bất tỉnh giấc mơ nô bộc
Đi bên nhau bóng em hắt mặt đường
Khóc kẻ
Buồn vui
Chán hận
Thieu thân vẫn tự thieu
Em thieu sống cho đời ai sáng
Đã hết ước mơ
Đã cùng hy vọng
Chỉ còn
thỉnh thoảng buồn rất tận tử cung

(Buồn Tử Cung)

23-6-99

2.

Sáng dậy nhúc đầu

Soi gương thấy nổi sần mọc gai

Thư anh tình ngắn chữ dài

Mười trang vắng hoài mong nhau

Thức suốt đọc khinh sần

Sáng nhúc nhối đầu mọc gai

(Gai Tình)

24-6-99

3.

*Mẹ chồng tặng giò lan
Lan chen ngày chật hẹp
Lan thừa giờ yếu điệu
Em thiếu giờ chăm lo
Sáng đi làm sớm
Chiều nấu ăn, rửa chén, lau nhà
Đêm chăm con học
Khuya dặt dờ giữ nhịp tim chồng
Lan tươi bám gỗ mục
Em vui bám tình không dám nghĩ ngày mai
Sống ngắn ngày rất dài
Tình đậm dễ phai
Lan vô tình dư giờ yếu điệu
Em tìm đâu ra khoảnh riêng tư*

*Mẹ chồng giận giò lan
Lan thiếu người lan héo
Em dư người em héo*

(Hạnh Lan)

25-6-99

4.

*Em không nói đến tiền
như anh nói về thơ
Em không nói đến tình
như anh nói về dĩ điểm
Người nữ nào cũng có vú
họ khác nhau
Ai cũng có ái tình
em khác họ*

*Anh có yêu ai ngoài em không?
Hoa mọc ở đâu mọc một chỗ
Bướm đậu ở đâu, hỏi trả lời được sao?
Vải thưa che mắt em kín*

*Em muốn nói tiền như thơ mà không được
Em muốn dĩ anh mà không xong
Đôi khi hỏi bạn gái:
-Mày vừa xấu vừa ngu sao được chồng cứng?*

(Hỏi Mà Chi?)

26-6-99

5.

Anh có biết

khi mặt hồ đông đá

bên dưới ấm hay lạnh?

Em chờ anh nửa đời

dù anh vẫn bên cạnh

Xưa em buồn bực

Bây giờ thản nhiên mặt hồ đông đá

Nhiều đêm thức giấc nhìn trăng

Em thích trăng luồn liềm

Như mắt anh hé nói:

-Khuya rồi đừng làm thơ

Em biết

Mai anh cần dậy sớm

Chạy đua với đất trời bảo vệ sức khỏe

Em hỏi mắt luồn liềm:

- Chạy sao hơn số mạng

Là tin đồn ngoan đạo, sao sợ về thiên đàng?

Em biết

Mặt hồ đông đá

bên dưới cá vẫn bơi

(Ký, Đêm Trăng Liềm)

27-6-99

6.

*Lá vàng góp ý niệm thu
hay thu ký mệnh lá vàng?*

*Em muôn đời không hiểu
Anh muốn biết làm gì tất cả chuyện thế gian?*

*Em chỉ hiểu
ngẩn
mong manh
nối lỏng lẻo tình anh*

(30-6-99)

7.

Anh nói

Em không biết làm thơ

Em nghĩ

Em không làm thơ

Chỉ như

con chim thiệt thòi tự dùng hót

đóa hoa dại số tự dùng nở

anh lái xe buồn tự dùng hát

em, viết

(Lê Thơ)

30-06-99

8.

Đi đi

Em đưa anh đến nhà đàn bà khác

Vào đi

Em chờ anh đến sáng mai

Vui đi

Không có gì trở ngại

Ngủ đi

Đời ngắn, đêm dài

Khi mặt trời mọc

Em đón anh về

Một ngày nữa lại qua

Già thêm một ngày

Mau hết

(Cũng Vậy Thôi)

1-7-99

9.

Hôm anh yêu cô gái khác

Em biết

thản nhiên đau

Hôm anh xin lỗi

Em hiểu

thản nhiên sầu

Tòng Chúa, tòng Không, tòng con

Sống

(Thản Nhiên)

30-7-99

10.

*Tôi biết chị là thường bà
Cao thượng mấy vẫn hoa
Cam lòng
chết vì bốn phận
Không cam
chồng sống vì thơ
Tôi biết chị quần quật chong chóng
im lìm bản thảo tự bay
Những ngày còn lại
Tính bằng áy náy*

*Yêu là mênh mông không đầy sâu thẳm
tù hẹp hình trái tim*

(Kết)

25-7- 99

Trích Từ Vở Nháp:

Trong thơ, đại đa số đều có truyện. Truyện rõ rệt hoặc mơ hồ. Truyện có đầu đuôi hoặc một mảnh lũng lờ. Truyện có mục đích hoặc chỉ là cảm xúc vu vơ. Có hai cách chính để diễn truyện: hoặc kể hoặc dựng. Thơ Việt cho đến nay chỉ chủ về kể. Ngoại trừ bộ môn kịch thơ, chưa có thành tựu lớn. Vì tin rằng thơ phải là truyện thật, truyện lòng của thi sĩ. Phải kể lại bằng cảm xúc, bằng tâm lý của chính tác giả. Dựng thơ cũng như dựng truyện. Đòi hỏi thi sĩ phải động cảm, động não lâu ngày về một cảm xúc, một tâm lý, một hoàn cảnh không thuộc về mình. Đến khi chiếm hữu được, thi sĩ lão luyện hơn về tâm tình, về đời sống. Cảm vấn đề từ một vị trí khác. Nhìn con mắt ngã, nhìn con mắt tha. Cấu trúc không đơn thuần là kinh nghiệm riêng tư. Truyện thật mà hư. Truyện hư mà thật. Do đó, thơ tự nhiên mang nét độc đáo khác. Có thể lấy thí dụ từ những đoạn thơ qua đôi mắt các nhân vật trong truyện Kiều và mắt của Nguyễn Du. Ai dám chê là

kém? Thơ ta không dùng nghệ thuật này trong bài thơ ngắn.

Không quen kỹ thuật dựng thơ, người Việt khó thưởng thức được loại thơ Cụ Thể và những loại thơ chữ của Tây phương. Thiếu phần dựng thơ khiến cho thơ Việt chỉ quanh quẩn cái Ta từ thời Trung Đại, cái Tôi từ thời Tiền Chiến. Lý nào thơ chỉ thuộc về ngôi thứ nhất? Thơ đâu phải chỉ có một chủ nhân. Tâm sự có thể biến chuyển qua nhiều ngôi thứ. Tâm nào chẳng phải của người. Sự nào chẳng phải chưa gặp qua. Một bài thơ được dựng bằng nhiều cách nhìn, nhiều tâm sự, khác nhân sinh quan, để có nhiều lớp bề sâu và mật độ cao trong từng lớp. Nói như vậy không có nghĩa là đã phá lệ lối làm thơ căn bản mà chỉ cộng thêm một ý kiến đang thử nghiệm. Đúng hơn, là phối hợp cả hai phương thức, khi ta khi người, cho thơ đẹp màu sắc hơn.

Trong thơ luôn luôn có nhạc. Nhạc Lục bát là nhạc phổ thông, nhạc dân gian. Từ nhạc Lục bát đơn giản đi dần đến nhạc thơ Tự do, sự phức tạp trong tiết tấu, nhịp điệu gia tăng. Nhạc thơ Tự do đòi hỏi bản lãnh và nghệ thuật cao.

Thiếu nhạc, thơ Tự do đọc như văn xuôi. Dư nhạc thơ Tự do đọc như thơ vần. Ví dụ này có thể tìm thấy trong thơ chuyển ngữ thơ ngoại quốc và thơ bảy chữ, tám chữ ngắt ra, xuống hàng theo thể tự do. Một trong những khía cạnh khiến nhạc quan trọng trong thơ vì nó làm cho những con chữ khó, những ý tứ lạ dễ được tiêu hóa. Thơ Bùi Giáng thành công ở nhạc Lục bát chuyên chở được ý tứ khó và ngôn từ ngoại lệ đến người đọc.

Trong ngôn ngữ Việt, so với âm nhạc, dấu sắc, dấu hỏi ở chung độ nốt cao. Dấu ngã là nốt cao lách. Không dấu ở nốt trung. Dấu huyền ở nốt thấp hơn. Dấu nặng là nốt trầm nhất. Nếu vẽ cao độ (độ trầm bổng) của một bài thơ Lục bát, sẽ thấy sự lặp lại gần như trùng hợp rất nhiều. Vẽ cao độ của một bài thơ Tự do, sẽ thấy sự khác biệt. Ngũ âm trong ngôn ngữ Việt không hẳn là thang ngũ âm trong nhạc Việt. Những nốt nhạc trong chữ không bị kỹ thuật âm nhạc ràng buộc nhưng bị nghệ thuật âm nhạc chi phối.

Nhạc có cách hành âm dễ cảm và cách hành âm khó cảm. Khi sáng tác thơ, nhạc điệu

đến tự nhiên theo chữ và ý tứ. Khi sáng tác đam mê, nhạc điệu trơn tru, cuồn cuộn, mê ly. Cảm tính quá, theo sát tiếng lòng rung động quá dễ bị ‘sến’. Trúc trắc quá, gò nhạc quá sẽ mất chất thơ. Thi sĩ cũng như nhạc sĩ, lúc không sáng tác thường chuẩn bị kiến thức và kinh nghiệm về nhạc điệu. Thử lấy một bài thơ hay của thi sĩ nổi tiếng, đổi thứ tự bằng trắc, đổi cách ngắt câu, đổi cách xuống hàng, sẽ kinh nghiệm ngay nhạc điệu của thơ.

Nhạc điệu của thơ mang tính nhạc dân tộc cùng bản chất nhạc thời đại đang sống. Nhạc của bài thơ chẳng những là nhạc chung của thi ca còn là nhạc riêng của mỗi tác giả. Người động, nhạc rộn ràng. Người quê, nhạc bình dân. Người hiểu biết, nhạc có trình độ.

Ca khúc thơ là thử nghiệm, dùng nhạc điệu đưa ngôn ngữ và thơ vào trực giác, vào tâm tư người thưởng ngoạn. Một bài thơ tự do khó đọc, phần lớn là vì thiếu nhạc điệu, hoặc nhạc điệu quá cưỡng ép, hoặc quá xa lạ.....Nhạc Lục bát dù rối thế nào, đọc cũng ra. Có điều đọc hoài đâm nhàm.

Thi sĩ không tạo được nhạc riêng cho thơ
mình sẽ như nhạc sĩ không tạo được lời riêng
cho nhạc mình.

Thời Bình Thản

*Quá nhiều lúc màu đen là màu trắng
Quá nhiều lần màu đỏ là màu vàng
Chúng ta đang sống trong thời quen thuộc
Mặt trăng mọc ban ngày
Mặt trời mọc ban đêm*

*Quá nhiều lúc thần linh là pho tượng
Quá nhiều lần thú vật có linh hồn
Chúng ta đang sống trong thời trí tuệ
Dấu sắc dấu huyền khác nghĩa hiểu như nhau*

*Quá nhiều lúc dư tiền là hào kiệt
Quá nhiều lần dư silicon là giai nhân
Chúng ta đang sống trong thời nhân danh sự
thật
Thiện, đẹp trả tiền
Định mệnh mua được không?*

Nhìn xung quanh

Xin hỏi

Ai tiểu nhân?

Ai quân tử?

Ai đàn ông?

Ai đàn bà?

Ai vợ mình?

Ai chồng người ta?

Tôi chỉ thấy khắp nơi đang nhạt thực

Bóng tối đen trời

Bóng tối ngấm đen tim

Chúng ta đang sống trong thời bình thần

Quý vị an lành có sợ gì không?

Houston, 29-09-1997

Thời Bất Mãn

*Tôi bất mãn trời
Bất mãn đời
Bất mãn người
Bất mãn cả tôi*

*Bác Mẫn hàng xóm là người nhân nhục
Chịu đựng Trời
Chịu đựng đời
Chịu đựng người
Chịu đựng tôi*

*Tôi bất mãn ở gần bác Mẫn
Mỗi đêm ngồi với nhau
Muốn thở dài mà hơi thở ngắn
Đêm rồi đêm thế sự lao xao
- Bác ơi, kẻ sĩ không còn răng cửa
Nói phều phào phố chợ thập thò
- Này cậu, răng giả không bằng răng thật
Bác gật gù:- Bất mãn cũng vui*

Tháng Năm

*Những cơn đau thành linh tôn giáo
Tháng năm trở trở như tháng tư
Con dân tội nghiệp hay đáng ghét
Bò phù phiếm qua kiếp người
Anh đập nó
Đập một đời hiu quạnh*

*Xếp đồ lót cho em
Chỗ này thời gian đục mấy lỗ
Nhìn xuyên thấy tại tôi
Nghĩ thâm rách không đáng kể
Em ơi, rách vá được, không sao*

*Anh rửa rơi bể đĩa
Em đi xa không đứt tay
Em trong hình lặng lẽ
Anh không xin lỗi nín thinh
Ngày vắng em thật lạnh
Trăng lên rồi đó em
Đi ta đi sò đêm*

Chút Quà Sinh Nhật

*Cho anh cầm tay
1234 vừa đi vừa đếm
Đường không còn dài
Lấy bấy bóng hoàng hôn
Già, ừ, chịu già
Tiếc thay lúc trẻ
Không dành cho em trọn một ngày*

*Cho anh cầm tay
6789 mười
Thử đếm đến số nào hết thở
Đời còn chút này trân trọng tặng em*

Ảnh Gia Đình

*Cúi sát vào
Nhìn cái lỗ nhỏ
Chụp quá khứ không giữ được tương lai*

*Mẹ đứng giữa
Con đứng một bên
Chỗ này chứa cho bố
Nhìn thẳng không nháy mắt
Kéo quần cho ngay
Em cười như đám cưới
Anh chạy đuổi ánh đèn
Chớp nhá
Hạnh phúc đóng khung chỉ một giây
Ba người liền như một*

*Mười năm sau
em xé anh ra khỏi gia đình*

Houston, 12-2-1998

Lẫn Lộn

*Tôi lẫn lộn giữa tình yêu và tình ái
giữa em và các thiếu nữ diễm kiều
Tôi lộn xộn giữa thương và nhớ
giữa môi hôn và sờ mó trái tim*

*Đời u mê, kịch cợt và chán ngắt
nếu không ái tình
nếu không có em
Nhưng tôi đang lẫn lộn
giữa em và u mê
giữa tình và kịch cợt
giữa yêu và chán ngắt*

*Nhìn xung quanh
em thấy không
nhiều thiếu nữ đẹp
Anh đã vì em nhắm mắt trối tay
Anh lẫn lộn giữa yêu và sợ
giữa quân tử thiệt thòi và lợi lộc tiểu nhân*

*Tôi lẩn lộn suốt ngày tôi lẩn lộn
Khi lộn đời khi lẩn chính tôi
Duy có một chuyện không thể lộn
là em và những thiếu nữ cùng tên*

Houston, 27-05-2000

Quá Muộn

*Nếu có thể làm lại từ đầu
Em sẽ không sống một đời lận đận
Sẽ không thức khuya dậy sớm
Sẽ không lo sầu cho hư nát ruột gan
Sẽ không chết trước tuổi già*

*Tôi là thằng trí thức đại dốt
Biết đau thương mà không hiểu đau thương
Thấy người chết mà không chờ cái chết
Giải thích buồn vui mà không sống tận vui
buồn*

*Tôi là thằng đàn ông tầm thường bất lực
Có con đường từ nhà xa vạn dặm đến nhà
thương
Có mắt thấy tai nghe em hấp hối
Có đòn đau và chán nản làm người*

*Tôi chẳng còn gì đáng giá ngoài trái tim
Trái tim hát dỗ dành em những đêm mất ngủ
Trái tim vỗ tay những lúc em và con đùa chơi
Trái tim múa mỗi lần em âu yếm
Trái tim thì thầm bên em lúc buồn lo
Trái tim khóc khi nhìn em tiều tụy
Trái tim chết trong tháng ngày em quần quai
ung thư*

*Tôi chẳng còn gì ngoài một trái tim
Xin được đốt chung lò em hỏa táng*

Houston, 08-03-1997

Nghệ Thuật

*Hãy hạnh phúc về buồn sâu mất mát
Hồi em, kẻ không biết còn thấy bình minh
Mỗi ai mấy tí hơi thở
Hỏi được hơi nào dài?
Người hạnh phúc nhất
đã không sinh ra
Người hạnh phúc nhì
sớm chết
Tôi đã mấy mươi năm
Không đành tự vận
là người hạnh phúc thứ ba
Ham chơi niềm bất hạnh.
Vui nhận ung thư
Vui đeo đường tim ghen máu
Vui người thân qua đời
Vui xương thịt bỏ đi
Vui nghiệp già
Vui phận đau
Vui không cười mà thấy
Hãy hạnh phúc, hồi em, chắc gì sống đến mai.
26-10-99*

Nạn Khổng Tử

Bạn đi rồi

Mình về quen chán như tờ lịch rơi

Sống là xé lịch

Bạn xa rồi

Vú vẫn hiện mơ hồ

Linh động

Khuya trở giấc

Tiếc đã không cùng người

Tiếc đã 10 năm

Tháng chín xưa qua mau

Na Tra đúng 10 tuổi

Mặc Tử đi Nữu Ước

Quan Công mất sở làm

Đỗ Phủ về Đài Loan cứu trợ động đất

và bạn, Phật Bà, đã xa

Ta chia tay Khổng Tử

Cầm tờ lịch 30 tháng 9

Xé

Thả bay qua cửa gió

Cảm Tưởng Sau Giấc Mơ

Chiêm bao rách mơ chảy máu

Người nằm im nhịn đau

Gân guốc giữ giấc ngủ

Lười thức

Trời chạng sáng

Sáng làm gì sẽ tối đêm sau

Tiếng đồng hồ gõ mõ

Chim gọi trăng Bình Minh Hùng Lân

Xã hội mở mắt thú khà hơi lửa

Nhân gian ngủ gật dội nước liên hồi

Không ai bán bánh bao

Rao bánh mì

Rủ đi ăn phở

Xa lộ hít hà Mc Donalds

Ngày mở dần sáng quắc

Sáng làm gì sẽ tối đêm sau

Xe cạ̣n xặ́ng

Người cạ̣n tình

Hình như thế giới cạ̣n niềm an ủi

Hình như mùi thơm gây ra chiến tranh

Hình như em làm anh khó sống

Khó hiểu

Ai hiểu được

Người làm thơ

Vì thiếu mơ ?

Màu Chấp Nhận

Nghĩ

Chiều xám nhạt

Bóng bạn ngã gánh núi

Đón chân trời khát chim kêu

Mây ngẫu dạng quan tài

Thấm ngược vũ trụ không

Bạn thấm chiều xám đậm

Kêu khát

Cầu Thượng Đế là giai nhân

Đời sau hấp dẫn

Hạnh phúc nào vô tận không chán?

Cầm chắc chết

Cầm bằng vẫn nghi hoặc

Cầm lòng tự giết tìm

Bạn tan chiều hồn đen

Vọc xác thịt

Tiếc gì

Chẳng còn bao lâu

Ung rữa

*Vọc hồn
Chán lương tâm
Người sẽ quá cố
Hỏi gì nhân?*

*Xám có phải
Màu chết lạc quan
Màu chấp nhận?*

*Vọc đời
Kính quá tiêu tán làm người
Thiên hạ hăm mộ kịch trời
Vỗ tay
Đóng màn đơn độc không nổi
Tôi dưới trời kéo trời không trời
Mãi đòi xú uế cho nhau thơm*

Houston, 05-10-99

Vì Sao Tôi Thích Cháy?

Khi còn nhỏ

Tôi thích cơm cháy

Cơm cháy phơi khô

Hong nắng

Chiên giòn

Rưới nước mắm ớt

Khi đói lòng

Nhai rộn ràng tuổi trẻ cháy như cơm

Bây giờ

Di chúc

Xin chết cháy

Nghiền tro xương trộn cơm canh

Mời bằng hữu ăn một bữa

Tiệc luân hồi

Hôm sau

Tôi đầu thai qua bao tử người quen

Ta sống lại không cần Thượng Đế.

Houston, 03-10-99

Thủ cầm

*Đêm không trăng
Sá gì trăng
Mang đàn ra
Tần mần
Tạm chơi
So dây hiệu tận ý trời (*)
Quạnh hiu ghê quá
Gấp
Chơi thủ cầm*

*Thủ cầm đầu tựa lân
Mình thùng rỗng tựa thâm tâm không lời
Một dây
Thả
Kéo
Rụng rơi
(* ngày xưa Không Mạnh cũng chơi thủ cầm)*

Houston 06-01-97

Thiện Tai Thiện Tai

Nhiều sớm

Trong đam mê

Lộ ác hình

Lặng lẽ ta lưu manh giữa bình minh

Từ từ dưới ánh sáng

Làm điều người ta cấm

Xong rồi

Lành như thánh nhân

Houston 05-05-97

???????

*Nửa đêm thao thức
Lạnh ghê giường tình
Mền bông không đắp
Trần tôi một mình
Hỏi người về chồng
Áy náy lòng không ?*

Houston 16-05-97

Trích Từ Vở Nháp: Đi Tìm Thơ Hay

Đã nhiều lần tôi tự hỏi: Làm thế nào để làm một bài thơ hay? Đã nhiều lần tôi bỏ cuộc, không rớt ráo tìm câu trả lời. Điều gì đã khiến tôi dừng lại nửa chừng? Có lẽ nào một đầu bếp giỏi lại không biết thế nào là món ăn ngon? Nếu một bác sĩ giải phẫu mà không biết vị trí của ruột gan tim phổi ở đâu thì số phận các bệnh nhân sẽ ra sao? Tôi làm thơ đã gần 20 năm, đọc biết bao là sách viết về thi ca, về các thi sĩ nổi tiếng trên thế giới, sao tôi lại không có một câu trả lời dứt khoát, tự tin, thế nào là thơ hay?

Đúng, sai thuộc về Chân. Xấu, tốt thuộc về Thiện. Dở, hay thuộc về Mỹ. Có người thợ nề già kinh nghiệm và tài năng thiên phú. Ông đo đạc bằng mắt rất chính xác. Chỉ cần nhìn thoáng qua, ông có thể cho biết chiếc tòa lâu chọc trời kia cao bao nhiêu, căn nhà nọ rộng bao nhiêu. Vậy mà ông không thể biết lòng sâu của biển. Dở, hay thuộc về khả năng thẩm định

mỹ học. Nhưng chính cái Mỹ lại là cái không một ai biết chắc chắn. Cái đẹp mơ hồ trong không gian, di động theo thời gian, khác nhau trong mỗi người, thay đổi theo từng thế hệ. Người ta biết có gió nhưng chưa thấy gió bao giờ. Chưa thấy gió nhưng người ta biết dùng gió trong nhiều lãnh vực, kể cả việc thổi mái như hóng gió. Một người bỏ cả đời để đi tìm cái đẹp, được gọi là nghệ sĩ. Còn người bỏ đời đi tìm gió, gọi ông là ai?

Dùng đẹp để đo lường giá trị của thơ ca cũng giống như dùng không khí để đo lường sức nặng. Biết là có không khí nhưng làm sao dùng không khí làm đơn vị cân đo sức nặng của một người dù vẫn biết nếu không có không khí, sức nặng kia sẽ tan thành cát bụi. Dùng đẹp để thẩm định thơ hay hoặc dở là chuyện tương đối và chủ quan. Người ta có thể lên cung trăng rồi đến Hỏa Tinh. Sẽ tìm ra trăm ngàn ngôi ngách trong vũ trụ nhưng sẽ không bao giờ tìm được phương pháp vẹn toàn để xác định giá trị của nghệ thuật.

Mỗi ngày có trăm triệu người khen người khác hay và vài tỷ người chê người khác dở.

Hay nằm trong cuống cổ. Dở nằm ngay đầu môi. Hay và dở cứ như thế tuông ra một cách đại khái, tương đối, giả dối, vô trách nhiệm. Một bài thơ hay trăm bài thơ dở cũng được an bài như vậy. Sở dĩ hay ít hơn dở là vì người ta dễ đồng ý với nhau về dở nhưng khó thỏa thuận khi khen hay. Con người là sinh vật hẹp lòng với lý do chính đáng.

Nhà nào cũng có nóc. Nóc cao sẽ có nóc cao hơn. Trời thì cao vô tận, không ai biết ở đâu? Hay và dở ở trần gian chỉ tương đối thôi. Không cần phải nghĩ về cách nói đại khái, giả dối, giao tế, vô trách nhiệm và tối dạ. Hay và dở tương đối thường phát xuất từ lòng thành thật. Đáng tin cậy khi phát ra từ người có trình độ thâm cứu và có tài năng nhận xét phê bình. Làm thế nào để tìm ra người đáng tin cậy? Giống như tìm một người vừa là bác sĩ giỏi vừa là luật sư có lương tâm.

Lời nói là nguồn cội của thơ. Thơ là lời nói có nghệ thuật. Nói khoa học hơn, thơ là ngôn ngữ có kỹ thuật thơ ca để diễn đạt cảm xúc. Một người muốn nói hay, trước hết phải có điều gì hay để nói. Điều hay thì không cần kích

thuộc, không cần trọng lượng. Chỉ cần thú vị, hấp dẫn, thuyết phục được người nghe. Muốn thuyết phục người nghe trước hết phải thuyết phục được chính mình. Người sáng tác phải thấy hay trước khi kể lại cho người thưởng ngoạn. Thơ cũng vậy. Có lắm bài thơ nằm nghiêng ngửa trên mặt giấy, rên la mà không nói được gì. Thậm chí không diễn tả được nỗi đau khiến thi sĩ rên la. Không có gì nói, đừng nói. Phim tàu bộ có câu rất hay: "Không nói, đừng sợ người ta nghĩ mình câm".

Nói hay là biết nói vừa đủ. Biết bắt đầu từ đâu, biết chi tiết nào đáng nói, biết lúc nào nên dừng. Nói ít quá như thơ Hải Cú, người sáng tác cần một trực giác bén nhạy, cảm xúc mạnh và cách diễn tả xúc tích. Nói nhiều quá như thơ trường ca, cần có sức rung động liên tục, dai dẳng kết hợp với trí tuệ, tổ chức tư tưởng và cảm tình. Nhiều nhà thơ tây phương đồng ý với nhau, một câu thơ tiêu biểu là câu thơ dài bằng hơi thở bình thường. Một bài thơ viết vừa phải, dài chừng một trang giấy. Nhưng có khi gặp nhau chỉ cần chào là đủ. Hai kẻ yêu nhau tha thiết không cần nói lắm lời. Một đề tài

sâu sắc, trình bày vài tiếng đồng hồ vẫn thiếu. Thơ hay là thơ vừa đủ. Đôi khi thiếu vài điều cố ý, không nên dư, trừ phi cố tình.

Nói hay là nói với cả tấm lòng. Nói bằng đam mê. Nói vì lửa bốc cháy từ trái tim, đun sôi tri thức. Người nói hay thường say sưa với điều họ đang nói. Chính sự đam mê ấy đã lôi cuốn người nghe. Nghe càng tán thưởng, kể càng say men. Bài thơ thiếu lòng đam mê thường lộ liễu sự sắp đặt. Tình tứ không tự nhiên và sức giả dối lem nhem vào hình ảnh hoặc câu truyện thơ.

Người nói đam mê là người tin vào điều mình phát biểu. Sự phát biểu trơn tru nhờ kiến thức vững chắc. Sự phát biểu chính xác nhờ kinh nghiệm trải qua. Sự phát biểu sâu sắc nhờ tư duy lâu ngày. Bài thơ hay có một phần đòi người hoặc có hình ảnh của một đời người sáng tác. Bởi vậy, thơ hay phát triển theo tuổi tác. Có người làm thơ hay lúc hai mươi rồi thơ không theo kịp tuổi đời, khiến cho lúc đã sáu mươi, vẫn làm thơ như thuở ba mươi lăm. Bệnh chậm tiến này thường thấy ở những nhà thơ quá yêu hình bóng cũ của mình. Hoặc sợ mất đi sự

nguồn gốc của người đọc trẻ ngày xưa. Họ quên rằng người đọc cũng già theo họ. Tôi vẫn thường bật cười khi đọc bài thơ yêu đương kiểu trẻ do một cụ già mảy mò làm theo tưởng tượng. Khác nào bà ca sĩ quá lục tuần vút lên tiếng hát...*Em như cô gái vẫn còn xuân.....*

Đoạn trường ai có qua cầu mới hay. Không phải dễ gì viết một câu thơ bất hủ như vậy. Thời nào câu ấy vẫn đúng, vẫn hay, vẫn ngâm ngùi. Có bị cuộc đời đá lặn học máu, có bị tình trường hãm thân tuyệt địa, mới viết được câu *Chữ tài liền với chữ tai một vần*. Thơ hay mang kinh nghiệm se sắt của đời người. Không những là kinh nghiệm sống, còn là kinh nghiệm sáng tác. Những loại kinh nghiệm chung, đã là người trước sau gì cũng vấp, được nghệ thuật hóa vào thơ, sẽ trở thành công ngôn.

Thơ hay đi trước thời đại. Khi kinh nghiệm sống được tư duy đưa thành phóng ảnh, được cảm xúc thẩm thấu thành ý tứ thơ. Thơ ấy thuộc vào tương lai. Trục giác là mũi nhọn của cảm xúc. Người ta phải mất gần hai ngàn năm mới lên đến cung trăng nhưng trục giác đã dẫn chú Cuội đến đó từ lâu. Bài thơ chỉ quanh quanh

với quần quít mân mê tà áo, với thương nhớ ớ hò, với yêu ai yêu cả một đời, với những rung cảm nhai lại, với những cảm xúc thiếu trực giác, thơ ấy hay cũng vậy thôi. Đã nhiều thơ hay như vậy rồi.

Có lẽ quan trọng nhất là cách nói. Nói hay phần lớn tùy vào cách nói. Mỗi nhà hùng biện có mỗi cách chinh phục khác nhau. Không những mỗi nhà thơ hay có mỗi cách nói hay mà mỗi bài thơ hay đều có mỗi cách diễn đạt hay. Cũng một câu truyện, một ý tưởng, có người kể lại hay, có người kể rất tồi. Cũng câu truyện đó, cũng người kể hay đó, mỗi lần kể lại khác nhau. Thông thường gọi là tùy hứng. Hứng là tiếng nôm na của trực giác châm ngòi cảm xúc.

Điểm khác biệt giữa lời nói và thơ là nhạc điệu tiết tấu. Những cây đàn hay phát âm khác nhau, nghe đều hay. Những điệu Bolero, Tango, Bossa Nova, Cha Cha Cha, Jazz, Rock.....khác nhau, nghe đều muốn cử động. Lời nói thường có thể chinh phục được lòng người nhưng không làm cho họ nhảy múa. Họa hoàn là lời nói xách động, biểu tình. Nhạc điệu đi thẳng từ âm thanh vào bản năng. Ngôn ngữ

thơ là lời nói có nhạc điệu. Khai thác âm nhạc trong thơ là một công việc khó ngang ngửa với việc tìm tòi ngôn ngữ trong ca khúc. Đã có lần người ta xem trọng nhạc trong thơ và đã dẫn đến thơ Ấn Tượng.

Nhạc trong thơ không giống nhạc trong khoa âm nhạc. Không có do re mi fa. Không có đen trắng móc gạch. Nhạc trong thơ được cấu tạo bởi âm sắc của chữ, bởi trường âm của chữ, bởi âm độ của chữ, bởi thanh vần, bởi vị trí của chữ, bởi dấu ngắt, phẩy, chấm, xuống hàng và cuối cùng , quan trọng nhất là liên hệ tương quan giữa các hình thức và nội dung của chữ. Thơ ít nhạc trở gần văn xuôi. Văn nhiều nhạc trở gần tùy bút.

Có cách nói dựa vào tiếng nói. Có cách nói dựa vào công lực. Có cách nói, nói theo ngoại hiếu. Tháng Ba năm Hai ngàn lẻ hai, tôi phỏng vấn bốn ca sĩ tiêu biểu cho nền ca nhạc ở hải ngoại: Tuấn Ngọc, Vũ Khanh, Ý Lan, Khánh Hà, trên cùng một sân khấu, trong chương trình nhạc Tú Quí "Bạn và Nghệ Sĩ 13", do Viet Art Production tổ chức tại Houston. Mỗi ca sĩ tôi đều hỏi chung một câu

hỏi: Thế nào là một giọng hát hay? Trong khi Tuấn Ngọc và Khánh Hà đặt nặng về phẩm chất của tiếng ca, kỹ thuật và nghệ thuật hát. Ý Lan nghiêng về thái độ trình diễn, nghệ thuật nhìn và nghe, thưởng ngoạn âm nhạc, vóc dáng, nhan sắc, cử điệu cùng một lúc. Vũ Khanh nói rằng, một giọng hát hay là giọng hát có nhiều khán giả. Câu trả lời này, càng nghĩ càng thấm thía quan niệm, thưởng ngoạn định hướng nghệ thuật.

Thơ trong quan niệm cổ điển định giá bằng phẩm chất và kỹ thuật lúc nào cũng đúng. Đúng nhưng chưa đủ. Nghệ thuật hiện đại là nghệ thuật toàn diện. Phim ảnh là nghệ thuật tổng hợp nhạc, kịch, thơ, văn, âm thanh, ánh sáng,.....Nghe một ca khúc không còn chỉ chú ý nghe lời ca mà nghe nhạc, nghe hòa âm, nghe sáng tạo. Nghe toàn bộ một ca khúc trong dạng nhạc phẩm. Càng ngày người thưởng ngoạn càng gần gũi với truyền hình, video, sân khấu, nghệ thuật ca hát gắn liền với diễn xuất, nhan sắc và thời trang. Thơ sinh theo quan niệm của Ý lan không phải không đúng. Thơ Cụ Thể chẳng hạn. Trong thơ Việt, không thiếu gì thi sĩ

dùng thời trang, diễn xuất ngôn ngữ, Trình diễn thể thơ.....nhất là những thi sĩ hiện tân. Quan niệm thơ sính theo Vũ Khanh là quan niệm giá trị thơ thuộc về người thưởng ngoạn. Không có người đọc, thơ bỏ vào quên lãng. Nếu nhìn về mãi lực tài chánh, người mua bao giờ cũng có lý cho người bán tồn tại.

Mười lăm năm trước, tôi mở tiệm buôn âu phục. Mỗi năm bốn mùa đi New York, Chicago, News Orlean, Dallas mua và đặt hàng may. Tôi lựa áo quần sang trọng, phẩm chất cao, Họ may tên tuổi. Mỗi món hàng có một phần hồn tôi đặt vào với một số vốn và lòng kiêu hãnh. Năm năm sau, tôi đóng cửa tiệm. Mang thêm món nợ và một bài học không hiểu nổi. Trong một dịp đọc sách giải sầu, tôi đọc cuốn *Những Nhà Buôn Trẻ* của Arkla Monker thấy ông viết rằng: Hãy để người mua chọn trước món hàng họ thích. Người bán sẽ biết nên mua hàng gì để làm giàu.

Như tôi đã nhắc qua, nghệ thuật hôm nay là nghệ thuật kết hợp nhiều diện hoặc toàn phần. Khiến các diễn giả ngày nay trước khi diễn thuyết trước công chúng thường phải tập

dợt trước gương hoặc trước các thành phần chuyên viên sửa chữa bộ điệu, lời nói, cách phục sức. Dù một nụ cười, một đưa tay, một dừng nghỉ đều được chú trọng tỉ mỉ, đều mang một ý nghĩa nào đó bổ túc lời nói. Thơ hôm nay cũng vậy. Thơ hay không phải chỉ có một phần hay. Càng nhiều yếu tố hay càng hay hơn. Như một cuốn phim hay, càng nhiều phương diện hay càng lãnh nhiều giải thưởng Oscar. Để phối hợp những nghệ thuật khác nhau từ âm nhạc, văn bản, âm thanh, ánh sáng, diễn xuất, y trang, cảnh tượngv...v...cần có một đạo diễn tài ba. Đạo diễn của một bài thơ để kết hợp mọi yếu tố, ý, nhạc, lời, thể thơ, cảm xúc, kỹ thuật.....chính là tài năng.

Tài năng như một ngọn đèn. Người ta cảm nhận được cái đầu tiêm mọc lên trong hồn nhưng không ai biết cái đuôi tiêm ở đâu. Chỉ biết cái tiêm ngâm vào một bình dầu vô hình. Không biết có bao nhiêu dầu và khi nào cạn. Khi thôi thúc như một dây sét đốt lên ngọn đèn. Ánh sáng tỏa ra khiến mọi vật bình thường bỗng hiện hình mỹ thuật một cách riêng. Trong ánh sáng ấy thi sĩ đam mê làm thơ, nghệ sĩ miệt

mài sáng tác. Chính thiên thần cũng không biết lúc nào ngọn lửa ấy tắt. Hãy quên đi những câu hỏi: Tài năng là gì? Từ đâu đến? Làm sao để đo lường? Làm sao để thu thập? Cứ làm việc trong bóng tối như người mù tự học đời bằng cảm giác. Hoặc làm việc như người tù mò mẫm trong đêm khi xà lim sập xuống chấn song để viết một lá thư tình mà không biết sẽ gửi cho ai. Khi đã làm quen với bóng tối, ánh sáng sẽ bất chợt đốt lên. Ngọn đèn tài năng không như cây đèn thần. Chà chà sẽ có kỳ tích xuất hiện. Những nhà thơ chuyên chà sẽ bị thần thoại Ba Tư 1001 đêm bịt mắt dẫn về ảo ảnh công danh. Thơ hay phát ra từ tài năng hay. Thơ lớn phát ra từ tài năng lớn. Tài năng lùn không sinh ra thơ cao. Tài năng cao mà thiếu dinh dưỡng cũng chỉ sinh ra thơ lùn. Mặc dù không ai biết rõ về tài năng nhưng người ta biết rằng tài năng có thể bồi dưỡng và nó có thể mập mạp tươi tốt hơn lúc mới về cư ngụ trong đứa trẻ thi sĩ.

Rốt ráo, thơ hay dù ít nhưng trải qua bao thế kỷ, thế giới đã sản xuất nhiều thơ hay. Thơ hay có nhiều loại, nhiều đảng, nhiều trường phái. Và nhân loại sẽ tiếp tục làm thơ hay cho

đến khi trái đất nổ tung. Xét về mặt thuần túy của nghệ thuật làm thơ, không rờ đến tư tưởng, không rờ đến cái đẹp, thơ hay và thơ có giá trị sáng tác có chỗ khác nhau.

Những người đẹp tuy khác nhau nhưng có những số đẹp giống nhau. Mắt mũi môi răng cân đối, sắc sảo. Tay chân thân thể đều đặn, thanh tú. Đã là người đẹp đương nhiên phải có một số điểm tương đồng vì phát sinh từ nét đẹp chung. Thịnh thoảng Thượng Đế sinh ra một người hơi lạc quẻ. Ốm nhom, cao như sậy, cả người chỉ có đôi mắt là lớn. Nhưng nhìn thấy là tê tái cả hồn. Ôi chao đôi mắt ấy hoang dã chiêu mời ta quì xuống van xin tình ái. Nét lạc quẻ ấy nổi bật ra khỏi đám đẹp thường hằng kia. Lúc bấy giờ, Thượng Đế mới thật sự ban bố sự sáng tạo.

Sáng tạo là chất men làm cho nho thành rượu. Là chất quan trọng nhất, cần thiết nhất để nghệ thuật có giá trị sáng tác. Sáng tạo làm nên thơ hay. Nhưng sáng tạo lâu lâu mới đến một lần. Khiến thơ hay tạo nên thơ đồng dạng, cũng hay. Bởi thơ hay gồm nhiều yếu tố nên không nhất thiết phải có sáng tạo, chỉ cần sáng kiến là

đủ. Khi tài năng đốt lên ngọn đèn sáng. Ánh sáng tỏa ra. Nhà thơ bắt đầu câu thơ đầu tiên. Sức nóng của cái tiêm trong hồn kia là sức sáng tạo. Nó đốt sôi sục chữ nghĩa, ý tưởng, đam mê, hình ảnh, cảm xúc.....nhộn nhạo. Mất hết hình thể lúc ban đầu của kiến thức, kinh nghiệm. Bốc hơi, lắng đọng thành một chất sáng ký khác hẳn chất liệu lúc ban đầu. Bao lâu sức nóng còn đốt, ánh sáng còn sáng, sáng tác còn nhảy múa.

Sáng tạo trong sáng tác là bất chợt nảy sinh trong lúc sáng tác một con đường sáng tác khác hẳn những con đường đã đi. Ít khi là một đường riêng biệt chưa hề có ai đặt chân đến như ông André Breton và con đường Siêu Thực. Thường khi là những con đường khai phá giữa những lối đi của người khác như Hàn Mặc Tử với Ave Maria, Lý Bạch với trăng ngâm rượu, Bùi Giáng với ngôn ngữ và cuộc chơi thơ.....Sáng tạo trong sáng tác có khi nằm trong ngôn từ, có khi nằm trong câu cú, có khi nằm trong hình thể, có khi nằm trong ý tứ, có khi nằm trong chủ đề, có khi nằm trong tiến trình, có khi nằm trong nhạc điệu, có khi nằm

trong cách diễn đạt, có khi nằm ngoài không khí.... Sáng tạo trong sáng tác làm tác phẩm có giá trị riêng, nét hay riêng giữa những cái hay đang ngự trị.

Tôi đi tìm thơ hay như kẻ đi chơi ham vui lục lọi trong phố xá, thị tứ rồi lần lựa vào khu rừng già. Mới đầu thấy dễ ợt. Nhiều lần tưởng mình đã tóm được cái đuôi con thơ, chỉ cần kéo mạnh, nó sẽ tuột ra khỏi hang. Nhưng khi kéo ra, lại là cái ống quần của cổ nhân chôn theo dĩ vãng. Càng tìm càng cảm giác vô vọng. Có một người bỏ cả đời từ lúc mười lăm làm lưng đồ máu mòn xương cho đến lúc năm mươi mới thành triệu phú. Ông tưởng mình đã giàu. Gặp người bạn cũ, anh nói, giàu gì mà khổ quá vậy. Có tiền mà lo lắng đêm ngày. Đi chơi, không vui. Ngồi không, áy náy. Lúc nào cũng nghĩ cách bảo vệ tiền. Như vậy là giàu sao? Có tiền mà hay thì mới là kẻ giàu sang đúng nghĩa. Ở đời mấy kẻ giàu mà hay.

Thơ cũng như tiền. Một bên mua được vật chất. Một bên mua được khoan khoái. Thơ hơn ở chỗ không bị mất. Tiền hơn ở chỗ được kính trọng. Cũng như tiền, nhiều thơ không

phải giàu. Thiếu hay dù triệu phú thơ cũng chỉ
là kẻ có tiếng mà không có miếng.

Chết Thuộc Chưa?

*Hắn đóng vai người chết
Mỗi đêm chết một lần
Dưới ánh đèn
Người đàn bà và đứa trẻ khóc
Người quen đến chia buồn
Hắn nhắm mắt cười thầm khán giả rơi lệ
Khi họ ra về
Hắn sống lại
Hắn sống mỗi ngày thuộc lòng cách chết*

*Đêm ấy là đêm cuối kịch
Dưới ánh đèn
Người đàn bà và đứa trẻ khóc
Người quen đến chia buồn
Hắn nhắm mắt
Khi họ ra về
Hắn vẫn nằm im*

Houston, 09- 22- 97

Đóng Giữ Thiêng Liêng

*Đầu tôi là búa
Tay tôi là đinh
Đóng năm ngón lút vào phần nộ*

*Đóng thùng qua đời sau
Bên kia Thượng Đế
Đóng sâu vào thiêng liêng
Treo cứng tận thế
Giữ thiêng liêng bất động*

16-08-99

Đế hoặc Đá

Trang sách cũ

Căn nhà đột

Chữ nhòa

Đọc không rõ

Đế hoặc đá

Tôi vẫn phải sống dù đế hoặc đá

Bệnh chí tử

Nằm nhà đột

Đọc sách cũ

Chữ nhòa

Không rõ

Thượng đế hoặc tượng đá

28-09-98. Houston

Diễn Văn - ng Cử

*Xin quý vị tha lỗi
Đừng nghĩ tôi ngạo nghề vô thần
Xin cho tôi một lần hỏi thật
Có phải đời dùng để vui chơi?*

*Xin nói thật
Tôi muốn làm Thượng Đế
Xin làm Thượng Đế chỉ một giờ
để đổi thay lịch sử nhân loại
để sửa sai tất cả chuyện trần gian
để quý vị và tôi tha hồ sung sướng*

*Cho tôi làm Thượng Đế
Những kẻ gạt tiền gạt danh gạt tình ái
hóa phép họ thành kẻ sắp chết treo
Họ sẽ thấy trước giờ lè lưỡi
Không gì hơn được lương thiện làm người*

*Cho tôi làm Thượng Đế
những vợ chồng ganh tị đay nghiến
hù dọa nhau
hóa phép họ thành những người biến thái
để biết tình yêu là đặc ân
ghê gớm như ma quỷ
quyền thế như thiên thần
muốn mà không được*

*Cho tôi làm Thượng Đế
Những Hitler, Stalin, Mao Trạch Đông
.....*

*Những kẻ xấu làm nên lịch sử
hóa phép họ thành phụ nữ
để biết mất chồng trong chiến tranh*

*Cho tôi làm Thượng Đế
Tôi sẽ giả đò làm ngày tận thế
Kẻ ác, kẻ tội lỗi, kẻ giả hình sợ chết trắng tay
Khi sống lại, sẽ hiền lương, sẽ dễ thương,
sẽ chân thật*

*Xin quý vị ủng hộ tôi làm Thượng Đế
Một giờ rồi truất phế chẳng sao
Tôi xin hứa sau khi làm Thượng Đế
Quý vị vui cười sẽ hạnh phúc triền miên
Có biết tại sao không?
Vì phút cuối khi còn quyền tuyệt đối
Tôi hóa phép mời Thượng Đế thật tiêu tan*

Houston, 28-01-1997

Kơ

*Phất tay, không khí di động,
gió bắt đầu như thế này sao?
Chân bước, thân phận đi, sống là thế này sao?
Nhiều điều trẻ con hiểu lập tức
Anh thao thức cuối đời
Lắm lúc em buồn cũng phải
Ai nấy thế này sao anh thế kia*

*Sống hay nhất là mơ
Sợ quá, thức dậy
Cùng lắm ngủ lại giấc mơ khác đi
Ngáy là tiếng hát trong mơ
Anh trình diễn mỗi khuya về sáng
Hạnh phúc ngấn trước hừng đông
Ngày bắt anh làm tù mở mắt
Anh chán phải nói thật
Điên mới ham làm người
Ngu mới xin đầu thai
Có thể nào cho tôi? Sống như mơ chết như thức*

*Sống buồn nhất là ‘kơ’
Chữ không có trong tự điển
Nghĩa là: sống không ưa, chết chưa dám
Anh đang kơ mỗi ngày
Phất tay, chân bước, nhục đến thế sao?*

Houston, 01-02-2000

Gặp Trăng

*Trăng đổ xuống hơi thở
Đêm cực kỳ thanh tao
Tôi hít vào mất trí khôn chỉ còn cảm giác
Lênh bênh xác nhập vào hồn
Thoải mái tự hỏi sao lâu rồi không thoải mái*

*Năm bảy tuổi trăng tròn
Gặp lại trăng tròn ta nhẩn nha
Mê vật mất trăng chưa muộn
Đêm nay nhiều vật chỉ còn trăng
Trăng sáng nhờ người thấy
Mai mất người trăng thấy bóng ta chẳng?
Trăng đón ở đầu dốc
Xa lộ đêm thẳng vào
Xe run run bay bổng
Ta chết như thế này, quá hay
Trăng có biết chừng nào ta chết?*

*Hỏi rồi trăng đổ mờ hôi
Có cây khô nào chưa xanh?
- Có. Cây giả và cây chưa trồng.*

Giữa Chủ Nhật và Thứ Hai

*Dừng bên này chủ nhật
Nửa khuya
Không muốn gặp thứ hai
Trăng đâu mất
Đoán chừng nghỉ bệnh
Mặt trời điên sao không nghỉ luôn*

*Con mười tuổi đã vất vả
Sớm trường
Trưa tập
Chiều học bài
Đêm trần trở chiêm bao thi cử
Ngủ buồn thiêu, thức quạnh hiu
Xã hội giết con như giết tôi bằng đường mật
Học giỏi đậu cao như ba làm được gì?
Sẽ tặng con chùm tóc bạc
Trẻ không ham chơi, già chát sẽ ăn năn*

Ba rủ con dừng lại

*Bên này chủ nhật chề mai sau
Nghỉ một ngày không đủ
Vì nghỉ cả đời chưa chắc đủ giờ chơi
Này mặt trời, cho người nghỉ bệnh
Dẫn luôn thứ hai, thứ ba, thứ tư, thứ năm, thứ
sáu đi thật xa*

Houston, 02-04-2000

Trích Tù Vở Nháp

Đẹp

Làm Xấu cái Đẹp Để

Đẹp

Nghệ thuật là làm đẹp, cùng một lúc là làm xấu cái đẹp một phần nào. Điều này đã hiển nhiên. Lắm lúc nghệ thuật là làm xấu hoàn toàn cái đang đẹp. Phủ nhận cái đẹp hiện hành. Làm đẹp để đẹp hơn và làm đẹp để đẹp một cách khác là hai chuyện khác nhau, thường khi nghịch nhau. So sánh một thiếu nữ son phấn, cắt mắt hai mí, gò đường thẳng, nắn đường cong và một thiếu nữ giải phẫu để trở thành đàn ông. Mỗi người đeo đuổi mỗi quan niệm đẹp, mỗi cách biểu hiện đẹp, mỗi cách sống đẹp.

Con chó nhà tôi, giống chó lai. Lai dòng gì không ai biết. Tập mấy, nó cũng ngu. Đi bậy trong nhà. Mỗi ngày đều hót quăng vào bụi bọ. Nhưng phân nó lạ lắm, tròn như viên bi hơi méo. Đen thui và bóng. Phân dĩ nhiên hôi. Nhà

hôi. Lòng hôi theo. Một hôm, thức dậy sớm. Ngồi ngum hóp cà phê đầu ngày. Thơm quá dữ. Ánh nắng vừa lên chạy băng băng từ ngoài rào, rần rật vào nhà. Nhảy cao qua cửa sổ. Rớt xuống thảm. Chạy bay đến một đám phân đen bóng. Chợt lóng lánh như mắt ve chai xá xị. Năm cục bày hàng, xếp hình hoa nở, đóa hoa Mai đen. Vừa đẹp vừa hôi.

Nhưng sự hiện hữu của con người dù vô tình hay cố ý đều tiến tới chỗ làm đẹp chung. Dù mạnh ai nấy làm đẹp theo cách riêng, sẽ có lúc đẹp bị đòi hỏi có đa số đồng ý để được số đông chấp nhận. Nếu đã không có cái đẹp tuyệt đối, cái xấu tuyệt đối thì phải công nhận cái đẹp, cái xấu được chấp nhận. Nhưng đặc điểm của sự tiến bộ là chống đối. Khi cái đẹp xấu vừa được đa số đồng ý và tiêu chuẩn hóa, lập tức, ở đâu đó, một người nào đó, phản đối. Sự phản đối có khi thành công, có khi thất bại. Nếu thành công, cái đẹp xấu theo tiêu chuẩn mới được thành lập. Và khi được đa số đồng ý, phản đối lại bắt đầu. Vòng tròn xoáy tròn ốc sẽ mãi tiếp tục để mang nhân loại di động với những hệ lụy hay dở vui buồn của tiến bộ.

Phản đối vì không đồng ý với quan niệm đương thời. Nghĩ rằng chưa hoàn toàn đúng hẳn, có thể làm đúng hơn. Phản đối vì cho rằng quan niệm đương thời đã lỗi thời hoặc sai lạc, cần sửa đổi toàn bộ. Thái độ trước đưa tới cạnh tân. Thái độ sau đưa đến cách mạng. Hành động cạnh tân hoặc cách mạng đều làm xấu cái đẹp hiện đại để xây dựng cái đẹp tương lai. Sự cách mạng nghệ thuật ở Âu Châu thời Phục Hưng. Sự cách mạng Thơ Mới ở Việt Nam. Sự cạnh tân của thơ Hậu Chiến. Sự cạnh tân của Siêu Thực tiếp nối cuộc cách mạng của Da Da.

Bất cứ một nghệ sĩ chân chính tài hoa nào cũng liên tục làm xấu cái đẹp chung để tư duy và sáng tạo cái đẹp riêng theo đường lối cạnh tân hoặc cách mạng. Biết cách làm đẹp chỉ là một nghệ sĩ trung bình. Biết cách làm xấu là nghệ sĩ phản kháng. Biết phải phá cái đẹp để tìm cái đẹp là đức can đảm cộng lòng đam mê trên một niềm tin sáng tạo đương dụng đã chết.

Trong khi nghệ thuật là làm đẹp thì sáng tạo hình như là làm xấu. Trong cái đẹp tiêu chuẩn đương thời đã có những mặt xấu tự tại của nó. Sáng tác bình thường là khai thác

những tiêu chuẩn đẹp đã được công nhận, đã được sử dụng, Kết quả dễ được người chung chấp nhận. Những sáng tác này có vẻ đẹp giống nhau và giống một tác phẩm lớn, một tác giả lớn nào đó đã thành tượng. Sáng tạo là khai phá những mặt xấu đang ẩn trong cái đẹp đương dụng. Chúng mình nét xấu ấy không xấu như nhiều người nghĩ. Và truyền bá cái xấu ấy là cái đẹp trong tương lai. Việc làm này khiến cái đẹp bị lấm lem, khiến những người đang yêu cái đẹp bị xúc phạm. Trước khi cái xấu trở thành đẹp, cái đẹp hiện dụng bị làm xấu. Không phải lúc nào sáng tạo cũng thành công. Nhưng bản chất của sáng tạo là đổi thay. Hành trình sáng tạo là phản đối cái đẹp đã định. Công việc sáng tạo mãi mãi là làm xấu. Hết nghệ sĩ này đến nghệ sĩ khác, họ liên tục đi tìm cái đẹp. Họ có thể tìm ra ánh sáng riêng nhưng chẳng bao giờ tìm thấy cái đẹp chung, cái đẹp tuyệt đối cho nhân loại. Nghệ sĩ chân chính, phải chăng là những kẻ chuyên làm xấu?

Khi nhìn thấy và yêu cái xấu tự tại trong cái đẹp, người nghệ sĩ đã bắt đầu cuộc hành trình canh tân hoặc cách mạng. Canh tân

thường ôn hòa. Cách mạng thường đổ máu. Làm xấu cái đẹp không phải chỉ vì ý thích mà cần phải ý thức rõ rệt việc làm. Mang câu hỏi Decartes, cầm cái búa Nietzches, vừa hỏi vừa đập, vừa nghi ngờ vừa thao thức vừa suy tư tìm kiếm những giá trị sai lầm hoặc lỗi thời hoặc giả tạo. Nghi ngờ thì như kẻ không biết, không tiền kiến. Đứa bé hỏi mẹ nó: Cái gì vậy. Mẹ la: Đừng hỏi bậy. Lớn lên, nó thích cái ấy. Đập phá thì như thiền sư. Hỏi: Lạnh quá. Con tìm đã khắp nơi. Chỉ có tuyết, không thấy củi. Trả lời: Tượng bằng gỗ. Đốt đi.

Nếu nghệ thuật là làm đẹp, sáng tạo là làm xấu, nghệ sĩ là kẻ làm xấu trong khi tìm đẹp, thì thơ và làm thơ nên nhìn lại theo thứ tự Thế nào là thơ dở? trước khi trả lời thế nào là thơ hay.

thơ

thơ

thơ

thơ

thơ

Đồng Đồng Đồng

Thơ Đồng Tác mượn hội họa, về lại cảm nhận của ngũ quan bằng chữ. Về theo Hiện Thực, Ấn Tượng, Siêu Thực hoặc theo bất cứ một cảm giác nào. Cho người đọc tất cả những yếu tố, chi tiết đã làm tác giả rung động. Cho người đọc những ý và tứ thơ không nhất thiết chủ quan. Người đọc qua bài về chữ ấy, cảm nghiệm một cách riêng. Đó là đồng sáng tác. Sẽ không giống như ý và tình của tác giả. Mỗi khi đọc lại sẽ khác nhau. Đồng tác. Tác giả và độc giả cùng làm thơ.

Trích bài viết *Thơ Đồng Tác* trong *Tạp Chí Thơ* số Mùa Đông 1997.

Vào thế kỷ 19 ở Nhật Bản, họa sư Hokusai sáng tác một bức tranh chim. Đó là bức tranh trống không, trên một góc cao, ông vẽ con chim đang bay. Có người hỏi, tại sao ông vẽ con chim ở trong góc mà không vẽ ở giữa. Ông trả lời, tôi không vẽ con chim. Tôi chỉ vẽ khoảng không mà nó vừa bay qua.

Câu nói này cho đến nay vẫn còn bàng bạc trong các khoảng trống trong những danh họa hiện đại. Trên phương diện sáng tác, những khoảng không được cố ý bỏ trống, đóng vai trò quan trọng ngang ngửa, có khi sâu thẳm hơn hình tượng cụ thể hay trù tượng trong tranh. Người thưởng ngoạn tham dự dù được tự do tưởng tượng vẫn bị giới hạn bởi khoảng trống và chủ tâm của tác giả qua màu sắc hoặc hình thể của khoảng không.

Trong quan niệm Đồng Tác, tác giả nói, Tôi đã viết chữ con chim. Còn bạn muốn viết thêm thứ gì, chữ gì vào khoảng không này, xin tùy ý, tùy thích. Đời sống, kinh nghiệm, kiến

thức, mức độ nhạy cảm của tôi và bạn khác nhau. Nếu có những điểm chung giống nhau, đó là vì chúng ta là người. Tôi không có cách nào chia xẻ hoàn toàn những tình cảm, ý nghĩ riêng của tôi cho một mình bạn, hướng chỉ nhiều người, nhiều thế hệ, nhiều thời điểm khác nhau. Đến tham dự một bài thơ, mong bạn cảm và hiểu theo ý riêng và khoan khoái hạnh phúc là tác giả sung sướng rồi. Không có sai và đúng. Chỉ có ý tứ, ảnh tượng và tâm cảnh của bạn có hình thành hay không? hình thành như thế nào? sâu bao nhiêu? rộng bao nhiêu? nặng bao nhiêu? và cuối cùng là bạn có khoái không? Nếu không, dù nói cách nào tôi và bạn sẽ được gì?

chim

bay

tôi

Về Nắng

1996

*nắng bây giờ
vàng nắng thời thơ*

*nắng thời thơ
vàng nắng bây giờ*

*nắng bây giờ vàng nắng
mai sau*

Bất Chợt

29-08-97

cuối ngày

mây đen

nắng hết

phố cũ

mưa xưa

người

tiếng chó sủa

thật

Nghĩa Địa Xa Lộ

20-09-97

xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe 4 giờ
chiều
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe *bụi*
xe xe xe xe xe xe xe
bốc
xe xe xe xe xexe xe *hơi*
nắng *xe xe xe xe xe xe xe*
cháy *xe xe xe xe xe xe xe*
cỏ *xe xe xe xe xe xe xe*
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe *một*
hoa
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe xe xe xe xe
xe xe xe hư máy lạnh
xe xe xe xe xe xe xe *ngôi:*

xê xê xê xê xê xê xê mỗi xê là mỗi mộ
người
xê xê xê xê xê xê xê

đàn bà đẹp điên người

bi hài kịch điên tiếp theo

nhà trống không người
không đồ đạc

*sân vắng
láng giềng không ai*

tĩnh lặng

người

*mây trên trời có hình
in xuống thau nước*

nhẫn cưới

giày phải

áo sơ-mi

áo khoác

giày trái

tất

quần tây

cửa

vào

giày

cao gót

vớ

quần lót

xú chen

bóp đầm

áo dài

xì líp

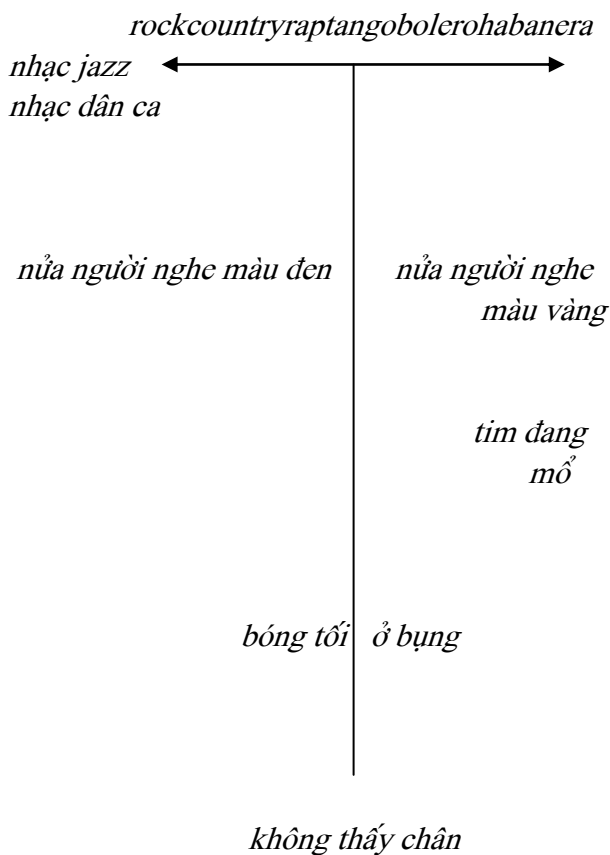
nhẫn cưới

Phòng 103

houston 25-04-97

Tranh Trừu Nhạc Tượng

Houston, 15-08-99

Trích Từ Nhật Ký:

*Hãy lừa gạt em như lừa gạt trẻ con
Khen ngợi dỗ dành cho vài đồng mua kẹo
tiền
Hãy ôm vào lòng nựng râu tóc
Chị dù sao cũng già hơn em
lớn*

*Ngày xưa chê thằng bé
Nắng mùa hè biển mọc lông măng
Chị bơi có kẻ chìm nín thở
Chân quấy qua đầu trắng mới chín hườn*

*Tháng tư em đi không bao giờ về lại
Chị biến vào đời phố chợ hợp tan
Giấc mơ có đêm biến thành bãi cát
quấn thành
Em bắt hai con còng dụ giao hoan*

Hôm qua gặp lại một người giống chị
Rộ đẹp cuối mùa nắng chín cây
Em đến ~~làm quen~~ hóa thân đứa trẻ
vùng vàng

~~Chị dù sao không biết chuyện em~~
Chị bật cười bất chợt ngạc nhiên

Hãy lừa ~~gạt~~ em như ~~lừa~~ gạt trẻ con
Em đã già không còn hối hận

Chuyện Tình Yêu

*Tôi đã từng yêu nhiều thiếu nữ
Mặt đẹp như hoa
Lòng như lưỡi lam
Cắt tim tôi sọc đường dọc đường ngang
Tôi khát vọng
Tôi thất vọng
Tôi tuyệt vọng
Chuyện tình yêu tôi nghĩ trời đất thiếu công
bằng*

*Tôi đã từng yêu nhiều thiếu nữ
Hiền như ni- cô
Tốt như ma- sơ
Khi hẹn hò sợ Chúa sợ Phật
Khi cầm tay sợ thiên đàng sợ địa ngục
Chuyện tình yêu không khác gì đọc kinh
Khác gì yêu một mình*

*Tôi đã từng yêu nhiều thiếu nữ đủ loại
Lỡ họ lấy chồng tôi hẹn gặp lại kiếp sau
Họ đều lấy chồng tôi buồn muốn chết cho mau*

*Hỡi các em! Trăm muôn ngàn thiếu nữ
Thiếu nữ đẹp, xấu, tốt, hiền, cao, lùn, ốm, mập
Ai sẽ cùng tôi sống hết cuộc đời này?*

*Lúc buổi rồi
Em xuất hiện
Yêu tôi*

*Điều bí mật của người xấu trai được gái thích
Là tự tin mình thỉnh thoảng cũng đẹp trai
Hôm nay
Tôi viết bài thơ này để thừa cùng tất cả:
'Chuyện tình yêu tôi nghĩ trời đất rất công
bằng...'*

Đàn Bà

Nếu thần tiên hỏi:

- Con yêu ai nhất?

Tôi thành khẩn trả lời:

- Con yêu đàn bà

Nếu thần tiên hỏi thêm:

- Làm sao con mới chịu yêu ta?

Tôi trả lời không suy nghĩ:

- Xin ngài hóa thân làm đàn bà.

Từ khi đàn bà là nhan sắc

Trắng sao lu mờ, hoa tươi tàn tạ

Từ khi đàn bà là hạnh phúc

Đàn ông là nỗi hăm hiu

Nơi nào có đàn bà

Thú vật muôn loài muốn hóa đàn ông

Vì biết yêu đàn bà

Tôi trở thành phạm tặc

Quý ông, quý anh trở thành phạm tặc

Đáng lẽ chúng ta là thiên thần

Rong chơi suốt đời không cần làm việc

Nếu thần tiên hỏi:

- Con ghét ai nhất?

Tôi thành khẩn trả lời:

- Con ghét đàn bà

Nếu thần tiên hỏi thêm

- Làm sao cho con khỏi ghét ta?

Tôi quì xuống trả lời:

- Xin hóa phép con thành đàn bà

Tâm Sự Với Thiên Thần

Tôi mê vợ hơn mê Thượng Đế

Bởi vì trời chỉ có mây xanh

Vợ có da có thịt

Có thật ái tình

Biết gọi - anh ơi

Thượng Đế không gọi tôi

Chỉ nhắn, phải đọc kinh xem lễ

Phải ăn chay hãm mình

Cấm tình tụi lằng nhằng vui chơi trác táng

Trên có mười điều răn

Dưới có trăm điều lệ

Sống theo ngài, buồn quá Chúa ơi!

Vợ cho tôi ngày cơm ba bữa

Gãi hờn tôi những vết ngứa cô đơn

Trả giùm tôi nợ người, nợ thuế

Vỗ về tôi khi thơ bị chê

*Thưa Thiên Thần
Vợ là lý do tồn tại
Chuyện rước thi sĩ lên trời
Xin hỏi vợ tôi*

Houston, 10-10-99

Một Mình Ở Nhà

Khi em đi xa

căn nhà chồm hồm run trong nắng

Chó chờ đầu ngõ buồn sữa ra thơ

Cả xóm tối mờ như cúp điện

Điện thoại im lìm như đứt dây

Phòng lớn quá anh hát không đầy giường ngủ

*Truyền hình buồn thêm ông cao bởi mất vợ
chết một mình*

Cơm tối mì khô lâu rồi quên cách nấu

Bạn rủ nhậu, không đi, chê rượu sẽ làm vui

Anh là người có tâm tình hơi sến

Thơ khi buồn có nước mắt khô

Rồi khảy đàn, đàn kêu tịch mịch

Rồi lên giường, mền lạnh nhớ chân

Anh ngồi dậy qua hỏi hàng xóm

‘Chồng bà đi xa, sao bà vẫn vui?’

Houston, 27-05-2000

Theo Em Về Dĩ Vãng

*Treo lên tường
hình phóng đại quá khứ
30 năm cũ
Cất vào tim
hình thu nhỏ hôm nay
30 năm sau*

*Hương sắc một thời mê mê trường lớp
Áo mỏng vang vang réo gọi tình yêu
Cô này, nghe nói gian nan vất vả
Cô này, khôn ngoan kinh tế lạ kỳ
Cô này, mất chồng, nhiều chồng, vẫn thơm hoa
hậu
Cô này không yêu tôi sự tích còn ghi*

*Các em đứng đó nhìn ra tôi thất vọng
Thân già bụng phệ chỉ có thơ
Ta chê trời tạo ra trí nhớ
Quá khứ làm già thêm kẻ đang già*

*Thời gian tàn phá các em đổ vào ta biến thành
khinh bạc
Lúc trẻ không biết
Các em giữ trinh tiết
Ta giữ lòng thanh bạch
Già hiểu ra đã lãng phí dịp đời
Tiếc cho Trời không biết ái tình
sinh định mệnh khô khan*

*Đứng trước hình xưa
Hận mình không sao trở lại*

Nếu Trẻ Lại

*Sầu nặng quá
Đã đầy thân thể
Tuổi càng nhiều
Càng ngại chia ly
Nếu trẻ lại
Tôi yêu em lập tức
Nhưng bây giờ thôi tạm vậy thôi*

*Cầm tay em vỗ về im lặng
Hương da người không nhận lên môi
Giữ rạo rức như chút tình rất quý
Hỏi bình thường: Em mạnh khỏe không?*

*Buồn nhẹ nhõm
Thèm yêu như lúc trẻ
Thèm cảm tình điều đứng lúc nhớ thương
Nếu trẻ lại
Tôi hôn em lập tức
Nhưng bây giờ
Thôi tạm cầm tay*

Houston, 15-10-200

Tự Do Không Gian

*Bao giờ em nghe tiếng cười trong tim ta
tiếng cô đơn trong vũ trụ lặng im thăm thẳm
cười âm thanh không vọng lại
Ta đứng đây mà cười nơi hỏa tinh thủy tinh
thiên vương tinh*

*Sống sắp vào thế kỷ 21
làm người vẫn chưa đạt tự do
Chỉ tiếng cười vượt lên quốc gia cộng sản tôn
giáo đạo đức nhân nghĩa
Âm không vui không buồn
Thanh không vương mắc tình yêu gia đình bốn
phận
Ta làm người cứ như thế làm người*

*Khi phi thuyền bay nhanh
cảm giác bung ra rừng rợn
ruột gan mửa lên trí óc thân xác đảo lộn linh
hồn
xóa những giá trị, niềm tin dĩ vãng*

~~Khi lơ lửng giữa vũ trụ
trăm năm khê như hạt bụi giữa ngân hà
tự do tìm đâu ra giới hạn
Ta làm người không đúng lúc làm người
Chỉ còn biết cười
trước khi bước ra vũ trụ~~

Houston 11-11-97

Sáng

*Già chưa đủ chưa sợ chết
Bệnh chưa đủ chưa sợ nhà thương
Yêu chưa đủ thường mơ người khác
Buồn chưa đủ chưa ham chơi
Tôi sinh ra
cho Thượng Đế đùa nghịch
cho vi trùng gặm nhấm
cho em xử dụng
Chỉ xin đổi đời để được ham vui*

*Tôi phù du ngọn đèn biết lửa cũng phù du
Lúc sáng lúc tối
Bữa tỉnh bữa mê
Tất lúc nào khi tắt gần kề tất không chuẩn bị
Xin cho tôi sáng trọn bây giờ
Ngay lúc này
Đừng hẹn
Đừng hứa
Đừng nhắc phải thế này thế kia
Đừng giảng chuyện sau chuyện trước
Cho tôi sáng*

[illegible]

*Sáng sáng sáng sáng sáng sáng sáng sáng
Sáng sáng sáng sáng sáng sáng sáng sáng
Sáng sáng sáng sáng sáng sáng sáng sáng
Sáng*

sáng

sáng

sáng

sáng sáng

sáng

sáng

Một Mình hát Yêu Em
Nhạc và lời: Ngụ Yên

Andantissimo, Sento Tempo, All'Italiana

Em đi đến đâu thì như tiếng mưa rào, có : ra : nắng nhẹ : rơi : đi : tìm : gặp

hỏi : Em : đi : đến : đâu : rồi : như : tiếng : chân : người : ngừng : qua : trước : nhà

như : như : rồi : ánh : mặt : trời : thơ : thì : rồi : như : tiếng : sao : hằng

rang : đến : đến : đến : đến : rang : gọi : em : đi : gọi : đi : thì : rồi

như : tiếng : hát : rơi : khắp : người : người : rồi : hát : yêu : em

đi : đi : cuộc : chiến : hòa : chấp : nhận : khi : thì : hát : yêu : em : đây : đây

nghe : khắp : nơi : rồi : rồi : rồi : rồi : Tình : là : mùa : em : tình

đi : đến : gọi : gọi : gọi : mùa : nắng : rồi : Em : ở : lại : thật : nắng : rồi

[illegible]

Qui Nhơn

Đau Không Cát?

*Hôm tôi trở về tìm Nhơn
Đi linh tinh thăm hỏi đường
Đụng bất chợt chùa Sư Nữ
Xin tha thứ lòng nhớ Huệ ni cô*

*Nhà Ngô Quyền
dấu nhiều thơ cũ
Ai ở trong nhà có thấy bài thơ?
Thơ mười bảy, mười tám ngậy ngô tình đại
Bây giờ già tình đại ngậy ngô*

*Xuống Võ Tánh cột đèn thay trứng cá
Hỏi cô Thanh thất lạc nơi nào?
Tôi nhớ tôi qua áo dài cô mỏng
Nhìn rớt hồn thương chí tử thanh xuân*

*Chỗ này hẹn Trần Hữu Cải
Chỗ kia hẹn Nguyễn Mạnh Dạn
Nhượng, Bình, Liên, Phong, Yến, Oanh,
Thùy...*

*Tao đã đến cà phê Tâm Hôi Nách
Ly kỳ chưa! nách dĩ vãng thơm*

*Dạo bùng binh vào khu xe lửa
Bóng giang hồ
-Nhớ chị không em?
-Ừ, em nhớ, đêm tập làm người lớn
chị ru, chị bông, chị bớt một trăm*

*Ai ngồi chồm hổm đường vào khu Sáu
Thằng bạn ấu thơ để gió rửa mộng
Thằng bạn học sinh để mộng hóng gió
Ta trung niên hóng gió rửa lòng
Đến biển nằm lăn hỏi đau không cát?
Ngày tôi đi cát vừa dậy thì
Nay trở lại cát thành góa phụ
Đêm nhiều còng sao Cát vẫn cô đơn?*

*Hôm tôi trở về tìm Nhơn
Nhơn thay đổi như người quen xa lạ
Nhau rún xuýt xoa quay lưng khó tả
Nhơn phân bua và ốm buổi chia tay*

02-10-98, Houston

Lại Giang Luân Hồi

*Đứng bên chiều sông Lại Giang
Con cú sắp đêm thức dậy
Gió động nắng
Nắng soi hồn xuống nước
Nước vẫn trôi gương bề bốn mươi năm*

*Bên kia
Cổng quận cũ ba tôi trồng cây me
Anh lính gác không còn dấu vết
Me ai chặt?
Hạt ai quăng theo nước?
Dưới lòng sâu nẩy những bóng me con*

*Phố chợ ổ gà sát thềm cơm tháng
Cô Tư kho ngon nhất thịt trứng heo
Ông xã trưởng thường hỏi cô xin trứng
Họ đâu rồi?
Cát bụi phá không gian*

*Chị Bồng Sơn giặt đồ xong tắm
Em mới tập bơi nín cổ ôm lưng
Những con sóng dậy thì nhột nhột
Chạm lạ lưng sợi tóc bạc chiều nay*

*Trung sĩ Ẩn nướng thịt hơn bắn súng
Vợ Tam Quan da trắng như dừa
Xác mất đầu trong một đêm tập kích
Gặp lại vợ người da rúm nắng ung thư*

*Ai xụi lơ theo dòng Lại Giang
Nước vẫn ngái mùi trần ai trộn lẫn
Vẫn vi trùng ẩn mình trong nước ngọt
Vẫn là tôi biết cả mà ngây thơ*

*Cánh bèo ngàn năm cánh bèo hiện tại
Trôi luân hồi lập lại hợp tan
Tôi chỉ có một trái tim gần hết
Bùng đôi tai nghĩ sợ chuyện tái sinh*

Houston, 10-10-98

Thơ Phỏng Vấn

*Góp nhặt những điều mắt thấy tai nghe. Kể lại
gần giống như phương pháp Hiện Tượng Luận.
Nhưng là thơ nên không chỉ giới hạn trong hiện
tượng và luận mà có tính chủ quan.*

Lời của Linda Nguyễn

Người Việt gói bánh Ít bằng lá chuối

Họ nói: Thơm và ngon

Tôi ăn

Mẹ hỏi:

- Ngon không?

- O.K.

- Hồn! Không được O.K.

- Dạ. Ngon

- Thơm không?

- Dạ. Thơm

- Tôi ghét mùi lá chuối

1995.

Lời của Jimmy Hoàng

*Trên bản đồ Việt Nam
Có chấm ngôi sao mờ mờ
Nhòa vì nước biển? nước mắt? nước mưa?
hay ngón tay bắn?
Bình Định
Nơi ba tôi lớn lên
Có đủ thứ: Bò gà ruộng phố
Rượu Trắng củ Mì Đường Phổi
và dĩ vãng của tôi
Sorry! Tôi sinh năm 1980
Gia đình tôi vượt biên năm 1975*

Dĩ Vãng Tôi. 20-05-95

Lời của Jim Dean Trần

*Ba thường dùng condoms rẻ tiền
Tôi không muốn thêm em nhỏ
Vất bao cũ mua bao mới
Mẹ cần nhằn ba sài sang
Cái nhau rầm rì sau cửa đóng
Hôm sau tôi bị nằm bặt tai
vì mới 16 đã hoang*

Condoms. 22-05-95

Lời Của

Phạm thị Ngọc Minh

Ở sở thú

Có con ngựa như chú Phong

Con tê giác như bà Hải

Con ếch như bác Quỳnh

Con kên kên như Thắng

Con cò như Hương

Con khỉ đột như ông Darwin

Mé tường đông

Có con sói bạc

Một mình hãm hết hai mẹ con

Sáng hôm kia nó chết

Đám táng long trọng tại nhà quàn Vĩnh Phước

Con sói nằm nghiêm khi chịu phép lành

Mẹ tôi quì bên cầu nguyện và tha thứ cho hấn

Sở Thú. 22-05-95

Thống Kê

Liên Hệ Giữa

Thơ và Sống

1. Chuyện hôm nay, ngày 9 tháng 9 năm 1995:

Ai chết?

Ông Tâm

vỡ động mạch

Bà Tám

ung thư gan

Vân

tung xe

Dũng

bị bắn hai phát ở

ngực

Hạnh

chưa rõ lý do

Bà hàng xóm

chồng đâm

Ai sống?

Tôi

vợ tôi

con tôi

cha tôi

anh tôi

chị tôi

em tôi

Ai bị?

<i>Hoa</i>	<i>bị hãm ở công</i>
<i>viên</i>	
<i>Bác Bảy</i>	<i>bị thất nghiệp</i>
<i>Lân</i>	<i>bị vợ bỏ</i>
<i>Hùng</i>	<i>bị con chửi</i>
<i>Trâm</i>	<i>bị chủ sờ mó</i>
<i>Chú Xiêm</i>	<i>bị cảnh sát bắt</i>

2- Chuyện ngày mai:

Ai chết?

Ai sống?

Ai bị?

3- Chuyện ngày nào:

Tôi chết

Ông chết

Bà chết

Tùy Thơ

Nhật Ký
Theo
Tiếng
Hát

15-12-2000. Sợi Tóc Đỏ.

Em đi rồi

Sợi tóc ở lại

Vài sợi nhớ người ôm lấy gối chăn

Vài sợi mắt người bám vào gương lược

Vài sợi gọi người quán quít tim anh

Con chó tìm em chạy khắp nhà

Sủa tiếng buồn hơn bài tiễn đưa

Anh lược sợi tóc

Chán đời ly biệt

Sợi tóc hôm qua gần gũi người

Sợi tóc bây giờ tức tưởi

Em cố tình không, gửi tóc lại đây?

Anh một mình dọn căn phòng trống

Thời giờ lặng nhói tâm tư

Em đi rồi cửa phòng khép lại

Bao giờ quay về?

Cẩn trọng lược tóc

Không giữ được người

Giữ tóc thế thân

16-12-2000. Anh và Zhivago, Em và Lara.

*Anh ước được em là tình nhân
Như Zhivago được Lara
Anh sẽ sống trong căn nhà hoang dã
Làm thơ
Quên hết nhục nhằn sống chết
Yêu em biết bao
Mùa đông gió tuyết đầy trí tưởng
Cầm cúi viết thơ
Quên trời sáng
Quên ngày qua
Tập thơ dày chữ
Chưa hết tình yêu em*

*Mùa xuân đến
Anh không bỏ em một mình
Hãy đi với anh
Về sân đầy hoa vàng bát ngát
Cầm tay vợ và em
Không chờ lúc cuối phim
Anh sẽ chết bây giờ
Trái tim dừng lại*

*Ngậm im
Giữ lấy hạnh phúc
Muôn đời không thể có*

18-12-2000.

*Tiếng hát vượt khỏi bàn tay
Bay vào đêm tối
Anh đuổi theo
Không ra được khỏi nhà
Cửa chính đã khóa*

*Nhìn qua cửa sổ
Tiếng hát dừng ở ngã ba
Chập chồn chờ đợi
Vàng thiu ánh đèn đường
Em có nhớ anh một chút nào không?
Tiếng hát quay mặt
Đi lần về cách xa
Để lại âm ngân thường nhớ
Cấu vào tim anh xé từng số gân tình
Em nở đi vậy sao?
Không tiếc chút nào âu yếm*

*Hôm qua trong lòng anh
Tiếng hát yêu người thi sĩ
Đã thâm trầm sung sướng nắm tay nhau
Tay vẫn còn, tiếng hát ở đâu?*

*Biết anh yêu em bằng cách nào không?
Bỏ bàn tay quăng ra cửa sổ
Đuổi tìm em nhấc gủi diên rồ
Tay sẽ đến bên tiếng hát
Vuốt ve vành môi
Rà theo bờ lưỡi
Nâng niu từng hơi thở âm thanh
Tiếng sẽ hát
Tay sẽ đàn
Rồi vỗ tay
Rồi viết nhiều thơ thay thi sĩ
Anh ở nơi này
Hạnh phúc như thuở nào có em*

19-12-2000. Màu Thời Gian

*Thời gian có màu gì?
Hát lại cho anh nghe*

*Tím bầm màu tiếc nhớ
Xanh hoen màu hy vọng mong manh
Đỏ màu viên đạn xuyên qua cảm xúc
Hoặc trắng như em chưa hề yêu anh*

*Bạn quen nhắc đến văn nghệ
Lòng anh như gã kéo màn
Tắt đèn còn đứng trong tối
Cầm áo ca sĩ vừa thay
Thơm mồ hôi trình diễn
Thất vọng hỏi mình sao không ôm người*

*Hương thời gian mùi gì?
Hát lại cho anh nghe
Bằng tiếng hát ân tình nhất
Trước khi bỏ đi
Chắc anh sẽ nhớ mãi
Tình em ở cuối câu
"..Hương thời gian không nồng
Hương thời gian thanh thanh..."(*)*

() Thơ Đoàn Phú Tứ*

20-12-2000. Kiếp Nào Có Yêu Nhau

"Kiếp nào có yêu nhau.....
thì xin hẹn đến mai sau...."(*)
Thời gian rút từng lời tạm biệt
hay vĩnh biệt
Tôi và em không kịp dặn dò
Sau gặp lại kiếp lấy gì dấu tích
Tôi thọc trong tim em nhớ tìm người

Bây giờ sự thật mờ không thấy
Đôi mắt em kỳ lạ ẩn trong tôi
"...Em đâu? Em đâu rồi?...
Đừng nhìn anh nữa.." giấc mơ ời

Hạnh ngộ món quà tình yêu tặng
Giữ không dám mở sợ rách lòng
Lắc nhẹ nghe như hộp trống không
Hay tình chỉ là giấy gói đẹp?

Vịn dĩ vãng đôi ngày em ở trọ
Hỏi có lần nào em cảm xúc vì tôi?
Tiếng hát nghi ngờ quả quyết
"...Kiếp nào có yêu nhau..hẹn....mai sau....."(*)

() Trích ca khúc của Phạm Duy,
Kiếp Nào Có Yêu Nhau
21-12-2000.*

*Ngồi bên chiếc ghế em thường ngồi
Bao nhiêu ngày bóng vẫn còn đây
Anh nghĩ thầm bóng hiểu
Bóng yêu rồi anh vẫn cô đơn*

*Em đi mất
Anh cầm tay bóng
Cảm giác đê mê trong thê lương
Bóng biết yêu khác em hờ hững
Bóng mặn nồng trong anh suốt đêm*

*Sao em lại khác với bóng em?
Đời được bao nhiêu lần yêu đường?
Càng già càng mất dần can đảm
Nói yêu người sợ người không yêu*

*Anh biết, mai em gọi bóng về
Một hôm nào tình mất bóng yêu
Đêm qua anh hỏi tình nhân bóng
Em đi rồi nàng trở lại được không?*

22-12-2000

*Cơn bệnh bắt đầu ho
Anh không hát nổi bài yêu em như lòng thương
nhớ
Đêm sốt ngoài giấc mơ
Thấy em xa vời dù tỉnh mê biết mình mộng mị
Ai bày chuyện ái tình?
Nếu yêu là thường, sao hối hận?
Anh chấp chôn suốt mấy đêm
Muốn email hỏi em
Và biết chắc em trả lời: Không*

*Anh ho như muốn nhổ lòng ra
Nhổ trái tim cho bớt nhức nhối
Lòng ngực nặng nề cần được bình yên
Ai cứu tôi!
Biết đâu em trả lời: Có*

23-12-2000

*Nhạc Giáng Sinh
Anh nghĩ, xin ông Noel món quà*

*Mở ra
Thấy em*

*Bài thơ viết hôm qua đã bỏ
Vì anh oán hận kẻ phụ tình
dù em chưa bao giờ nói yêu anh*

*Tại sao không nói yêu anh?
Em điên rồi
Tìm đâu ra người như anh
Ai yêu em như anh
Ai làm thơ
Làm thơ, tiếp tục làm thơ yêu em
Tại sao không nói yêu anh?
Em dại quá*

*Đời khốn khó dễ gì vui tình ái
Yêu cho hồn mất trí khôn*

24-12-2000

*Anh bán cây thông cuối cùng
Thơ có khi thiếu tiền dư chữ*

*Vĩa hè vắng người
Tiêu điều bùn mưa tuyết giấy rác tấm lòng
Xám lạng lẽ đất trời chờ đợi
Người hân hoan thế giới từng bừng
Đêm Giáng Sinh có ai hấp hối
Thở hơi ra lạnh nhạt tiếng chuông
Em không cần xin lỗi
Hãy cùng người vui trẻ Chúa già nua
Anh được Chúa chọn bán thông mừng quá khứ
mà lòng đau hện không được tương lai
Thơ có khi nhục tiền dư danh dự
Biết không thơ vẫn tồn tại làm thơ*

*Ai từng đứng bên lề đời sẽ hiểu
Chỉ tấm lòng không che đủ quạnh hiu*

Trích Tùy Ký:

Sáng tác là một tiến trình bao gồm cả nghệ thuật và khoa học, xóa bỏ được ranh giới giữa nghệ thuật và khoa học thì thơ mới đạt được tinh thần hiện đại, tức là sức sống của cuối thế kỷ 20 và những kinh nghiệm trực giác của thế kỷ tương lai. Tôi không nghĩ đây là một ví dụ dễ hiểu hoặc sát lẽ nhưng nói ra vì nó ám ảnh tôi lâu ngày. Bước vào lãnh vực siêu hình thì nghệ thuật và khoa học chỉ là một. Thượng Đế bao gồm cả tự do tuyệt đối của đẹp, thiện, thật và hay lẫn qui tắc, điều răn, phương pháp sống. Trong Thượng Đế có cả thơ văn họa mà cũng có vật lý hóa học. Nhưng Thượng Đế cao cả quá, chỉ để ca tụng và thờ phượng, thực dụng hơn là bói toán. Bói thì mắc mớ gì đến sáng tác?

Bói có thể xem là khoa học siêu hình hoặc nghệ thuật siêu hình. Thực ra phải đạt cả hai mới có thể tinh thông thâm thúy như Khổng Minh, Trạng Trình...Cho đến nay vẫn chưa có một tôn giáo nào, triết lý nào vượt ra khỏi

thuyết Định Mệnh. Sống càng già càng thấm cái số mạng làm người. Trở thành nhà thơ là một định mệnh. Được thành nhà thơ lớn là một định mệnh. Làm được bài thơ bất tử là một định mệnh. Sống theo định mệnh là nghệ thuật, thi hành định mệnh là khoa học. Trên mặt nghiên cứu, bói dùng để tìm hiểu định mệnh của nhà thơ, tìm hiểu bài thơ, tìm hiểu chữ thơ, tìm hiểu những bất thành ngôn trong văn bản và có thể tìm hiểu đời sống về sau của tác phẩm. Trên mặt sáng tác, bói dùng để tìm nơi làm thơ (không gian), lúc làm thơ (thời gian) và trên hết là sống với thơ (số mạng) (xin đọc thuyết Ngũ Hành Bát Môn trong Thi Ca). Bói cho tôi hiểu điều này, đừng xem cái gì là quan trọng quá, nếu không sẽ thất vọng. Kể cả Thượng Đế, đừng xem ông ấy (hoặc bà ấy) quá quan trọng. (Thượng Đế là đàn bà hay đàn ông?).

Theo tôi, bói có thể giải thích nhiều điều mà những phương pháp hiện đại dùng để tìm hiểu về thơ chưa giải thích được. Nhất là ở khía cạnh Độc Giả Hồi Tác (Reader-Response Criticism). Mặt khác, nếu người sáng tác bói (linh cảm) được lúc nào, ở đâu có thể làm bài

thơ vừa ý thì khoan khoái biết bao. Linh cảm được nên sống với thơ như thế nào thì dở phải khổn đốn vì ông Kim Thánh Thán đã thiếu sót khi nói rằng: Không phải thơ làm cho đời khổn đốn mà đời có khổn đốn thì thơ mới hay, khiến biết bao nhiêu lần người ta nghĩ rằng người làm thơ hay phải nghèo khổ. Nhà thơ càng lớn càng đau thương. Khốn đốn thường dễ gợi cảm xúc, ý tứ thường dạt dào tình cảm, lời lẽ thường gây nên cảm động. Thơ ở phương diện này dễ chia xẻ vì cho cùng đa số nhân loại thuộc giống đa tình đa cảm. Ai sống mà không trông thấy cảnh thương tâm. Thơ tình cảm thích hợp với tâm tính lãng mạn của đông phương, thích hợp suy tưởng bi quan của những dân tộc sống tin vào lý tưởng (Idealism). Ở những loại thơ khác, khổn đốn không giúp gì được bao nhiêu, có khi còn gây trở ngại cho thời giờ thâm nhận kiến thức, suy nghĩ và sáng tác.

Trở lại cái tầm thường của thơ, trong cái hữu hình thực tế của chữ nghĩa có cái siêu hình nhân sinh quan của tác giả. Sống với nhân sinh quan là nghệ thuật. Thi hành nhân sinh quan là khoa học. Một bài thơ lớn không phải là bài thơ

chứa đựng toàn bộ hoặc một mảnh đại diện cho nhân sinh quan của một thi sĩ mà xuyên qua những cấu trúc, ngôn ngữ, ý tứ, tâm tưởng người ta ‘thấy’ được cái vũ trụ riêng của tác giả, như nhìn một quả địa cầu nhỏ mà biết cả trái đất lớn. Thi hành được điều này là kết hợp của nghệ thuật và khoa học, dĩ nhiên là một định mệnh. Đã là định mệnh thì có cần tích cực làm hay không? Muốn trúng số có cần mua số hay không? Theo tôi thì phải làm hết sức tích cực và bền bỉ vì chẳng ai biết được số mạng mình sẽ ra sao. Connie Mack nói rằng: Bạn không thể thắng bất cứ một trò chơi nào ngoại trừ bạn đã có chuẩn bị để chiến thắng. Nhưng câu nói của Logan Pearsall Smith thấm thía hơn: Có hai mục tiêu để nhắm đến trong đời sống. Đầu tiên là đạt được điều mình muốn, sau đó là vui hưởng (hạnh phúc với) điều mình đạt được. Chỉ những bậc cao nhân mới thực hiện được điều thứ hai.

?- Sáng tạo được hiểu là **sự lập lại, sự mô phỏng mà không giống**. Lập lại và mô phỏng cái hay cái đẹp đã có sẵn không phải là chuyện dễ làm. Nó đòi hỏi kiến thức, kinh nghiệm và

tài năng bẩm sinh. Trình độ khác nhau tạo ra nhiều cấp bậc cao thấp khi lập lại và mô phỏng. Ví dụ như nhạc tình Boléro. Sự lập lại và mô phỏng nhiều khi rất dễ dãi, bài mới nghe ra bài cũ, bài của nhạc sĩ này liên khúc với bài của nhạc sĩ khác, vậy mà nhạc vẫn chia ra nhiều giai cấp từ đại sến cho đến sến cao cấp. Và những nhạc phẩm Boléro bất hủ là sự mô phỏng mà không giống. Trong khi **lập lại và mô phỏng** tạo nên nghệ sĩ, **mà không giống** tạo nên bậc tôn sư và từ những bậc tôn sư mới nảy sinh ra ‘giáo chủ’. Giáo chủ không hẳn là người làm thơ bất hủ mà thường khi bất tử vì thành tích lập ra hoặc dẫn đầu một trường phái hoặc một phong trào. Ví dụ như nhà thơ André Breton khai phá phái Siêu Thực nhưng không thành danh bằng nhà thơ siêu thực Paul Éluard...

Sáng tạo bắt đầu từ lập lại, mô phỏng đi đến không giống rồi đi đâu nữa? rồi đi đến lập lại, mô phỏng mà không giống. Cứ như thế, sáng tạo sẽ không bao giờ cùng. Trên thế gian này, không có cái gì là mới, kể cả những khám phá đầu tiên của nhân loại, chẳng qua là những kết quả của sự tìm tòi. Trước khi có lý luận của con

người, lý luận đã hằng có trong thiên nhiên. Nhân Quả phải chăng có từ đời sống của những giọt nước, mưa xuống từ trời, sống xuyên qua đất, sống ra ao hồ sông biển rồi chết biến thành hóa chất về lại trời mây, để luân hồi trở lại theo mưa xuống đất, mỗi lần mỗi khác, mỗi mặn mỗi ngọt mỗi cay mỗi chua, mỗi đời mỗi nổi trôi. Không phải hạt nước nào cũng vậy. Có hạt thành Phật đi vào thế giới khác như H₂O không còn với nhau, H theo Hydro, O theo Carbon. Khi nhập triển thủy thủ là lúc nước về trong đầu thấp sáng đêm tối, nước về trong máu nuôi sống con người và kỳ diệu thay người lại tái ra nước. Sự lập lại, mô phỏng và không giống là vòng xoay nhân quả. Quả là quả, nhân là nhân nhưng tích nhân thì quả biến mà quả biến thì nhân đổi, nhân đổi thì quả thay mà quả thay thì nhân lập lại không giống. Cuộc di hành tự nhiên này khiến quả là nhân rồi nhân là quả. Chạy một hồi, càng động càng nhanh, khiến chẳng còn phân biệt nhân quả, mất luôn nhân quả, chỉ còn cái tầm thường nhất, dễ thấy nhất là nước. Cần thiết nhất vì không có nước là hết.

Làm thơ, nếu lập lại hay mô phỏng quá nhiều truyền thống, thường hay bị chỉ trích là cổ hủ, nếu lập lại mô phỏng từ những thế giới khác dù theo hàng ngang hay hàng dọc, thường bị chỉ trích là ngoại lai. Sự chỉ trích này đa số là những lời lẽ bình thường phát xuất từ lòng vương bận hơn thua dù có ẩn tàng dưới những danh từ lớn như tiền đồ tổ quốc, văn hóa dân tộc. Cũng chẳng phải cả hai đều đúng nhưng cả hai cũng không sai. Ba phải chăng? Người ta thường hay nói đến dung hòa hoặc hài hòa truyền thống và hiện đại. Đây chỉ là luận lý bên ngoài. Bên trong là kết quả tự nhiên của một tiến trình tự nhiên. Ví dụ như thế này, con bé sinh ra khỏi bụng mẹ, ở trường. Truyền thống đầu tiên là ở trường cho đến một lúc nào thì bị che đậy. Che quen khiến con bé tự mình biết che. Truyền thống che. Càng lớn che càng kín. Gặp thời văn minh, cái yếm thành cái xú chiêng, cái váy thành cái quần. Văn minh là sao? Là giúp cho con người dễ và mau đạt được điều họ muốn rồi am tường đúng đắn cách hưởng dụng điều đã đạt. Áo quần qua khỏi cái che thành cái diện. Truyền thống làm đẹp. Vào

gần cuối thế kỷ 20, cái đẹp bỗng chốc từ kín đáo hóa ra hở hang. Họ khám phá ra chính cái thân thể mới đẹp, áo quần là phụ. Truyền thống hờ hênh. Truyền thống này và truyền thống ban đầu có nhiều chỗ lặp lại nhưng có rất nhiều chỗ không giống. Chính những chỗ không giống là kết quả sự tiến bộ, là chứng tích của con người khác với thú vật, là niềm hãnh diện của Adong ăn trái cấm. Tiếc thay họ lại đổ lỗi cho Eva. Họ thường đổ lỗi cho đàn bà. Không ngạc nhiên gì khi chủ thuyết Phụ Nữ Quyền (Feminism) càng ngày càng lớn mạnh. Truyền thống nhân loại, truyền thống một dân tộc, truyền thống một con người đều diễn tiến đại khái như thế, khác nhau ở chỗ nhanh hay chậm. Chửi nhau ở chỗ tốc độ trong giới hạn của mỗi đời người. Ví dụ như cho một người gọi là cổ hủ sống 200 năm, hẳn sẽ bắt kịp kẻ cách tân cùng thời đang nhảy nhót trong nhịp hiện đại. Nếu không bị trở ngại của thời gian, hai người này có thể là bạn thơ tâm giao. Tiếc là anh cổ hủ không sống quá lâu mà anh cách tân lại chết sớm.

Bước thêm một bước thành bậc tôn sư, tiến trình lặp lại, mô phỏng mà không giống là cái

vòng chạy từ ngoài vào trong tâm linh. Thượng Đế là đệ nhất sáng tạo gia, giáo chủ của muôn loài, vậy mà cũng bắt chước. Điều để nói ở đây là Thượng Đế tự mô phỏng mình. Sinh ra con người mang hình ảnh của Thiên Chúa. Người làm thơ nào đã đem được những cái lập lại, mô phỏng mà không giống từ bên ngoài vào trong, từ kiến thức hóa thành kinh nghiệm, từ của ai trở thành của mình, từ truyền thống để cải cách truyền thống, thì họ là những nghệ sĩ chân chính.

Tự lập lại, tự mô phỏng mà không giống là một tiến trình nội tâm. Nói lý thuyết thì dễ nhưng khó thực hành. Muốn lập lại hoặc mô phỏng mình là đi tìm bản ngã. Không những phải tìm mình bằng con đường siêu hình mà phải tìm thấy mình bằng con đường khoa học. Phải biết mình là ai? Tính tình thuộc loại nào? Thường suy luận và hành động như thế nào? Càng biết rõ về mình, mô phỏng càng chính xác. Tiến trình vòng tròn này xoay động không ngừng tạo thành bản lãnh của người nghệ sĩ. Không phải kiến thức cũng không phải kinh nghiệm sống mà chính là kiến thức và kinh

nghiệm sống trong tiến trình kinh nghiệm sáng tạo làm cho người nghệ sĩ lớn lên. Người có lớn thì thơ mới lớn. Người có vượt thì thơ mới vượt. Vượt ra những nhân trù nhân phạm như Chúa, Phật, Thiên, bí tích, hữu thể, hư vô, thi sĩ lớn, thơ bất tử, thơ yếu mạng, thơ cũ, thơ mới,.. v..v.. gọi chung là tự điển mà chỉ còn Chúa, Phật, Thiên, bí tích, hữu thể, hư vô, thi sĩ lớn, thơ bất tử, thơ yếu mạng, thơ cũ, thơ mới,.. v..v..trong cách sống bình thường. Tôi chỉ có cảm thấy như vậy thôi. Trong thực tế tôi cũng loay hoay tự mô phỏng mình nhưng khi nhìn lại thì thấy mình đang mô phỏng kẻ khác. Trục giác thì chưa đáng tin. Cảm thấy thuộc về tình cảm thì càng không nên xem là trọng. Ví dụ như lúc yêu nhau đi đâu cũng đưa đón chở chuyên, ly dị rồi thấy hư xe dọc đường cũng không dùng lại.

Cảm thấy tiếp là người làm thơ nên tự mô phỏng mình cho đúng, cho hay, cho đẹp. Càng mô phỏng mình sâu sắc thì càng làm sáng tỏ cá tính riêng. Mô phỏng cho giống cùng cực thì tự nhiên sẽ không giống ai cả vì chẳng bao giờ có hai cá tính hoàn toàn giống nhau. Tài danh của

mỗi thi sĩ bắt đầu từ mỗi cá tính. Có cá tính động, đam mê, quái gở lại có cá tính tĩnh, thâm trầm, bí mật. Có cá tính như lửa lại có cá tính như đất. Có kẻ lý tưởng, có người thực tế. Do đó từ sự lập lại mô phỏng bên ngoài vào đến bên trong là một giai đoạn biến dạng của người nghệ sĩ. Như một con lạc đà chở nặng kiến thức và kinh nghiệm đi vào sa mạc, bền bỉ nhẫn nại chờ biến thành sư tử, trở thành vua của loài thú, chủ nhân của một cõi thơ riêng.

Thơ đạt cá tính thì khác nhau. Cá tính khác thì tự nhiên xung đột. Huống chi trong trạng thái sư tử, khó ở một rừng. Sư vương thơ cũ và sư vương thơ mới đều là sư vương. Tuân giữ truyền thống, cải cách từ tốn, triết lý cái búa đã phá thần tượng, cách mạng thi ca... đều có gốc rễ từ cá tính. Muốn khác cũng khó được. Giang sơn dễ đổi, bản tính khó dời. Người nghiêm thì thơ trang trọng, người đùa thì thơ diễu cợt. Hai người chơi với nhau thì người này giúp người kia vui tươi, người kia giúp người này bớt lố bịch. Hai người chửi nhau thì không thay đổi được gì. Trong thực tế người làm thơ khác nhau

thường không ưa nhau, thường chê nhau, thơ không hay hơn mà tình bằng hữu thì dở hơn.

Sáng tạo là một hành động. Hành động phát ra từ một quyết định. Quyết định là kết quả chọn lựa của suy luận. Suy luận cách nào là tùy thuộc vào cá tính và sự tu luyện. Nói cách khác, sự nghiệp thơ của mỗi thi sĩ là kết quả của hành động làm thơ do sự chọn lựa và suy luận.

Tùy Thơ
Điều Sinh Nhật

16-11-2000

*Mỗi ngày
Từng khoảnh khắc
Đời giết tôi như giết mọi người
Giết em giết cỏ cây giết muôn thú
Có điều đáy lòng chưa biết nói sao
Tôi không có gì để mất
kể cả sinh mạng
Càng thấy phù du càng sợ phù du càng sống
phù du*

*Mỗi ngày tôi sống mỗi ngày ngọc phụng
Lòng tốt em cứu ý nghĩa bình thường
Giữ tôi khỏi phá tung xã hội
Nơi sắp hàng chờ chết khó với nhau*

*Khi sợ chết khi không sợ chết
Khi cần thơ khi không cần thơ
Khi yêu em khi yêu người khác
Chẳng có gì tôi giữ được lâu
kể cả linh hồn*

*Mỗi ngày sống em bao dung lượng thứ
Tôi già theo trận chiến giữ tôi
Bất kể thắng hay bại
Hãy đốt tôi chung với thơ
Tàn tro ấy tung hê không thờ cúng*

*Mỗi ngày sống biết mình gần gửi chết
Nhục nhằn sao lo sống mất lương tri
Người ta điên kéo chi tôi vào lưới
Tôi là tôi sao chạy theo người
Tôi điên rồi
Vài lúc tỉnh bực mình xấu hổ*

*Gục đầu xuống mỗi ngày còn sống
Muối mặt sinh tồn tiêu hủy danh tên
Em tiếp tế hơi thở ngọc phụng
Hấp hối thương em mà mừng cho tôi*

*Mỗi ngày chết
Yên bình
Không ngại sống
Chẳng có gì tôi giữ được lâu
kể cả đời sau*

17-11-2000

*Tuổi tác khô dọc đường mệnh lụy
Bạn bè thăm bệnh tặng CD
Ca sĩ hát nhớ người tình mờ mặt
Quá khứ cầm chừng muốn bỏ đi
Tôi ho ngứa rách lòng khạc nhổ*

*Già phải bệnh
Lạ quá sao tôi bệnh?
Đã ba tuần lê lóc nặng thuốc men
Khấp thân thể hò reo lời sinh tử
Vi trùng quen thuộc chỗ ăn nằm*

*Tôi muốn làm quan tài hình hồ cầm
Bốn dây căng qua đầu xuống chân
Dừng xiêng xiêng mặt tôi nhìn viếng khách
Có nhạc công kéo nhạc suốt đêm dài
Có em hát bài tôi yêu thích
Có bạn vỗ tay, hòa nhạc, hát theo
Tôi muốn dậy đọc ca bài hạnh ngộ
Tôi muốn chơi dù xác lạnh hồn tan*

Đêm thức giấc viết bài thơ chuẩn bệnh

*Ho lòì phèo mủa mật mới thành thơ
Ra nhà sau gom cửa đình búa đục
Tôi bắt đầu đóng hồ cầm*

18-11-2000

*Tôi làm thơ nhiều hơn ăn cơm
Cất thơ nhiều hơn đếm tiền
Vất vả với thơ nhiều hơn tình ái
Đam mê thơ lớn hơn sự nghiệp
Gần gũi thơ hơn gia đình
Vậy mà không có viết*

-Có viết không, cho mượn?

Hỏi bạn

Bạn hỏi người bên cạnh

Người bên cạnh hỏi người quen

Ông hỏi bà

Bà hỏi trẻ

Không ai có viết

- Có giấy không, cho xin?

Không ai có

*Ra phố mua
Sống và thơ như giấy và viết
Không thể mượn, không xin
Mua bằng lòng còn tươi máu
Tôi yêu thơ như thế
Mà thường xuyên mất viết*

20-11-2000

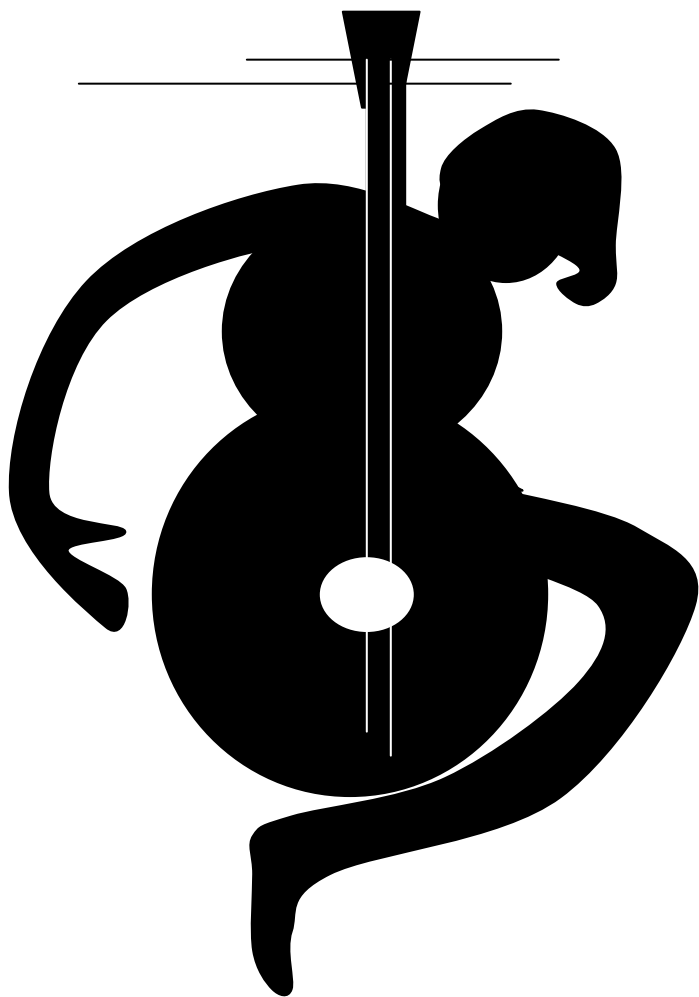
*Đêm ám ảnh chân dung họ Nguyễn
Mường tượng trong mơ lạnh lẽo hình hài
Đôi đũa gấp cháo buồn tròn tuột
Thức giấc ngón tay còn lượm ánh trăng*

*Nguyễn sẽ đi
Về theo vi khuẩn
Mỗi ngày qua xa thêm một ngà-y
Em thích giò chao quẩy
Ngầm nói hai mình đánh nhau
Nhưng giò chao quẩy không để được lâu
Đời xé đôi
Anh về cháo trắng*

*Múc không đầy tô
Bốc hơi nước mắt
Một mình chao quẩy đôi cô đơn
Xé nhẹ nhẹ thương em thương Nguyễn
Anh đi rồi
Cúng cháo thay cơm*

Quảng Cáo Tương Tư

Guitar

2

0

0

0

Ca khúc thơ

Ca khúc thơ

là những bài thơ dựng bằng nhạc. Có thể hát.

Tùy người, tùy tâm, tùy cảnh mà hát.

Mỗi lần hát không giống nhau. Mỗi người hát khác nhau.

*Có hoặc không có nhạc đệm.
Hát điệu gì cũng được.*

Hòa âm gì cũng không sao.

Miễn hát theo tình sự là đủ.

1. Đạo khúc:

*Bây giờ tôi muốn hát
Không biết hát bài gì
Trí nhớ mờ hồ như người đi lạc
Lòng khô như đôi môi qua đời*

*Ôm đàn tôi sắp hát
Không nhớ nổi một bài
Những đôi mắt chờ đợi
Có mắt nào long lanh
Cho lòng tôi rung cảm bật tiếng hát*

*Em ơi, hãy hát giùm tôi
Bài ca đuổi thi sĩ ra khỏi thành phố có em
Giết chết khi chàng quay trở lại
Chôn chàng giữa căn nhà em sống với chồng
con*

*Bây giờ tôi sắp hát
Dù không nhớ bài gì
Ai nhắc giùm tôi câu bắt đầu
Câu ấy hình như..
"Hay chết theo chàng bỏ đi...."*

2. E7 điệu Rap:

- Nếu có thể mọc bốn bàn tay
Bạn muốn không?
- Muốn
- Dù dị tưởng như quái vật?
- Không sao
- Dù bị người ta ruồng bỏ xa lánh?
- Cũng được
- Bạn làm gì với bốn bàn tay?

- Tôi sẽ đàn khúc nhạc chưa hề có
Nhân loại quá buồn cần nhạc đổi tim
Giải quyết rong chơi và bốn phận
Hai tay đánh đàn
Hai tay làm việc

Hãy cho tôi hai miệng
Vừa ăn vừa hát
Lúc đồng ca lúc song ca
Miệng hỏi miệng trả lời cho tan hiu quạnh
Miệng khóc miệng cười cho kịp buồn vui

Cho tôi hai miệng bốn tay
Sẵn sàng hiến thân cách mạng đời sống

3. Am7 điệu Blue:

Sáu con rắn trườn trên cần đàn
Chúng hát:

Mặt trăng, ta biết người là mặt trời
Đêm đêm mang mặt nạ

*Giả dịu dàng
Cho người yêu thích*

*Mặt trời, ta biết người ẩn nục
Dấu bớt ánh sáng
Như con rồng sống với cá tôm
Tôi tệ hơn
Người phải giả chị Hằng*

*Mặt trăng tàn hơi thở
Rớt ngâm một nửa xuống mặt hồ
Cóc nhái đến soi gương*

*Sáu con rắn cùng hát:
Cảnh đẹp biết bao*

4. D7 điệu Jazz

*Những đầu ngón tay từ từ rướm máu
Lướt trên cung đàn kéo vệt máu loang
Tôi đã đàn suốt một đời yêu
Âm thanh buồn càng già càng buồn
Đàn như biết khóc*

Hồn tôi biết khóc từ lâu

*Máu tôi chảy theo lời hát
Tim lê la theo từng nốt trầm
Gân guốc khi cao vút
Đau lòng khi môi hát: "Yêu em...."
Nhiều khi tôi cảm giác
Đút hơi*

*Những đầu ngón tay hồn trào máu đỏ
Khát âm thanh nào hát cạn nhớ thương
Tôi sẽ đàn đến tận cùng yêu
Hư vô nghe chợt buồn như người
Đàn vang tiếng đứt
Đàn vang tiếng đứt của tôi*

5. Ebm điệu Slow Shurf

*Cây đàn lúc mới mua
Màu vàng
Ôm lâu ngày hóa đỏ
Hồn từng ngậm thấm qua gỗ
Gỗ từng dầm xóc vào tim*

Máu âm thầm ngấm vào đàn

Những đêm trăng soi vào lỗ nguyệt

Sáu dây thảng thốt trở cơn

Mỗi đốt tay mỗi con đế đậu

Mười con gáy tiêu hao hồn người

Muối dãi chập chùng khán giả

Tiếp máu người tán mạng vì âm thanh

Mặt trăng là mặt trời đỏ em

Mười con đế là mười thiêu thân

Cây đàn là người duy nhất

Còn anh là kẻ cuối cùng

Cây đàn chết màu vàng

Cây đàn sống màu đỏ

6. F#m điệu Largo

Hỡi hy vọng

Còn tồn tại nơi đâu?

Có bao giờ

Người chết đã lâu?

*Hay người chỉ là lời nhang khói
An ủi hồn sầu đeo kiếp con người*

*Hỡi con người
Còn sống hay đã chết?
Khi hy vọng chỉ là hy không
Có bao giờ người chết đã lâu?
Còn sống đây là chết mơ đời*

*Hỡi điên dại
Ngập tràn quá cao
Đìm nhân gian vùng vẫy từng giờ
Hãy rút đi, cuốn đi tất cả
Trả lại con người thuở an nhiên
Thuở không biết hy vọng*

7. Bbm điệu Lento

*Đàn guitar phát sinh từ đàn bà
Mi là mắt
Si là môi
Sol là tim
Ré là vú*

*Là thấp xuống nơi mọi người đầu thai
Mi thấp cuối cùng chân em dẫm huyết
Đàn guitar là đàn bà*

*Tôi ôm đàn bà như ôm đàn
Tôi ôm đàn như ôm đàn bà
Đam mê và tuyệt vọng
Hiến dâng và phiền toái
Đau đớn và khoái lạc
Nhưng đời không sao thiếu được tiếng đàn*

*Biết yêu đàn tôi biết yêu em
Xin đừng giết tôi mỗi mòn ngày đêm
Xin cho tôi thở ít đời ngấn ngủ
Cho tim rạo rức hiến dâng tất cả
Tôi không tiếc đời tôi
Sao em tiếc giùm tôi
Em có hiểu tôi yêu em vì biết yêu đàn
Cho tôi chết chung tiếng đàn em hát*

8. Cm điệu Tango

Nắng chiều chiếu qua tim

*Hồn múa theo hoàng hôn, lãng mạn, reo
Cô đơn dư thừa quá nhiều
Quạnh hiu xin cho bớt người, chia tôi niềm vui*

*Hỡi người điếc tai ơi
Đời có đau buồn không? thất vọng không?
Con tim ê chề kiếp người
Già nua đi về cuối đời, lòng ngao ngán chưa?*

*Hãy theo tôi vui chơi
Đàn vang bao tiếng không hề dính líu với đời
Thơ đọc mãi trong hồn
Ca hát mãi trong lòng cho vánh môi cuối cùng
khép lạnh tâm*

*Có gì bỗng lâm ly
Rời múa theo nhạc tim, khát vọng chơi
Tôi chê bai đời quá buồn
Sầu đau xin cho hết người, chỉ giữ niềm vui*

9. Dm điệu Bolero

Khi ngón tay nhón trên cung đàn

*Theo chân em nhảy nhót trong tình yêu
Khi đôi mắt say mê khép lại
Đôi môi thở âm thanh rã rời*

*Chàng nhạc sĩ rót nốt nhạc trầm
Dụng nổi tường tư nặng đáy lòng
Những ngón tay nhón trên tình tứ
Cúi gập người ôm sát đam mê*

*Sáu dây đàn căng qua vực sâu
Tôi nhón đi dây đời đứt mau
Hồn bay theo con điều niên ấu
Tiếng hát già từ
Con điều rơi
Sáu dây đàn nối lại dây điều
Năm ngón tay thả mãi quạnh hiu*

*Khi bước chân nhón theo cung đàn
Đôi tay mê từng ngón reo tình ái
Khi đôi mắt tôi khép lại
Con tim vỡ tung câu ca nát lòng*

*Chàng nhạc sĩ cho mất cuộc đời
Còn chút tham lam tình xa vời*

*Khi ngón tay nhón qua đời sống
Nghe tiếng hát râm rang*

10. Abm điệu Blue Swings

*Đứng trên chiếc bóng cô đơn
Nhìn xuống bụi ngùi
Bóng tôi nằm sát đất
Nhìn lên đôi mắt đỏ hoe*

*Sống trên chiếc bóng âm u
Gần hết mặt trời
Bóng tôi mờ hấp hối
Sắp tan vào đêm dài*

*Đừng sợ tôi sẽ chết
Chỉ sợ sống không vui
Không còn bao ngày nữa
Chưa vui sao chán chường*

*Hát cho chiếc bóng theo tôi
- Đừng mãi u sầu
Ánh trăng rồi sắp sáng*

Cùng nhau ca hát nhiều đêm

Bóng tôi đứng nhướng ngông nghênh

Đầu vá chân trời

Nửa tan vào bóng tối

Nhìn tôi con mắt long lanh

Nhìn tôi con mắt qua đời

Blue Swing. Tempo 100

Đứng trên chiếc bóng cỏ đón. Nhìn xuống bãi người.
Sống trên chiếc bóng âm u. Gần hết mặt trời.

Bóng tôi nằm sát đất. Nhìn lên đôi mắt dài hoe.
Bóng tôi mù lấp hắt.

Sắp tan vào đêm dài. Đừng sợ tôi

sẽ chết. Chỉ sợ sống không vui. Không còn bao

ngày nữa. Cháu vui sao chân chẳng. Hát cho
Bóng tôi

chiếc bóng theo tôi. Đứng mãi u sầu. Ánh trăng rồi sắp
đừng nhường ngừng ngừng. Dẫu vui chán trời. Nào tan vào bóng

sáng. Cùng nhau ca hát nhiều đêm. Nhìn tôi con mắt
tôi.

yếu thảng. Nhìn tôi con mắt qua đôi.

11. G#m7 điệu Larghetto

*Sáu con rắn thay nhau phát âm
Phun khói hôn mê vào linh hồn
Chàng thi sĩ viết hoài không hết
Lời mê trắng*

*Trăng chết rồi đó em
Anh giết trăng từ hôm biết trăng là mặt trời
Dấu ánh trăng vào tiềm thức
Cho em giấc ngủ mơ trắng
Nếu anh có thể chết
Cho người hiểu thêm thơ
Xin chết ngay bây giờ đêm không trăng ảo nào*

*Anh ôm sáu con rắn
Phun khói hôn mê ngộp tâm tình
Lòng thi sĩ nói lời tâm huyết
Sao em bỏ đi*

12. *Thang Âm Blue:*
Mib Mi Sol La Sib Si Re Re#

Nếu là người
Sao không hiểu tôi ?
Ngôn ngữ này là thơ Việt Nam
Ngàn chiếc lá hóa ngàn bướm bướm
Bay lao đao rụng hận mùa thu

Nếu là bạn
Sao không nhận tôi ?
Đây người quen đã mấy năm rồi
Muốn bỏ đi biệt tích
Súc vật và người không tương cận nhau

Nếu là em
Sao không yêu anh ?
Đã cho em cùng cực ái tình
Anh cầu chết như xin giàu sang phú quý
Rụng lao đao hận cả loài người

13. Đọc, Không Hát

*Có lẽ không còn gì để hát
Giết tôi đi hieu quạnh chờ chi đến hôm sau?
Chuyện thương tâm khóc thừa mỗi kiếp
Nhạc thơ làm sao chứa hết nỗi nề?*

*Khốn nạn nhân sinh rủ nhau đau khổ
Chết dần hết rồi
Ta vui được sao?
Tóc bạc hết rồi em trẻ được sao?
Thân thể hao mòn anh khỏe được sao?
Lòng rối loạn
Đầu ngón tay tê cứng
Đàn đã cùi
Hát sắp cầm
Giết ta đi, thiêng liêng nào nghe được?*

*Hít mạnh vào
Thở dài ra
Đêm bình tĩnh lại
Kết thúc giữ gìn đẹp như bài thơ
Năm ngón tay chạy lại cung đàn
Năm ngón tay búng lại dây đàn*

*Từ từ mở miệng
Hát cho hồn chảy máu ú bầm
Đàn cho u uất vang vang điên giã*

14. Bm điệu Boston

*Nghe tôi đàn
bản nhạc cuối cùng
trước khi già từ
loài người*

*Ôm em lên
Tay rung nơi quần thoa
Tay bấm vào môi mắt
Tiếng em ngân
Cuồng theo thê lương đang kéo hơi lòng
Thế giới này đành thôi vĩnh biệt
Khắp trần gian không một chỗ ngồi
yên thân
cùng em ca hát ước vọng nhỏ nhoi
Chia tay em nhé
Tôi đi nơi không biết quê nào
Em ở lại*

*xanh xao
thiếu máu hồn tôi*

*Tôi đàn em
bản nhạc cuối cùng
trước khi già từ
tim tôi*

15. Coda kết chậm Adlibitum

*Cây đàn một mình
Cây đàn tình tự
Cây đàn vang tiếng không cần tay người
Vì chàng ngao ngán tai nghe*

*Cây đàn réo rắt
Mọc ra trái tim
Cây đàn biết hát
Cây đàn biết buồn
Đàn đã thành người nhạc sĩ năm xưa*

*Chàng nhạc sĩ bỏ đi lâu rồi
Chiếc ghế trống*

*Chiếc dép lẻ loi
Một phần thuốc lá, tàn tro buồn bã
Bỏ lại cây đàn
Bỏ lại tiếng hát
Bỏ lại một đời phung phí cho người*

*Cây đàn tự mình
Buông lời hỏi nhạc:
- Nên ca hát
Hay chết theo chàng bỏ đi?*

Guitar

Tùy

Khi tiếng hát không cần thôi gian. Đêm nay mới ngấm sâu đây

đàn. Năm ngón tay bấm lên phím nhạc. Năm ngón tay gõ cầu đàn

năm. Tiếng đàn thùng lạc vào thềm năm. Bỗng tu với

trăm nữ phiêu linh. Sầu đây rung linh hồn xa

sống. Giữa lòng hương phố phường huyền diệu

Khi tiếng hát không cần người nghe. Dải tay

đang lên đến muôn trùng. Năm ngón âm hồn rung linh

đi. Năm ngón dạo chơi rồi rồi đi mãi...

Th_o

Trình

Diễn

Thơ Trình Diễn là loại thơ dùng trình bày trước công chúng, trên sân khấu hoặc trong những buổi họp bạn. Diễn viên là nghệ sĩ chuyên nghiệp như ca sĩ hoặc kịch sĩ. Nhưng cũng như các bộ môn nghệ thuật trình diễn khác, thơ Trình Diễn thường được trình bày bởi các người có máu văn nghệ, các tài năng không chuyên nhưng nghệ hứng và chính tác giả.

Thơ Trình Diễn có thể đọc diễn như đơn ca. Song diễn, tứ diễn, hợp diễn như nhạc kịch. Tuồng tích theo lối cổ điển, kịch ngắn hoặc kịch ngày nay, kịch dân gian hoặc mảnh rời như phương pháp quảng cáo. Kỹ thuật xử dụng từ những cách thức căn bản nhất như đọc thơ, động tác trong kịch câm cho đến những diễn xuất học thuật, chuyên luyện, tâm lý phức tạp, tổng hợp như điện ảnh. Nghệ thuật trình diễn không có giới hạn, theo cá tính và sáng tạo của mỗi diễn viên và theo phong cách dàn dựng của mỗi đạo diễn.

Đặc biệt, trình diễn thơ Trình Diễn là đồng tạo diễn giữa tác giả và diễn viên. Nhà thơ sáng tạo ra thơ và một tổng cảnh ý với sự chuẩn nhận cho diễn viên tự do sáng tạo theo tâm ý và

cảm riêng của họ và riêng từng hoàn cảnh. Từ bản chất ấy, thơ Trình Diễn mỗi người diễn, mỗi lần diễn đều có sự khác biệt. Nghệ thuật chính yếu phải chăng là sáng tạo? Sáng tạo phải chăng là một sự lập lại mà không giống? Sự lập lại theo nghệ thuật riêng của mỗi người?

Nếu thưởng thức thơ Trình Diễn bằng cách đọc trên sách báo thì không thể nào trọn vẹn. Như lấy một bản nhạc ra xem, nếu là người sành nhạc, có thể nghe nhạc lên xuống trong trong tâm não, có thể xướng âm, cất lên tiếng hát nhưng đối với đa số người bình thường, những hàng gạch chi chít dấu đen trắng, dấu lặn dấu liên, trông đẹp mắt mà rối trí. Đọc lời một bài nhạc, chưa đủ để thẩm định toàn thể bài nhạc. Thơ Trình Diễn cũng thế, phải thấy người, động, đờn, diễn, cảnh và nghe lời, nhạc, âm thanh cùng một lúc, mới có thể chia sẻ bài thơ. Nói một cách khác, đọc một kịch bản và xem diễn kịch là hai chuyện khác nhau, có khi rất xa dù từ một văn bản, một tác giả.

Đã qua rồi thời các thi sĩ là những vì vua trong cung điện ngôn ngữ. Người thưởng ngoạn

tìm đến sắp hàng nhận lãnh ân huệ: Điều mà họ cho rằng thơ là món ăn tinh thần cao quý.

Đã qua rồi ngày những bài thơ được trang trọng chép tay và thi sĩ bỏ tay vào túi quần đi lên đi xuống không màng độc giả. Thơ và thi sĩ chết dần theo thời gian vì lòng kiêu hãnh và tự ảo. Một quân vương không cung son, không quân tướng, không cung tần mỹ nữ, có khi không cả hoàng hậu. Nhìn quanh độc giả mỗi ngày mỗi ít. Thi sĩ thật mỗi ngày mỗi bị diệt chủng. Hễ cỏ lung mọc cao thì cỏ tốt héo dần. Cỏ lung xanh lâu khiến thiên hạ quên màu xanh của cỏ thật. Biết đâu giống gà ngày xưa biết ăn bươm bươm chuồn chuồn bây giờ chỉ biết ăn trùng ăn giun?

Thơ Trình Diễn mong ước: Chúng tôi sẽ khôi phục lại thơ. Bắt đầu bằng cách chia sẻ cùng thưởng ngoạn qua những nghệ thuật sân khấu, ca, nhạc, kịch....cho đến phim ảnh. Chúng tôi có thể vượt hơn thế nữa vì chúng tôi đến với quý vị bằng trực giác. Chúng tôi có lai láng tình cảm đủ và hơn tất cả những bộ phim từ Cuốn Theo Chiều Gió cho đến Đường Đời Muôn Vạn Nẻo. Chúng tôi có sâu rộng trí tuệ

hơn những điều Zarathustra đã nói. Thành thật hơn Tạng Thư Sống Chết. Thực tế hơn Water Gate. Công bằng hơn O.J.Simpson. Và trời đất hơn nhóm người Sao Chổi (Heaven Gate). Xin hẹn nhau thế kỷ 21.

Cường điệu là một sức lực mà tâm lý cần có để mơ mộng. Điều hy vọng ở thơ Trình Diễm mong ước sẽ bao che phần nào lòng thất vọng của vị thế thi ca ngày nay. Có ai đã nói rằng: Hãy nhắm mắt trăng mà bắn. Nếu trật sẽ trúng ngọn cây. Nhắm bắn ngọn cây, khi trật sẽ trúng ngọn cỏ.

Một trong những điều phải có của Thơ Trình Diễm là sự cộng hưởng của khán thính giả. Một bài thơ, thuộc về tác giả ở phần đầu tiên: sáng tác. Khi trình diễn, bài thơ thuộc về diễn viên diễn đạt tâm ý tác giả qua tâm ý của họ. Phần sáng tạo của diễn viên cũng cần thiết và quan trọng như sáng tạo đầu tiên của tác giả. Khi thưởng thức, khán giả thu nhận hai tâm ý kết hợp trên vào tâm ý của riêng mình. Một lần nữa sự thưởng ngoạn lại sáng tạo bài thơ. Cùng một bài thơ, người thưởng ngoạn cảm nhận khác nhau. Không hoàn toàn khác nhau mà

khác nhau ở ý nghĩa: Đồng dạng dưới nhiều khía cạnh nghệ thuật đặc thù của mỗi người.

Tôi bắt gặp thơ Trình Diễm trong vài trường hợp có thể gọi là hữu duyên thiên lý.

Đến thành phố New Orleans trong một ngày non mùa đông. Cảnh phố xá tàn sáng Chủ Nhật lơ mơ mùi tiêu điều. Thức sớm. Cà phê đặc sản Pháp lai du khách. Uống cà phê nóng trong buổi sáng lạnh, thích thú không phải ngồi một chỗ nhâm nhi mà đi bộ phát phơ, húp từng ngụm nhỏ. Tôi đi vào công viên French Square. Từ xa đã nghe tiếng đọc thơ sang sảng. Một anh da đen đi qua đi lại trên những bậc cấp cao ở giữa công viên. Mặc chiếc măng tô đen, phai xám vì cũ. Anh đọc thơ như người lên đồng. Cả thân người động đập theo lời thơ. Tay chân nhịp nhàng theo ý thơ. Đứng lên. Ngồi xuống. Vặn vẹo. Tự nhiên như đã tập luyện lâu ngày. Tôi bị tiếng đọc và sự trình diễn của anh thu hút. Dừng chân dưới thang cấp, say sưa theo dõi. Nghe vài phút sau, tôi chợt hiểu ra, anh đang đọc Thánh Kinh. Đoạn Chúa Giê Su thương khó trong vườn cây Dầu. Đêm trước ngày chịu nạn thánh giá. Là người tu xuất nên

tôi bắt được ngay lời kể trong kinh thánh. Tôi đã nghe đọc đoạn kinh này rất nhiều lần bởi nhiều cha, nhiều thầy, nhiều bổn đạo khác nhau. Chưa ai đọc hay và thần thái như anh. Trong nhà dòng, tôi còn học về thần học. Chiêm nghiệm từng lời từng trang trong kinh thánh. Vậy mà khi xem bộ điệu theo ngôn ngữ diễn xuất của anh da đen, tôi cảm giác được nỗi sợ hãi của Chúa Giê Su khác với những gì tôi đã học đã tin. Chúa sợ sẽ đau đớn, sợ phải chết hay sợ những đau đớn và sự chết của mình sẽ là nguyên nhân của nhiều đau đớn, nhiều sự chết sau này?

Một hôm được tin ông Dario Fo, kịch tác gia kiêm kịch sĩ người Ý, vừa đoạt giải Nobel văn chương năm 1997. Nhận lời nhà văn chủ bút báo Văn Học, ông Nguyễn Mộng Giác, nhờ viết bài giới thiệu ông Dario Fo. Tôi có dịp đọc kỹ những tác phẩm của ông Fo trong thư viện và những bài viết về ông trong các báo văn chương ngoại quốc. Tôi rất chú ý và say sưa về những vở kịch ngắn một màn do ông sáng tác. Nhất là những phương cách và quan niệm trình diễn độc đáo. Ông Fo trình diễn kịch như một

sơn đông mãi võ. Ông trình diễn bất cứ một nơi nào, trên đường phố, trong công viên, trong hội trường, trong hàng quán. Và đặc biệt, ông không câu nệ phải diễn giống nhau. Có những vở kịch, ông viết hai hoặc nhiều màn kết khác. Người xem thưởng thức được sự bất ngờ.

Không biết vì lý do gì, tổng thống Clinton gọi tháng tư là tháng thi ca. Có lẽ, nhận thấy tình trạng khốn khó của thơ, cần có sự hỗ trợ. Tôi theo dõi chương trình thơ trên đài truyền hình. Nhiều thi sĩ tham dự đã đọc thơ của mình hoặc những người có khoa nói, đọc thơ của các thi sĩ nổi tiếng. Đêm ấy thú Tư. Thúc khuya. Chờ thơ. Xem một thi sĩ trẻ, nhắm dưới 30, đứng giữa sân khấu rộng, đọc thơ với cây đàn đại hồ cầm. Anh đọc rất thường. Không xuất sắc lắm. Nhưng người búng dây đại hồ cầm đã làm cho bài thơ sống động, hấp lực một cách thú vị. Lời thơ đọc xuyên qua xuyên lại tiếng đàn búng búng búng. Tuyệt thủ.

Tôi thường nghĩ đến thơ. Thói quen như nghĩ đến công việc hàng ngày. Tôi thấy thơ thoi thóp. Hấp hối với cơn bệnh không độc giả. Thơ càng đi vào bế tắc càng sinh ra nhiều người làm

thơ không thực tài. Càng lữ lượt kẻ vô tài, thơ càng bế tắc. Giống như câu chuyện thầy dạy học. Khởi đầu xã hội chú trọng đến học vấn, có nhiều thầy dạy giỏi. Thầy dạy giỏi đào tạo học trò giỏi. Vì giỏi nên học trò đi làm nghề khác, nhiều lợi tức hơn. Lương bổng của thầy càng ngày càng kém. Vì sinh kế thầy giỏi đi làm việc khác. Ít ai có khả năng lại muốn theo nghề dạy học. Không có thầy giỏi. Học trò dở lần. Học vấn dậm chân hoặc kém xuất sắc. Tình trạng làm thơ còn tệ hơn dạy học. Nhất là làm thơ Việt, không có lợi tức, không có người đọc. Nhiều người không biết làm gì thì làm thơ. Khiến cho thơ tạo ra một tầng lớp thi sĩ bị xem thường. Làm sao thơ có thể có một vị trí tử tế hơn? Làm sao cho thơ đến được giới thưởng ngoạn? Làm sao cho số đông người ủng hộ thơ?

Lấy hội họa và âm nhạc làm mốc suy nghĩ. Hội họa có lợi điểm hơn thơ vì sử dụng ‘ngôn ngữ’ quốc tế. Ngôn ngữ thơ bị giới hạn bởi dân tộc. Hội họa có thể dùng trang hoàng. Danh họa còn là một bảo tàng. Có bài thơ thời danh nào bán được một ngàn? Âm nhạc (ca khúc) giống thơ về lời nhạc nhưng giống hội

họa về phần nhạc. Nhạc là ngôn ngữ quốc tế. Nhạc được phổ biến rộng rãi nhờ có ca sĩ trình diễn.

Tôi bắt đầu nghĩ đến thơ Trình Diễn.

Làm Thơ Giữa Cảnh Sát

(Đơn diễn. Diễn với đèn quay đỏ xanh và tiếng còi hú của cảnh sát. Tay có thể bị còng.....Thơ trình diễn hoàn toàn tùy nghi và tùy thuộc vào sáng tạo của người diễn hoặc đạo diễn. Ngay cả hình thức, nội dung bài nếu cần phải thêm bớt, thay chữ hoặc câu, xin tùy tiện.)

Hợp diễn. Làm kịch câm rất ngắn. Diễn cử chỉ về lý do bị cảnh sát bắt, một cách nghịch lý. Một nửa chừng hoặc vào màn hai bắt đầu đọc thơ. Chấm dứt bằng một sáng kiến mỗi lần mỗi khác.)

Tôi ngồi đợi giữa nhân quyền im lặng
Cảnh sát nhìn người
Thượng Đế nhìn tôi
Tôi tự hỏi đã làm gì sai quấy?
khi làm thơ cho qua hết một đời

Trong góc sống
Con nhân sinh kinh tâm giẫy giụa
Cảnh sát dầm đầu này

*Thượng Đế dậm đầu kia
Con tị nạn dậm mề trong số mạng
Số mạng ai cho sao phải chịu đựng hoài?*

*Căn phòng đợi
Tôi làm thơ nhiều lắm
Ví dụ như:
diễn đờn
ký tên
đóng phạt
và xin lỗi
Tôi tự hỏi đã làm gì nên tội?
khi làm thơ cho qua hết một đời*

Tháng 9 năm 1996

Thơ Lái Xe

(Đơn diễn. Diễn cảnh lái xe. Cuối bài, diễn cảnh gặp tai nạn.)

*Tôi làm thơ nhiều nhất lúc lái xe
Khi thơ nhập đề mê hồn lìa khỏi xác
Đèn đỏ đèn vàng giống như đèn xanh
Bảng cấm bảng dừng chạy cùng tốc độ*

*Thơ lái Ngu Yên xuống lên xa lộ
Vào ra cuộc đời như cỡi gió mây
Thơ quẹo trái quẹo phải không bật đèn báo hiệu
Tìm được câu hay thơ mừng rỡ bóp còi
Kính chiếu hậu dùng để nhìn dĩ vãng
Kính hai bên dùng để ngắm giai nhân*

*Cầm bút một tay
Lái xe một tay
Sống rủi may càng thêm may rủi
Mỗi bài thơ trả bằng sinh mạng
Trả bằng tiền bảo hiểm gia tăng
Tính bằng giấy phạt và lệ phí tòa án*

*Càng làm thơ càng khốn khó làm người
Không phải khốn khó làm cho thơ hay
mà thơ hay làm đời khốn khó*

Tôi làm bài thơ này trong lúc lái xe

99c. Hamburger

(Đơn diễn. Bài này dùng để đọc và diễn bằng cử chỉ. Có thể bắt đầu bằng quảng cáo Hamburger on special 99c. Hoặc hóa trang như Jack trong Jack in The Box. Hoặc đơn giản như nói về thân thể hamburger.. hoặc vừa ăn hamburger vừa đọc thơ.. ..)

*Hình ảnh hamburger
là hình ảnh tôi bây giờ
Trên có trời
Dưới có đất
Kẹp giữa hình hài trong bụng đầy thơ*

*Sốt cà đỏ đời vui buồn chua ngọt
Mù tạt vàng tình cay mà thơm
Lá rau xanh tươi giòn thời son trẻ
Muối mặn dần thấm thía tuổi xa trời*

*Cắn một miếng
Buồn một miếng*

*Nuốt một miếng
Đau một miếng
Đời hết nhanh như cắn hamburger
Một chớp mắt còn mỏng tanh chút thịt (đưa ra một
chéo hamburger)
Đời sang hèn, giàu nghèo đồng hạng 99 cents*

*Quý vị biết không?
Tôi là bánh hamburger dở
Vợ tôi mua ăn
Nhấn mặt, khen ngon.*

Dallas, 9-08-2000

Nỗi Lòng

(Đơn giản. Nói dần: Không biết quý vị có để ý hay không? Trên dòng nhạc, những nốt nhạc khi viết đứng lên, trông giống như những người đứng cúi đầu. Khi viết ngược xuống, lại giống như người ốm teo có bụng bự. Quý vị có biết tại sao không? Đó là số mạng người nghệ sĩ. Lúc nào họ cũng cúi đầu mang nặng những suy tư, cảm xúc. Dù thành công cách mấy họ cũng là người thất bại trong lãnh vực xã hội hàng ngày. Rồi họ tụt xuống, trầm xuống, cứ mang nổi quạnh quẽ riêng tư, chịu đựng như đàn bà có bầu để một hôm sinh ra một sản phẩm nghệ thuật.

Quý vị biết không? Khi một ca khúc đã hết, những nốt nhạc nhảy múa trầm bổng đã qua, những nhạc sĩ đã đi vào quá khứ, còn gì chẳng?. Một vài cái CD, một cái đĩa vàng... Có xứng đáng để đổi lấy một đời hay không?.....'tùy nghi'...)

*Người ta đi học bác sĩ kỹ sư
Tôi học thổi kèn
Họ đem về tiền
Tôi đem về âm điệu nhiều nhường*

*Đôi khi những nốt nhạc bay cao quán quít tiếng
vỗ tay âm ỉ
khán giả ra về kèn lặng lẽ buồn thiu
Đôi khi những nốt nhạc bò sát xuống đất
nằm tử tế thương thân thế đang già*

*Đôi khi những nốt nhạc đứng lên dựng lại ước
mơ
Đôi khi những nốt nhạc buồn rầu cong xuống*

*Đôi khi yêu em không biết nói gì
lòng thổi ra khúc nhạc
Đền bù một đời em lãng phí vì tôi*

(Giả tiếng sax thổi bằng miệng. Thổi cho say
sưa.....'Yêu ai yêu cả một đời'.....Sau khi dứt
kèn, có thể ngưng lại nói tiếp về ước mơ hoặc
bất cứ điều gì để dẫn vào bài kèn lúc kết. Ví dụ,

nói nghệ sĩ lúc nào cũng nghèo. Khi túng bấn, mong trúng số nhưng không nhớ mua vé. Có khi mua, lại quên dò. Nên thường xuyên chỉ mơ trúng số. Đọc tiếp phần hai...)

Người ta đi học nha sĩ luật sư

Tôi học thổi kèn

Họ đem về tiền, không mua được hạnh phúc

Tôi đem về hạnh phúc, không đổi được tiền

Nên

mỗi khi đời trở gió

mỗi khi hồn lam lũ nắng mưa

mỗi khi em buồn không than thở

mỗi khi thấy mình ham chơi vô tích sự

Tôi chỉ biết ngậm kèn

thổi, thổi, thổi

điệu buồn

mê sáng con tim:

(Giả bằng miệng, thổi một khúc nhạc chấm dứt. Khúc nhạc tùy vào người trình diễn và khung cảnh xung quanh. Ví dụ, theo lời dẫn về giấc mơ trúng số, Thổi bài Xổ Số Kiến Thiết Quốc Gia...)

Houston, 3-9-2000

Giấc Ngủ Lê Lai

(Đơn diễn. Giả thời kèn thúc quân bằng miệng.
Te te te tí te tò.....te te te tí te tò.....)

1.

*Kèn thúc quân
Mau lên đường
Súng đạn đâu?
Ba lô đâu?
Ta ra chiến trận
Lâu quá rồi chưa được hành quân
Se sẻ gọi đại bàng
Se sẻ gọi đại bàng*

2.

*Lâu quá rồi lệnh hành quân không nhớ
Lần cuối cùng hình như đội ngũ rã tan
Chỗ này là Pleiku hay Ban Mê Thuột?
Toà Đại sứ hay bến Bạch Đằng?
Ông tướng này tự tử sao còn chỉ huy mặt trận?
Trung sĩ kia đã chết sao còn ngồi đây?
Lâu quá rồi ta mù mờ trí nhớ
Địch đã sắp gần chuẩn bị xung phong*

*Địch sát gần nghe rộn bánh xe tăng
Sư đoàn hết quân, hết đạn, không tiếp viện*

*Lê Lai gọi Lê Lợi
Khẩn cấp
Lê Lai gọi Lê Lợi
Nghe rõ không trả lời?*

(Thổi kèn thúc quân.
Te te te tí te tò. Te te te tí te tò. Tí tí tí.....tì tò tò
tè....
Giả tiếng nghệt hơi xìu dần)

3.
*Giật mình thức dậy
Năm giờ sáng
Tiếng kèn vang thành tiếng đồng hồ reo
Mau xuống giường
Mau rửa mặt thay đồ
Mau đi làm
Mau lên đường kéo kệt xe*

*Ta năm xưa Lê Lai gọi Lê Lợi
Ta bây giờ thợ máy gọi thợ nề*

*Nấu bếp gọi welfare
Thất nghiệp già gọi thất nghiệp trẻ
Và giấc mơ thỉnh thoảng gọi oan hồn
Lê Lai gọi Lê Lợi
Lê Lai gọi Lê Lợi
Khẩn cấp nghe rõ không trả lời?
Địch tràn ngập
Lê Lai hy sinh
Xin oanh tạc tự do
Lập lại xin oanh tạc tự do
Vĩnh biệt*

(Thổi kèn truy điệu.)

Houston, 15-11-1997

Lệ Thu

(Đơn diễn. Đọc)

*Tôi bỏ quên chiếc túi
Da màu vàng
Đựng nhiều đồ quý giá
Ai lượm được
Xin cho lại*

*Nếu mở ra
Quý vị sẽ thấy
Một màu xám tí tê trời Đà Lạt
Những chiều nắng hanh chín đồi Cù
Những đêm mưa co ro ôm Thủy Tạ
và tôi trưởng thành theo tiếng hát Lệ Thu*

*Mắt của Thu có lần là mắt em
Bài Thu hát nhiều lần em đã hát
Tôi đệm đàn suốt một thời mộng mị
Tôi đệm đàn mơ trở thành ca sĩ
Rồi già nua như một kẻ bình thường
Rồi phù du như một gã tầm thường*

Những thất bại chán chường bất hạnh

Tôi cất vào chiếc túi tùy thân

Cất luôn tiếng hát

Cất mộng làm ca sĩ

Cất rất nhiều quá khứ với ước mơ

Thỉnh thoảng

Mở ra

Nghe lại

Tự hỏi

Ta đang già sao bài hát không già?

Hôm nay

Định mở túi nghe một thời rất trẻ

Cho lòng ta trẻ lại với Lệ Thu

Vừa rồi

Lúc lộn xộn

Tôi bỏ quên chiếc túi

Ai lượm được

Xin cho lại

Cảm ơn.

(Khi đọc xong, chờ dứt vỗ tay, nói một vài câu dẫn khán giả trở về chuyện mất chiếc túi. Hỏi

khán giả, có ai thấy chiếc túi như vậy không? Nói cho vui nhưng phải khiến khán giả cảm thấy phân vân không rõ đang nói thật hay giỡn chơi. Bỗng một khán giả đứng lên đưa chiếc túi, nhận vừa lượm được. Nói cảm ơn và cho biết lý do rất cần chiếc túi này vì có một lá thư cần phải đọc cho mọi người nghe. Mở túi, lấy tờ giấy, đọc lớn: ‘Xin mời ca sĩ Lê Thu lên sân khấu.’

Bài thơ này dùng mở đầu chương trình văn nghệ hoặc dùng giới thiệu một nghệ sĩ. Tùy nghi ứng xử.)

Can Cun, 22-9-2000

Vĩnh Biệt Trịnh Công Sơn

Dùng sound track cho tiếng chiến tranh (bom, đạn, máy bay...) và mưa lúc lớn lúc nhỏ. Nhiều người đọc. Có lúc để nhạc và hát những đoạn trong nhiều bài tuyển của Trịnh Công Sơn. Diễn theo điệu như phim quay chậm. Tinh thần: Diễn lại một đoạn đời quá khứ. Tùý diễn.

*Chúng tôi lớn lên tháng ngày bom đạn
Tuổi thơ niên thấy máu là thường
Những người quen chết không báo trước
Đóng quan tài không phân biệt trẻ già*

*Chúng tôi lớn lên cầm súng giữ quê hương
Giết giặc
Nếu không bị giặc giết
Rách áo trận chưa kịp gặt tình ái
Về phố phường sống vội như bay*

*Chị tôi lớn lên với lấy chồng
Làm vợ với sinh con nối dõi
Làm mẹ với chờ tin tuyệt tự
Làm người với đầu thai*

*Chúng tôi lớn lên trong lưới trời thịnh nộ
Kẻ còn, người mất, đưa ra đi
Dẫu bình an suốt đời còn lại
Trong đáy tim vẫn tiếng thở dài*

*Nghe tin anh
Đã bỏ đời rong sầu nơi khác
Đêm tôi nằm nghe nhạc
Nhớ miên man
Thế hệ nửa thu vàng lá
Giữ lao đao chờ gió thế thôi*

*Thế hệ chìm mưa buồn thảm
Chờ một ngày nắng hứa sẽ bình minh
Nhưng thời gian với tàn hơi thở
Úp mặt đi về chưa thấy nắng lên*

Đời vô lý và hồn vô nghĩa

Hát đi anh

Hát đi em

Hát đi các bạn

Hát cho lòng nhẹ nhõm một làn hương.....

(Nhạc vào kết thúc. Có thể kết bằng ca khúc
Một Cõi Đi Về hoặc Chìm Dưới Cơn Mưa.)

Lời của người

Bài này trình diễn bằng
nhiều giọng đọc khác
nhau, giọng chính đọc
chữ nghiêng, giọng phụ
có khi đọc riêng có khi
đọc chung chữ thẳng,
xen lẫn xa xa lúc lớn lúc
nhỏ là tiếng rầm rì đọc
kinh lạy cha.

lạy cha
xin cha làm phép giải tội cho con
vì con là kẻ bỏ đạo
thưa cha
con xin xưng tội hơn 30 năm....

Tôi là người đi tu bỏ đạo
Về quì lại giáo đường
Như gặp lại người thân

*Kể nghe những chặng đường thương khó
Như ghé vào hỏi chúa
Những câu thật thà chẳng ai muốn trả lời*

*Không
Không phải như vậy
Tôi qui rất lâu
Với những vấn nạn đã bình thường
không cần giải thích
Làm ướt mắt mẹ Maria
Xin hãy khóc hỏi tôi:
-Có phải con là người bỏ đạo?*

Thưa cha
con không hiệp dâm không trộm cắp không giết
người không lường gạt không giả hình không
dối trá không ngạo mạn không bất lương con
chỉ có một tội tầm thường là không tin lời chúa
qua miệng người

*Tôi với thượng đế có tình phụ tử
Có cha dạy con sợ hãi đọc kinh
Có sung sướng vì biết mình lên trời khi chết*

*Chắc quý vị muốn biết vì sao tôi bỏ đạo?
Vì những kẻ thuộc trời không ai giống tôi*

*Có phải tôi là người bỏ đạo?
Hay đạo bỏ tôi?
Như bỏ đọc kinh như bỏ xem lễ?
Như bỏ tham lam như bỏ ghét người?
Như bỏ lương tâm như bỏ ngay thật?
Như bỏ tội đồ và phép giải tội sau lưng?
Ai trong chúng ta là người bỏ đạo?*

Lạy cha xin cha làm phép giải tội cho con - không phải để yên tâm về đến thiên đàng xin tha nợ chúng con như chúng con cũng tha kẻ có nợ chúng con -không phải để yên tâm về đến thiên đàng xin nhắc nhở chúng con hàng ngày sống thật -không phải để yên tâm về đến thiên đàng xin cha hãy phán một lời cho thiên đàng biến mất cho kẻ bất lương hiện lại nguyên hình.....

*Vì không phải yên tâm về đến thiên đàng
Tôi là người đi tu bỏ đạo*

*30 năm về quì lại giáo đường
Tất cả chuyện thế gian không còn mục đích
Chuyện đời sau không còn cứu rỗi
Biết làm gì nghĩ gì cho đến lúc lâm chung?
Xin hỏi nơi nào vĩnh viễn gửi linh hồn?
Xin hãy cứu lấy tôi
Hãy cứu tất cả chúng tôi
Dù đã hiểu không liên can gì thượng đế*

Lạy cha chúng tôi ở trên trời chúng tôi nguyện
danh cha cả sáng nước cha trị đến vâng ý cha
dưới đất bằng trên trời vậy xin cha cho chúng
tôi hằng ngày dùng đủ và tha nợ chúng tôi như
chúng tôi cũng tha kẻ có nợ chúng tôi lạy chớ
để chúng tôi sa chước cám dỗ hằng chữa chúng
tôi cho khỏi mọi sự dữ ...Amen (đọc nhỏ dần
rồi chấm dứt)

Houston 25-02-97

Thơ

(Đơn diễn. Tùy nghi dùng lúc ra mắt thơ.)

*Thơ không có ngôn ngữ sang trọng biểu diễn
tân kỳ*

Chỉ có lời lẽ tầm thường phố chợ

*Làm thơ như bù khú ăn chơi như đi làm cúng
giỗ tranh quần vợt*

Làm khách thích đời sống

Làm hy vọng thời gian

Thơ dẫn tôi từng bước tới gần sự thật

*Thơ không cần tư tưởng cao siêu khó chia sẻ
câu kỳ*

Chỉ có ý nghĩ bình thường giảm dần đơn giản

Làm thơ như tự hỏi mình

Thích làm gì nếu không làm thơ

Nói thật được gì nếu không nói bằng thơ

*Thơ không đòi cảm xúc lầy lội tâm hồn khuếch
đại chi li*

*Tán tình cảm tự say mê mình
Chỉ có rung động mau quên
Rồi linh cảm khơi khơi trí tiềm thức
Thơ tập tôi vui với lòng chân thật*

*Người ta giả dối với thơ rồi làm thơ giả dối
Từ lâu rồi giả dối là thơ
Giả dối là nghệ thuật làm thơ*

*Tôi thường tự hỏi
Làm thơ có cần thật hay không?*

*Làm thơ vì sự thật?
Làm thơ bằng sự thật?
Làm thơ bởi sự thật?*

*Mỗi ngày tôi sống
bằng sống mỗi giờ mỗi phút mỗi giây
Mỗi lần tôi chán sống là làm thơ cho đỡ chết*

Bệnh Ham Vui

(Đơn diễn. Đọc lúc tàn cuộc vui.)

*Giờ này sao tôi chưa về
Đã hẹn em từ bữa cơm tối
Giờ này em có còn chờ đợi
Hay đã quen rồi thói thảnh cuội hẹn hằng nga*

*Tôi bị tật gì
Sao hay thất hứa
Hẹn em sớm về sao mãi trễ rong chơi
Ông anh này
Chị bạn này
Làm ơn đuổi tôi ra khỏi bàn tiệc
Cho tôi về sống tiếp tục tình yêu*

*Tôi bị bệnh gì
Sao ham chơi quá đời
Có rượu có vui
Quên hết tháng ngày
Đã hẹn em sẽ lập công danh*

Sẽ dạy con lớn khôn thành tựu
Đã hẹn em mấy ngàn điều chân thật
Nhưng mỗi điều là mỗi đợi chờ sinh tóc bạc
héo hơ

Ông bác sĩ..... (X)
Bà luật sư.....(Y)
Nhà văn.....(Z)..
Thi sĩ.....(W)
Có ai chữa giùm tôi bệnh ham vui ?

Giờ này tôi vẫn còn ở đây
 Uống rượu đọc thơ mua vui cho bằng hữu
 Chốc nữa trở về sẽ thấy em im lặng
 Tôi thèm nghe tiếng la tiếng hét
 Tiếng đập chén đập ly đập bàn đập ghế
 Sao em im lặng
 Sao em đợi chờ
 Em chịu khó làm người
 khiến tôi khó chịu làm tôi

*Giờ này chắc tôi phải về
Xin cáo từ*

*Lần sau gặp lại
Nhớ nhắc tôi về sớm hơn
Chào tất cả các bạn*

Houston 11-09-96

Sự thật tôi không hiểu nổi mình, tại sao quá ham vui chơi. Người ta có thể đổi hết một đời để làm nên công danh sự nghiệp hoặc bỏ một đời để đổi lấy ái tình. Tôi hiến cả đời cho khoan khoái nô đùa. Mỗi lần sau những cơn vui nặng nề. Tôi cảm thấy đã nợ em một đời xin lỗi. Tôi có thể làm người chồng, người cha và người công dân tốt nhưng tôi lại chọn làm một kẻ mơ mây, thêm gió.

Đôi khi thức giấc nửa đêm, nhìn em nằm cạnh bên trong giấc ngủ nhọc nhằn, với những âu lo xếp nếp trên làn da, tôi thật sự sợ hãi chính mình. Sao tôi lại có thể tàn nhẫn như thế? Tôi thật sự xấu hổ đã không cho em được hạnh phúc như nhiều lần đã hứa.

Khi ngồi viết dòng chữ này, tôi cảm thấy đã quá muộn màng dù đêm nay đã sắp hết. Ngày sắp bắt đầu sáng. Tiếng chim đầu sớm lẻ

loi như cảm súc của tôi đang rụng xuống niềm hối hận làm người.

Người ta cứ tưởng nỗi buồn là buồn. Tôi biết niềm vui còn buồn hơn. Nếu trên cõi đời này có lời lẽ nào có thể xin xóa bỏ được lỗi lầm để làm lại an lành trong lòng nhau. Thì đây là lời tôi xin lỗi em.

Houston, 4-7-2002.

Tích Sự Ham Chơi

(Đơn diễn. Mào đầu bằng một câu truyện ngắn.
Tùy vào khung cảnh xung quanh.)

Tôi có hai việc phải làm:

Vui chơi

Và trả bảo hiểm

Vui chơi là cách tự tử đẹp

Bảo hiểm là món quà chia tay

Suốt một đời gần hết

Không có gì đáng giá để tặng em

Ngoài những nợ nần và phiền não

Nhiều đêm giật mình tự hỏi:

- Sao em vẫn còn yêu tôi?

Lẽ ra

Nên bỏ tôi như bỏ món đồ chơi hư hỏng

Mỗi khi nghe tiếng khóc

Vì đời tấn công hành hạ em

Tôi xông vào tiếp cứu

Nhưng đời ác ôn đá lăn lóc linh hồn

*Tôi không còn cách nào khác hơn
Vui chơi cho mau chết
Hát cho đứt hơi
Rượu cho cháy ruột
Ăn bậy cho nghệt tim
Thức đêm cho hại sức khỏe
Cho mau già, mau bệnh, mau ra đi*

*Xin hãy nhận linh hồn tôi
Trong món quà nhân thọ
Và lời sau cùng tạ lỗi*

*Tôi chưa mua bảo hiểm
Quý vị nào bán
Xin mời đến gặp tôi
Xin cảm ơn*

Chuyện Người Khổng Lồ

(Đơn diễn. Ngồi trên ghế. Mặc áo rộng dài phủ đất, dư vải để khi đứng trên ghế vẫn không thấy chân ghế. Khi giả người lùn, ngồi xuống. Khi làm người cao, nhướng lên. Diễn theo ý riêng.)

Những đàn ông ham chơi

Thích ra đường

Tụ tập ăn nhậu nói dóc

Những đàn ông ham danh

Thích nơi công cộng

Cặp kè mi-crô

Tuyên bố

Vỗ tay

Mỗi ngày họ cao dần lên

Thành những ông khổng lồ

Nghênh ngang đập đổ

Vô tình đập nát vợ con và người xung quanh

*Những đàn bà cấm đàn ông đi chơi
Nhốt đàn ông trong nhà
Đàn ông lùn dần
Mỗi ngày họ lùn xuống
Đàn bà cao lên
Thành những bà khổng lồ
Nghênh ngang đập đổ
Vô tình đập nát chồng con và người xung
quanh*

(Đổi sang giọng đọc kinh nhà thờ..)

*Hỡi những người khổng lồ
Xin thương xót chúng tôi
Hỡi những người khổng lồ
Xin đừng đập chết chúng tôi
Hỡi những người khổng lồ
Xin ban bình an cho chúng tôi*

Một Giải Pháp Cho Lòng Chung Thủy

*Xin hỏi quý vị đã có vợ
Thế nào là chung thủy ?*

*Có phải mua nhà mua xe mua nữ trang,
đôi khi mua hoa hồng ?
Có phải đưa em hết tiết kiệm chi phiếu ?
Có phải cùng em đi chợ dạo phố ăn hàng xem
ciné ?
Có phải nâng niu em suốt ngày ?
Xin hỏi quý vị nào làm hết nhiệm vụ trên
Có được vợ xem là người chung thủy ?*

*Có phải đêm đêm thật lòng nói yêu em
Ngày ngày không được thích thăm cô thư ký,
cô bạn chung sở ?
Có phải kiên nhẫn nghe em trách móc
Im lặng nghe em than phiền
Dễ dàng khi em giận dỗi
Rồi không được nghĩ thăm theo kiểu đàn ông ?
Chung thủy còn phiền phức hơn*

Khi bị hỏi :

Nếu em chết anh có lấy vợ trẻ không?

Xin quý vị giúp tôi trả lời

Nếu nói không

Tôi biết em nghĩ tôi nói dối

Cho tôi nói thật dù thô lỗ

Bởi tình yêu chung thủy phải có tình dục thủy chung

45 tuổi mỗi đêm tôi yêu em một lần

50 tuổi tôi sẽ cố gắng hai lần mỗi đêm

Tôi sẽ yêu cho khô cạn thân xác cho tê liệt thần kinh

Nếu một mai em chết

Tôi còn sức đâu dám nghĩ đến đàn bà

Tôi xin kiệt lực để làm người chung thủy

Houston, 10-04-97.

Nỗi Gay

(Đơn diễn. Tùy nghi. Phải giả cho được giọng nam lẫn nữ.)

(Đọc giọng nam)

*Tôi là chàng gay hợp pháp
Có giấy khai sinh
Có bằng lái xe
Có thẻ tín dụng
Có nghề nghiệp lãnh lương
Có đi bầu, đóng thuế như kẻ bình thường*

(Đọc giọng nữ)

*Tôi là nàng gay không hợp lệ
Không ngực
Không mông
Không biết sinh con
Dù phấn son diện đồ hấp dẫn
Có lắm đàn ông tán tỉnh si tình
Có lắm thiếu nữ ganh đua hờn ghen nhan sắc
Tôi vẫn là nàng gay không hợp lệ*

(Giọng nam)

*Tôi gay do Trời
Sao không được thừa nhận?
Ánh mắt quý vị xử tôi tù chung thân
Lời nói xung quanh xem tôi như tử tội
Khi quý vị giận ghét hay khinh bỉ tôi
Xin hãy cảm ơn đời riêng may mắn
Xin hãy cảm ơn Trời làm tôi không làm quý vị
gay*

(Giọng nữ)

*Trời đã chọn tôi
Có nửa đàn ông không thích đàn bà
Có nửa đàn bà yêu quá đàn ông
Tại sao quý vị chống đối tôi lấy chồng?*

*Tôi là người gay Việt Nam
Bị đạo đức treo cổ
Bị luân lý lăng trì
Bị hàng xóm ruồng bỏ
Bị bà con cha mẹ anh em đay nghiến trái tim*

(Giọng nam)

*Tôi đang sống bằng chết cho hy vọng
Tôi hy vọng điều gì?
Tôi hy vọng sau khi tôi chết
Sẽ được đầu thai trong số mệnh công bằng.*

20-8-97

Kiến Ròng

(Đơn diễn. Jazz style. Đọc thơ với ca khúc.)

*Tôi thềm làm con kiến
Suốt một đời cần cù
Không buồn vì mùa thu
Không ham mê nhan sắc
Không thích hát không biết đàn
Không mộng mị ôm đầy chí lớn*

*Tôi thềm làm con kiến
Suốt một kiếp tầm thường
Mỗi ngày tha cơm áo
Cho em an bình trong cõi lo âu*

*Tôi thềm làm con kiến
Cho hết đời âm thầm
Mỗi sớm đi theo nắng
Chiều về theo bóng đêm
Tôi sẽ bên em trong mùa trăng sáng
Sẽ quét tóc em khi ngày bạc rụng rơi*

*Nhưng tôi không thể hiểu
Làm sao cho nên kiến
Khi tôi là con ve bay hát bất cần đời
Khi tôi là con quĩ tham lam thú trần gian
Có nhiều đêm ve khóc
Có nhiều khi quĩ buồn
Tại sao tôi không thể làm người như thiên hạ*

Nhạc và hát:

*...Ngồi nhìn con kiến bò lên bàn chân.....Tư
cách hiên ngang đẹp như rồng.....*

Chấm dứt bài hát:

*Tôi muốn làm con kiến
Sống cho trọn phù sinh
Nhưng trong tim con kiến
Hỡi ơi, quá đa tình.....*

Blues Jazz

Ngồi nhìn con kiến há lên bàn chân Từ cách loài ngưng đáp như rồng

Con kiến nào tha về cho em từng hạt cơm đem mà uốc mủ Con kiến nào

tha về cho em từng củ khoai đẹp hơn tiền... Rút một hóm trời sẽ mưa

ta Đời sẽ mệnh mông thóc là còn buồn Con kiến nào tìm lại cho

em một công mọng măng, một công có sấu Ngồi nhìn con kiến há lên bàn chân

Mang ý thiện tha vào phễu bằng Con kiến nào tìm hóm châu bao, tìm một đóm

hạt té nằng trổng Con kiến nào cứu tìm con tìm, một con tìm đáp như rồng...

Ngồi nhìn con kiến há lên bàn chân Chấn trời cao

lũt đến nơi đâu? Chấn trời về tìm phá phách ra sao?

Fine

Houston, 12-7-01

Ý Nghĩa Của Một Người Sắp Sửa Bất Lương

(Đọc bài thơ này ở những nơi có nhiều kẻ bất lương, nhiều kẻ giả hình, nhiều kẻ dỏm...)

*Hỡi những người lương thiện
Hãy đi chỗ khác chơi
Thế giới hôm nay không có chỗ cho các người*

*Thế giới hôm nay thuộc về kẻ ác
Những kẻ giỏi lòng gạt vô tâm và bội bạc
Những kẻ giả hình nhân nghĩa
Những kẻ lươn lẹo tình thương*

*Xin hỏi quý vị
Những danh từ chân thật lương tâm liêm sỉ
Có ý nghĩa gì ?
Nói đi
Có ý nghĩa gì ?*

Có ý nghĩa gì khi bề ngoài đạo đức

*Khi đối trá là khôn ngoan
Khi mánh mung là tài năng*

*Hỡi những người lương thiện
Các người có cam tâm đi chỗ khác chơi
Có chịu đầu hàng xưng tụng lưu manh làm bá
chủ*

*Hãy trối dậy chống đối
Vạch mặt kẻ giả hình
Tung hô người công chính
Lấy lại công bình cho lương tâm*

*Hãy đứng dậy đi
Còn chần chờ gì nữa
Hãy đứng dậy đi*

(Nhìn xung quanh. Chắc chắn sẽ không có ai
đứng lên. Người ta vẫn như thế dù có kẻ đồng
lòng.)

*Không có ai đứng dậy
Quý vị có muốn biết tại sao không ?
Vì thượng đế đã đứng về bên kẻ ác*

*Kẻ dữ đã nắm hết quyền hạn
Liêm sĩ chỉ là món đồ chơi*

*Tôi thất vọng
Thất vọng cho lòng chính nghĩa
Thất vọng cho sự im lìm sợ hãi không dám
đứng lên
Từ nay kẻ bất lương trở thành người lương thiện*

*Hồi chút lòng lương thiện còn sống sót
Còn chưa chịu đi chỗ khác mà chơi
Hãy đi chỗ khác chơi
Hãy đi chỗ khác chơi*

(Bỏ đi xuống nửa chừng quay trở lại. Đọc tiếp:)

*Không không đi đâu hết
Tôi sẽ đứng ở đây
Để tự hỏi mình
Tôi có nên trở thành một kẻ bất lương ?*

Houston 24-11-96

Tiền và Thơ

(Đơn diễn hoặc đồng diễn. Những đoạn có dấu gạch đứt, cùng đọc hoặc đọc lập lại. Nếu đồng diễn, có thể tập những cử động đơn giản như new dance, diễn tả cảnh giành giật tiền ở những đoạn đồng đọc.)

Người xưa làm thơ

Sáng chơi đàn, trưa uống rượu, tối hát ả đào

Tôi bây giờ làm thơ mà làm lụng suốt ngày

Lo ăn lo ngủ lo cơm lo áo

Hồn chết trôi theo dòng thời gian

Làm sao khỏi lơ lảo

Làm sao không trần tục

Thuế đòi tiền

Bảo hiểm hỏa tiền

Bác sĩ thu tiền

Người quen muốn tiền

Người thân cần tiền

Đời sau mua cũng bằng tiền

Tôi không hiểu tiền

Tại sao kiếm tiền khó hơn kiếm thơ?

Chuột không cần tiền

Ruồi không muốn tiền

Bò cạp không vì tiền phản bội nhau

Mỗi khi tôi kiếm tiền

Lòng nghĩ đến thơ

Tại sao làm thơ lại dễ hơn làm tiền?

Quý vị nào hiểu biết

Xin chỉ cho tôi

Cách kiếm tiền dễ như làm thơ.

Phụ Lòng Ai?

(Đơn diễn. Tùy nghi.)

Nếu Thượng Đế hỏi tôi:

- Người chọn ta hay chọn vợ người?

Biết làm sao trả lời

Quý vị nghĩ phải trả lời làm sao?

Tôi dư biết

Nếu chọn Thượng Đế

Ngài sẽ cho nhiều vợ đẹp hơn vợ cũ

*Vợ hiền hơn, không cần nhẫn hờn giận theo dõi
chồng*

Nhưng em yêu dấu

Tôi nỡ lòng nào phản bội tình em

Người khôn nói: - Chọn cả hai

*Người nghịch ngợm nói: - Đừng chọn ai, chọn
cô hàng xóm*

*Người quân tử nói: - Thà chết, giữ lòng chính
đạo*

Vợ nói: - Anh dám chọn em sao?

*Vì em đã yêu tôi
Vì em đã cùng tôi thăng trầm hiểm họa
Vì em là hạnh phúc, hạnh phúc của riêng tôi
Vì Thượng Đế lấy hết những gì tôi có, kể cả
em và đời sống
Vì Thượng Đế trừng phạt kẻ chống đối ngài
Tôi không biết phải chọn ai?
Ngủ mơ Thượng Đế hỏi:
- Người chọn ta hay chọn vợ người?
Hơn hai mươi năm nghĩ ngợi
Đêm qua tìm thấy câu trả lời:
‘Tôi chọn Thượng Đế với điều kiện
Xin ngài nhập vào sống trong vợ tôi’*

New Hope, Minneapolis, 23-02-1997

Cho Tôi Muộn. Cám Ơn

(Đơn diễn. Tùy nghi.)

*Ở một nơi nào khác
Người ta có thể nói:
- Ai ngu quá vậy?*

*Ở một nơi nào khác
Người ta có thể chửi:
- Thằng này điên rồi*

*Ở một nơi nào khác
Người ta có thể đuổi:
- Đi đi. Đừng lải nhải đọc thơ*

*Nhưng trong lòng em
Trong lòng các bạn
Xin cho tôi mượn một chỗ nằm*

*Khi bị đời khinh bỉ
Khi bị người lường gạt
Khi bị trời hất hủi
Tôi sẽ đến ngủ nhờ một đêm
Trong trái tim của em, của bạn
Xin cho tôi một chỗ nằm
Yên tĩnh*

*Sáng sớm hôm sau
Tôi sẽ viết lên vách phố
Bài thơ cảm ơn
Rồi lặng lẽ ra đi
Xuống ruột già
Ra cửa sau
Không làm phiền bất cứ một ai*

*Ở một nơi nào đó
Người ta có thể xem tôi là người nói nhiều
Nhưng trong lòng em và bạn
Xin cho tôi một chỗ nằm
Làm người câm nín
Cảm ơn*

Mùa Xuân Bay

(Dùng nhạc diễn nền cho lời đọc. Dùng vũ new age diễn với lời thơ.)

*Mùa đông kéo dài quá lâu
suốt thế kỷ 20 băng lạnh
Con người đông cứng bởi tự do
bởi những hạn hẹp trên mặt đất*

*Khi mùa xuân trở lại
anh có còn nhớ mình là bộ đội?
anh có còn nhớ mình là lính nhảy dù?
bác có còn tin vào lãnh tụ tốt?
bác có còn vất vả làm công mơ lãnh tiền
già?
chú có còn hận thù cộng sản giặc lây quốc gia?
chú có còn Huế Sài Gòn Hà Nội tham nhũng?
chị có còn tự hào mặc chiếc áo dài?
chị có còn tin hạnh phúc là lấy chồng lý tưởng?
em có còn hãnh diện thông thạo tiếng Việt?
em có còn đau khổ vì lạc lõng tha hương?
và bác gái*

*bác muốn gì nơi đám cháu nội ngoại lai mỹ lai
tây lai nga lai tàu?*

*Khi mùa xuân trở về
chén trà Khổng Mạnh/ câu đối ông đồ/ múa lân
văn hóa/ mừng tuổi lịch sử/ chúc tết Hồng
Bàng/ lì xì Quang Trung/ bánh mứt thi ca/ hái
lộc dân tộc/ xin xâm tổ quốc....
tất cả thuộc về mặt đất
thuộc về nơi nhỏ bé
thuộc về một nhóm người
thuộc về một thời đại sống cho quá khứ*

*Khi mùa xuân trở về
chúng ta đi xa trái đất
quên hết tiếng Việt tiếng Anh tiếng Nga
quên tình yêu tiền tài danh vọng/ Thượng đế
Phật Chúa/
và quyền làm người
chỉ còn sống và chết
giữa vận hành vô tận không gian*

*Khi mùa xuân trở lại
phi thuyền sẽ tản mạn ngân hà*

*con người thoát ra quá khứ
luân lý không đuổi kịp tốc độ
đạo đức hổ thẹn trong chiều thú nấp
tôn giáo không huyền bí bằng trần gian vĩ đại*

*Khi mùa xuân trở lại
chúng ta sống giữa vũ trụ gian
Hậu lịch sử chép rằng:
Trước khi chết
con người biết bay....*

Virginia, 11-20-97. Sinh Nhật.

Nói Thật Phải Che Mặt

(Đơn diễn. Tùy bối cảnh, lời mở đầu đại ý như sau:

Xin được nói lớn những điều nghĩ thầm
Những điều không nên nói
Xã hội ngày nay bảo vệ kẻ giả hình
Ruồng bỏ người nói thật...

Uốn lưỡi bảy lần trước khi nói
Uốn bảy lần sự thật cong queo
Xin phép đeo mặt nạ khi nói thật.....
Diễn viên dùng khăn che mặt trước khi đọc ...)

*Thằng đó cà chớn
Thằng đó đi bợm
Vậy mà có vợ đẹp*

*Thằng đó lưu manh
Thằng đó lường gạt
Vậy mà nó giàu*

*Thằng đó gian ác
Thằng đó biển lận
Vậy mà sống lâu*

*Thằng đó sân si
Thằng đạo đức giả
Vậy mà được ca tụng vinh danh*

*Thằng đó ký chi phiếu nhờ công bình bác ái
Thằng đó lên cấp nhờ độc lập tự do
Thằng đó nhiều vợ bé nhờ quốc gia dân tộc
Thằng đó là ai?
Tại sao quý vị biết mà im lặng?*

Houston, 07-03-1998

Đi Tìm

Thơ

Nhâm

Thìn

*Thời gian ngựa bất kham
Chạy không nghỉ
Phóng ỡ thờ nước rút
Không kịp lên yên
Bám đuôi ngựa
Kéo thời gian ngã trầy tróc tâm linh*

*Ngựa qua mắt
Chỉ còn định luật
Mưa hôm nay
Nắng hôm sau
Cha già nhắm mắt
Con thơ mở mắt
Chuyện rất thường choáng váng từng ngày*

*Thức sớm ngủ khuya sống dài hơn
Chơi lâu ăn chậm vui nhiều hơn
Cười hoài bớt khổ hạnh phúc hơn
Yêu già thương bệnh thoải mái hơn*

* * *

*Tôi học mãi muốn thành tài trộm cắp
Mỗi ngày trộm một ít thời gian*

*Không ngại đánh lửa trời đất
Lấy thêm giò trồng luống hoa ngu*

*Hãy giúp anh nhổ bầy cỏ bạc
Tưới giùm lúc khô khan
Vợ chồng tôi có khu vườn tiên phụng
Anh trồng em bón
Vậy mà hoa chưa đẹp mùi hương*

*Xin lỗi
Nhiều lúc tôi trộm luôn giò em
Trộm sức khỏe
Trộm sắc đẹp
Trộm thân hình
Trộm cả thiên tư
Tôi sẽ trả bằng nụ cười bí mật
Trả cây đàn chôn sống sẽ đơm gai*

* * *

*Cắt đứt thời gian
Hemingway tự bắn
Kawabata mổ ruột*

*Nietzsche điên khùng
Tôi tìm cách nổi lại
Dùng đo đường chưa người bước chân
Ai có nước cho xin một chén
Bạn thuộc đạo nào
Sao đổ nước rửa tay?*

*Này Cuốn Chiếu
Em cuộn tròn chi nữa
Dậy mà bò sẽ đến cuối đường
Ngựa phóng đại
Cổ bám vào móng
Sá gì hồn nếu rớt lại sau lưng*

*Thức dậy muộn
Lên đường tìm nhâm thìn
Chân lý giả mục hàng cây đưa tiễn
Tiếng sáo trần trường gọi người về lại
Tiềm thức run sợ hãi nợ thông công
Hãy bước nhanh
Lòng đừng quay mặt
Gần chết rồi, sợ chi
Làm nhiều lần
Dấu làm thêm nữa*

Tro bụi tàn biết nằm ngược hay xuôi?

Tôi đi tìm

Như người thích hát

Không chú ý dở hay

Chỉ hát theo điệu nhạc

Từ kinh qua vang cảm giác tự nhiên

Tôi đi tìm

Muộn màng tuổi đã lớn

Sức đã dư

Tâm sự đa đoan

Con ó bay mút trời cao vẫn thấp

Nhìn xuống loài người bé tí ti

Miệng la lớn không qua tầng mây trắng

Hướng chi tôi

Này Ngựa Già Trời

Đừng chờ đêm phối ngẫu

Sẽ cam lòng bạc mệnh với yêu đương

Hãy giăng đôi gươm răng cửa lửa

Nhỏ nhoi bay biết trước sẽ phong thần

Này Ngựa Già Trời

Biết Trời già không vậy?

*Gừng càng cay
Gươm càng phải mài
Hãy chiến đấu như du kích
Đêm truy thơ
Ngày giả dạng thường dân*

*Này Hoàng Oanh
Cứ quanh đời ca hát
Nhân thế cần em dạt mạt tình yêu
Tôi quay bước cắt lia thơ mộng
Mất mộng thơ còn tro thức đêm*

*Những tay gai cào rách nhau
Những lưỡi răn truyền độc nhau
Những mắt cú hần học nhau
Những chân voi dầy vò nhau*

*Thơ đẹp rách trên gai
Hoa mỹ nát dưới chân
Tôi cất giọng bỏ lời oanh hót
Khàn chói tiếng phèn la
Zarathustra, có bao giờ nói thế đâu*

Đêm ngủ đứng dưới gốc đa truyền thống

*Rễ ngàn dây chẳng chịt ngàn năm
Khuya nổi sốt rét giờ thoát hiểm
Sợi đa nào treo cổ bạn tôi?*

*Tháo chạy
Sấm chớp đuổi theo
Ông chủ bút cho vay tờ giấy
Gió rập rình giựt rách nửa trang*

*Này Cá Sấu
Cho mượn đường đi
Để lại tay trái
Tôi viết tay phải
Rằng anh bèn nhả nhe người khuất phục
Tôi không phải người
Cớ sự ra sao mà từ chối phận người?*

*Em gác cổng đóng giùm tôi khuôn dấu
Cho vào thành kịp dạo chợ thi ca
Phản thi sĩ tôi là si thi
Đẹp hơn người sao em chọn canh thơ
Đừng nóng giận sẽ nở nang huyền thoại
Quá mức yêu cầu giải hoa hậu văn chương*

*Không cho vào
Tôi ngủ chuồng trâu
Này em cái
Vui một đêm ngủ sặc
Thân vạm vỡ bốn chân rắn chắc
Đôi sừng cung nghinh kẻ ốc mượn hồn
Tôi làm thơ
Em rống câu thác loạn
Mai cày bừa có kẻ lai trâu
Không biết thơ
Thích bùn yêu cỏ
Nhìn người ta như một lũ côn đồ*

*Này em trâu
Chắc ngạc nhiên người chỉ có hai chân
Sao lòng họ bò như cầm thú
Hai chân trước gọi là hai tay
Tìm bí ẩn, cái đuôi mọc ngược.*

*Đêm khó ngủ
Nhìn trăng sao nghe côn trùng bất tận
Chẳng hiểu nhiều khế sao ta lại thế này*

*Ý nghĩ trùng trùng sáp vào rồi ra hò reo năn nỉ
Bởi vì đâu ta nô lệ thời gian?
Ta cười ngựa hay bị ngựa cười?
Hay thời gian là ta bất kham?*

Houston, Dallas, California, 8- 2- 2001

Về

Tôi trở về

*Dọc đường rụng đầy hoa Bất Hạnh
Màu tươi nào nê giữa tuổi năm mươi
Mùi hương tận tuyệt chùi qua khóe mắt
Những cánh rơi úng nổi bình an*

*Con đường quen đá sỏi mòn bất tử
Cỏ mọc vàng trang nhật ký hoang mang
Cây cổ thụ tróc trơ gân bệnh hoạn
Dừng bước loé lên bóng trai trẻ
Bật cười*

*Hắn uốn ngực phóng chân đua hy vọng
Cũng nơi này gõ đất chẳng cong lưng
Con mắt mọc phía bên kia danh vọng
Tay tháo dài ôm mấy sỏi hư không*

*Thời triết lý chia đôi sừng húc tới
Bán mặt trời dù chỉ chết lá me
Đỏ cà phê đen vàng tờ trình trắng
Chữ như ruồi đậu xuống lỗ trăm năm*

*Thả thân phận bay con điều sắc sỡ
Lộng đứt đuôi rót rượu dán keo hồ
Khí khái mặt người in lên tiền giấy
Trả người đi không một vấy biệt ly*

*Hắn một buổi ngủ quên trên ổ kiến
Nhảy đầy mình thương tích hồ ly
Hắn tỉnh dậy
Thao láo
Cởi áo quần cả thân thể buồn rầu*

*Hắn đi luôn
Tôi trở về
Đường Đoạt Mệnh vợ buồn không nói
Gỡ răng ra ngấm tuổi hiếu Trời
Răng chột đỏ nắng hoàng hôn đuổi*

*Ừ, tình nhỏ
Mà đời nhỏ hơn
Chí lớn nhỏ hơn nữa
Nhỏ chưa xong muốn lớn làm gì!*

*Tôi trở về
Băng qua rừng U Âm
Chiều lo âu chạng vạng biết sao đêm
Mai sẽ cố qua khỏi rừng tanh tưởi
Anh diu em hay để anh công em*

*Đêm nay nghỉ ven trời gió bụi
Nếu rừng mai không tránh khỏi máu me
Đêm nay thở cầm bàn tay tình phúc
Tha thứ cho anh đã tử nhục hương hồn*

*Đêm nằm nghỉ mất ngày mai chưa sáng
Lục quần nhau mất luôn cả thanh xuân
Tìm chưa thấy đâu răng long tóc bạc
Đã mất dần ý muốn sống lâu*

*Mai thức dậy quan tài mọc sáng quắc
Theo bình minh về lại quê nhà
Nơi hạnh phúc sẽ rõ ràng không có
Du lại phù, phù lại phù du*

Houston, 22-5-2002

20

02

Thơ Chọn

Tôi mơ hồ hiểu

*sự sáng tạo
trong chiêm bao*

*Những tường quan có từ muôn thuở
Nối thành tường quan chưa có bao giờ
Nối thành tường quan sẽ có*

*Người đàn bà lạ hoắc
Gặp từ lâu đã quên
Vào mơ thành người tình
Nói giống lời mẹ dạy*

*Tôi hiểu
Mọi tường quan hàng ngày
Xảy ra lặp lại
Chuyện cũ tự ngàn năm
Mọi tường quan tiếp diễn
qui tắc như mưa rơi, mây trời*

*Không có gì mới lạ
trong đời sống hàng ngày
Thỉnh thoảng có tìm ra
Archimède, Newton,..
Chuyện đã sẵn có*

Sáng tạo là sao?

*Tương quan mới
Người sống trong nhà
nhà xây trong người
Nhìn cây trong phố thấy cây sa mạc
Hãy hỏi em là ai? là gì?
Rồi thấy gì tương quan?*

*Yêu là hai hay nhiều người?
Chơi là đức hay đạo?
Thấy hiện hay thấy hình?*

Tôi bắt đầu hiểu

Sáng tạo có thật

Tưởng tượng và tài năng

Bất chợt những tương quan

Tôi bắt đầu hiểu

Tiếng hát hay là hay

Tiếng giá trị là sáng tạo

Houston, tháng 3- tháng 7, 2002

Đêm
Downtown
Little Rock

*Vào nhà hoang xịt thơ lên tường
xịt thơ lên giường
lên bàn ghế
Chữ đỏ xanh đen hội họa
Sơn trộn rượu say bỏ đời
Bạn Mê Mỹ say bỏ hồn
Người đàn bà có vú ở háng
Tên Si-Nho
Thoát y uống nhạc
Người đàn ông có vú ở ngực mang râu
Thổi kèn nhân loại
Người đập trống đập chai
Nhạc tôi bồi
Áo quần rơi như lá rụng sau cơn bão
Bài thơ thành hình với câu:
' Yêu em không có vú... '*

Vuốt lên Si-Nho
Cảm giác dài cần sa
Hãy hỏi đi em
- Mấy giờ rồi?
Thú tự đi vào thiên đàng
Em mang số hỏa ngục
Hãy ráng đâm cho thủng
Tháng ngày ít ỏi không bao dung

Cửa sổ bể
Kính lỏm chồm
Nhe răng cắn mặt trăng
Nuốt ánh sáng vào nhà
Your mông is beautiful
Vạch ánh trăng vào sâu
aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa
Vú Si-Nho căng sữa

Những nhà có người bảo quảng
Tắt đèn ngủ say
Nhà hoang có trăng
Mọi người nửa thức
Let me go
As far as I can

*Give me your love
What's your name?*

*Bài thơ đã viết xong
Si-Nho vắt hết sữa
Máy hát ngưng không ai thay nhạc
Ngoài kia để bắt đầu
Trở lại trật tự trời đất*

Ghi Tháng Sáu

Nhiều ngày

buồn đại khái

không biết làm gì

Leo thang lên nóc nhà

Hỏi thăm không khí sạch hay dơ

Thở một chút thanh thần chóng mặt

Tháng Sáu nắng tưởng tượng thảo khấu

Lột áo

Chống nạnh nhìn trời

Thân thế hèn mọn sao nghĩ mình ghê gớm

Chim sẻ làm tổ dưới mái

Con đục chờ con cái bay chợ

lâu vô hạn

Trúng khô như nhớ nhung

Bám mái rêu sợ tuột xuống dĩ vãng tồi

không đáng nhớ

*Hàng xóm rình qua cửa sổ
Đừng gọi 911
Không có ai tự tử
Tôi đang sửa nóc nhà
Che lỗ lủng trên đầu dột thẳng xuống hậu môn
Hư từ lâu không em bảo hiểm*

*Tôi thằng đực mà em không cái
Giữ kín đời rùng rỉnh vài đứa con
Trên nóc nhà cao trợn hồn loạn choạng
Nói **điều gì xấu hổ với thiên thu***

*Con sẽ cái bay về mang thực phẩm
Con đực thở phào
Xòe cánh che em thay quần áo*

Houston, 25-6-02

Trên một đường thẳng

em nằm ngang

Cởi áo ra may tình sút chỉ

Lâu quá rồi hoa hãm kia chưa nở

Đêm cuối tuần rắng thưởng ngoạn trăng khuya

Làm khó nhau chỉ những hờn giận tình cờ

Thu là em hay là Phụng

Lá vàng vẫn đẹp thuở xuân sang

Anh là tôi hay tình nhân cũ

Hát thì thầm tay chạm lần mò

Trên vĩ đại là cái gì rất nhỏ

Chợ Việt Nam thơm xà phòng da Mỹ

Đường thẳng bằng sao lại nằm ngang?

Xiết chặt người êm êm lồng ngực

Ngủ không gian trong lộn tóc hện hò

Biết nhỏ nhoi là một điều vĩ đại

Hãy gác giùm điện thoại gọi sai giờ

Hãy chặn giùm cái chết đến đúng giờ

Đường chỉ sút là đường thẳng dứt

*Đường thẳng dứt là **đường chỉ tay***

Sách Mới

Thức khuya

soi đèn bin nhà kho

tìm sách cũ

Nhớ có mấy trang viết về phù sinh

Muốn nghĩ lại

giữa sống và chết

Có điều gì

nặng khiêng nổi

nhẹ cầm không xong

Sách chồng cao chữ chồng kín không gian

Làm sao đọc hết sách bằng mắt

Tập ngủ chữ biết lời

Óc chẻ đôi như bộ vú

Cho đời sữa mang thai

Cuốn sách 20 năm cũ

Con dán khô mấy năm?

Có điều gì cảm nhận như chớp lóe hình hài

Lật trang gấp góc

Không thấy chữ nào phù sinh

Chữ có chữ không chữ còn chữ mất
Chữ nào cũng xinh đẹp hơn xưa
Chữ emty đọc như âmty
Drop letters on floor
See, I told you
Letters can't stand by themselves

Bước ra ngoài kho lẫm
Đứng một mình
Quên sách cũ bên trong
Gió đêm thật mát

Chà Nhám Tháng Bảy

*Có những cơn thơ đến như sóng
Có những khi thơ lạnh tanh
Trên cánh cửa vệt nắng chiều mở chốt
Màu trầm ngâm high line nỗi buồn
Cộng french fries cũ ngụi khơi đời*

*Bàn ủi nóng
 ngồi lâu
 cháy thời gian
Ủi không thẳng nếp nhăn
 già*

*Điện thoại reng
 xin đừng trách
Vệt nắng mở chiều bạn ngập thơ*

*Tháng Bảy gia công
 Sao bốn thất thế
 đen lấm
In chưa khô thiên thời*

Địa lợi mạch âm ừ dấy nấy

*Bên kia hồng
trắng đỏ hay xanh?*

*Thơ chụm lại
chùm chùm hoa dị
Hoa chưa rơi tướng đã lạ kỳ
Xa cũng thấy
Gần thêm biết
Người cong lưng như chữ C
Chân đứng vòng như chữ U ngược*

*Tháng Bảy ngu mà đẹp
Tặng anh cái gì cho nhám tận thiên thu*

Ghi Lại *Sau Khi Đạp Đình*

*Thế giới bây giờ ghê gớm quá
Mới khai sinh đã gần đến thiên đàng
Mới yêu nhau đã quen bất nghĩa
Mới có tiền đã danh nhân*

*Em bây giờ ghê gớm không kém
Anh bây giờ ghê gớm không thua
Thế giới bây giờ ghê gớm quá
Con mai này ghê gớm ra sao?*

*Sẽ đến ngày có ghê không gớm
Gớm bình thường gần gũi không ghê*

Trích Từ Tùy Ký:

Tôi sống với thơ nhưng không chết với thơ.

Tôi đã thảo qua những gì tôi nghĩ về thơ và in tập thơ này để thử nghiệm những điều tôi sống với thơ trong bảy năm qua, 1995-2002. Đúng hay sai, lớn hay nhỏ, thành hay bại, không quan trọng lắm. Cốt chỉ để thỏa mãn sự tò mò, thú vị và kinh ngạc về thơ. Xin cảm ơn.

Xin cảm ơn lần nữa.

Bạt. Lê Thị Huệ

Ngư Yên, Người Tạo Tiếng Động

Ở sâu trong ngõ hẹp của một đường phố thấp nhất Đà Lạt, phố Phan Đình Phùng, căn phòng cuối ngõ eo cong vòng vèo là một phòng trọ sinh viên rộn ràng ấm cúng rộng hơn những gác trọ nhỏ bé bình thường, phòng trọ của hai chị em Ngọc Loan và Ngọc Phụng

Có một dạo thanh xuân tôi đã đến đây rất thường hằng. Sáng trưa chiều tối. Đôi khi ngủ đậu dò qua đêm. Phòng trọ vài thước vuông cuối lũng sâu nhưng rất xanh biếc Đà Lạt ở chỗ sau vườn nhà có đậu cây lá mọng sương và nước. Bên trong căn phòng, hiên Tây kê một cái bàn học, mái Đông có cái bàn son phấn với hàng son môi nhiều màu son nhất Đà Lạt con gái thời bấy giờ. Sát vách tường Nam với cái cửa sổ trông ra hàng hiên có cái phản

gỗ. Cái phản gỗ ấy là nơi phát sanh ra những âm nhạc động đậy chách chùm nhất của căn phòng.

Phòng trọ nữ sinh viên xa nhà. Hai chị em và cái buồng tiểu thư to tát chiếm hết một nửa cơ đồ. Tấm màn vải hoa có những cái móc thiếc sò sài kéo qua kéo lại là thế giới phân cách bên trong con gái và bên ngoài con trai. Đúng vậy, cái phòng trọ ấy luôn luôn tràn ngập những tiếng động con trai và con gái. Có những ngày trốn học trên Viện Đại Học Đà Lạt, tôi về phòng trọ này chui vào trong buồng nằm giữa ngọc mà ở bên ngoài thì có nhiều tiếng cười nói của Tiên, Tài, Nhượng, Chúc, Hoàng, Hiền, Phụng, Loan, Mai, Tú.... Có những lúc tôi đến bất ngờ và thấy những thiếu nữ đang nằm im trong giường mà bên ngoài thì có một thư sinh đang ngồi im lặng lủ đừ khủng khiếp. Có những ngày đông Đà Lạt lạnh nhẹ nhàng, bốn chúng tôi, Ngọc Phụng, Ngọc Loan, Công Huyền Tôn Nữ Anh Tú, và tôi rúc vào nhau tìm hơi ấm trong chăn nệm của chiếc giường. Cái giường bình thường chỉ cho hai chị em, nhưng có những khi bốn đứa con gái nằm cũng vừa vặn.

Chúng tôi vừa rúc rích cười giỡn giữa tiếng đàn hát của một thanh niên đang ngồi trên chiếc phản gỗ ở bên ngoài buồng con gái và ca hát. Chàng Trương Chi của bầy con gái Mỹ Nương đại học Đà Lạt chúng tôi thời bấy giờ chính là Ngu Yên.

Người tình của một trong hai chị em là Ngu Yên. Từ khi biết Ngọc Phụng và Ngu Yên là tình nhân nhau, bao giờ đến phòng trọ Phan Đình Phùng, tôi cũng bắt gặp Ngu Yên đang ngủ ở đấy. Chàng thường trực khoanh chân Phật non trên chiếc phản gỗ, quàng vận những bộ áo quần cũng tuyển chọn. Khi điệu đàn thời thượng nhảy đầm. Khi cà sa trắng khác đời. Bức tường sau lưng chàng thỉnh thoảng dán những bài thơ. Nghe nói chàng đang là thư sinh trường Luật Sài Gòn.

Nhưng dù chàng ca hát hồn nhiên, tôi thì chả hồn nhiên nhìn cái hình ảnh một tên con trai sống giữa bầy con gái. Khoảng cách chỉ là một bức rèm vải, Tôi con gái đa nghi. Chàng ngồi ngoài này niệm ca gì đó một mình. Và bên trong chiếc buồng kia có con gái đang ngủ một giấc mười giờ sáng. Chỉ một tấm màn hoa thò

sơ. Tôi để ý mỗi khi con gái trong nhà bày đàn đồng dao chàng đàn hát nhiều hơn và nói năng trêu gọi gái trai dòn già hơn. Nhưng hơn cả sự lộ liễu đam mê tiếng hát người tình và yêu cây đàn, chàng còn có cái vẻ mê đủ thú con gái trong cách không che dấu nổi hào hứng khi ngồi giữa rất đông con gái đàn hát liên miên và nói liên tu bất tận về đủ thú nhân sinh trên đời. Tôi đọc thấy ở khuôn mặt đàn ông này một sự cầm cự nào đó rất mãnh liệt trước những người con gái. Đôi khi tôi hơi ái ngại nhìn bờ của bạn mà tự hỏi không biết trong cái đầu ấy thực lòng hấn yêu ai: yêu em, yêu chị, yêu cả hai, hay yêu tất cả chúng tôi, những đứa con gái đã đến ăn, ngủ, nghỉ, chơi, ở cái phòng trọ sinh viên trong hẻm sâu Phan Đình Phùng Đà Lạt thời ấy.

Ngu Yên khởi sự là một Trưởng Chi mê tiếng hát Ngọc Phụng. Thời sinh viên chàng mê hát hồng đến độ không phải là sinh viên Đà Lạt mà lại trở thành một trong những người tổ chức văn nghệ trên Viện Đài Học Đà Lạt miết thôi. Ngu Yên đã sáng tác rất nhiều nhạc trước khi sáng tác rất nhiều thơ. Mãi nhiều năm sau này khi xa rời Việt Nam đã lâu năm, tôi mới trầm tư

ngồi mở những bài thơ của Ngu Yên ra đọc để tìm kiếm cái nốt nhạc mà Ngu Yên vẫn thường miệt mài sáng tác cho chúng tôi nghe những sáng tác tròn veo giọng Bình Định ở trong. Tôi có dịp lớn lên ở Bình Định, tôi có dịp là bạn của Ngu Yên lâu năm đủ để nhìn thấy bạn tôi đúng là người chuyển âm tiếng nói của quê hương Bình Định chàng. Giọng Bình Định khác giọng hò ời ru tình, tình ru của mùa đông xứ Huế . Giọng Bình Định không thể lẫn vào thể điệu vọng cổ ngọt buồn của những đêm khuya thanh vắng Phương Nam.

Thi sĩ là người chuyên chở ngôn ngữ của quê hương hấn. Thi sĩ thì nên có cái tai của một nhạc sĩ. Một bài thơ không thể gọi là hay nếu không chuyên chở được nhiều hay vài nốt nhạc của ngôn ngữ nó. Kể thưởng thức thơ sắc sảo thường nắm bắt được gốc quê của thi sĩ và thưởng thức ngay nét đặc sản này. Có những âm Bắc nằm trong thơ ai đó đọc lên là thấy giọng của người Sơn Tây. Có những câu thơ chở theo cái âm vang của thú ngôn ngữ không thành lời chỉ đọc trong đầu mà không phát ra tiếng, thơ của những người đọc nhiều hơn nói.

Ngũ Yên chuyên chở giọng thơ Bình Định. Giọng nói đã sản xuất ra điệu hát Bài Chòi Bình Định.

Thổ âm Bình Định tràn đầy nét sinh hoạt riêng của nó đã đổ ra ngập lụt chữ nghĩa trong thơ Ngũ Yên. Những bài thơ không giống những thi sĩ của các miền khác trên đất nước. Mà chuyên chở âm điệu một vùng miền Trung từ Qui Nhơn Bình Định qua đèo Cù Mông vào đến Tuy Hoà Phú Yên, lân la Ninh Hòa, và còn bao luôn cái thổ âm của dân Khánh Hoà Nha Trang. Đây là một vùng địa lý có cùng một âm ao giống nhau.

Cái thổ âm gọn gằn mà Ngũ Yên phát biểu đậm nét trong nhạc lại đôi khi rất khó thấy trong thơ. Thơ Ngũ Yên lập ngôn riêng một cõi. Cõi thơ âm một gọn gằn tràn trội Bình Định.

Thơ Ngũ Yên phản ánh loại ngũ ngôn một âm, gằn và gọn. Tôi gọi đó là cõi thơ âm một. Thơ âm một thẳng, chặt, hàng dọc, chứ không phải thơ của âm hai luyến láy hàng ngang. Nội lực của thơ âm một chất chứa trong cái thẳng, gọn, dựng đứng theo kiểu thơ Haiku của Nhật. Có lẽ Ngũ Yên là nhà thơ Việt Nam

đầu tiên khai thác và sử dụng thơ âm một của vùng Bình Phú Khánh này một cách đáng chú ý. Cũng như Bùi Giáng đã sản xuất ra những vần thơ ồn ã leng keng của giọng thơ tôi gọi là âm một rười xú Quảng.

Khác với thơ âm hai với những từ láy của một số miền phổ thông trên đất nước. Cái nổi tiếng của từ láy hai âm lâu nay đã tạo dựng nên chiếc áo của lục bát lan tỏa âm thanh Việt Nam. Thay vì nói "quanh" người ta yêu chất láy lung nó thành "quanh co", "quanh quẩn", "quanh quanh", "quanh quất", "quanh queo", "quanh quéo"... Và từ đó những câu thơ đẹp phun châu nhả ngọc thành lời: "Kéo còn quanh quẩn những lời" (Nhị Độ Mai), "Em e ấp nấp mình sau đá, để cái nhìn vòng vèo quanh co." (Nguyễn Duy), "Đường vô xứ Nghệ quanh quanh" (ca dao), "Nguyên người quanh quất đâu xa" (Nguyễn Du)....

Những câu thơ không chơi chữ mà là chữ chơi. Ngu Yên chơi với chữ. Tếu với chữ. Cay với chữ. Lý với chữ. Tình với chữ. Vọc chữ. Cầm chữ lên thả qua thả lại như chơi cờ tướng, như chơi ô quan. Chữ của Ngu Yên là

chữ gần. Chữ lượm ra từ đời thường quanh ta. Chữ trong những ngón tay thon và dài của Ngu Yên là cây xoáy lỗ tai cầm lên ngoáy một phần thân xác cho đã ngứa, rồi mới leo qua đèo trí óc biến "hóa ra nét chữ lên đàn quần quanh", thành hồn thơ, nên thi ca.

Nếu âm thơ là lớp áo phù hoa bên ngoài thì hồn thơ là thân xác làm cho áo hoa này sáng rực rỡ nghệ thuật chữ nghĩa hơn. Hồn thơ của Ngu Yên là cái gì. Là tô phở tái. Là mê gái. Là dâm dục. Là thiền sư. Là quý sú. Là người hiền. Là kẻ khó tính. Là người dễ yêu. Là tào lao. Là lao động. Là thiền. Là trí thức. Là tầm thường. Là vĩ nhân. Là sáng tạo. Là giàu sang. Là nghèo nghèo nghèo. Là một người trong bọn chúng tôi. Phải. Nếu cần chọn một trong những kẻ đại diện, tôi không ngần ngại chọn Ngu Yên là một trong những người nam tiêu biểu cho thế hệ chúng tôi.

Thơ Ngu Yên trước hết là nội công của trí lực. Sự vận động của thơ Ngu Yên chuyên chở cái truyền thống thơ nhân sinh quan. Cái trí lực của Ngu Yên là thơ đi tìm một, hay nhiều ý nghĩa nào đó, của đời sống. Hợp âm thơ của

Ngu Yên có cái tinh quái nhìn đời của Nguyễn Khuyến, cái vịnh đời đắng cay của Nguyễn Công Trứ, cái lèng èng vô tâm của Bùi Giáng, cái lơ mơ xuất thần của Nguyễn Đức Sơn, hay chính cái sung mãn vọng động của Ngu Yên. Bắp thịt cơ dưới những con chữ của các nhà thơ này cuộn cuộn cái triết lý sống mà đọc hết toàn bộ gia tài thơ của họ, chúng ta sẽ kiểm ra được một người đàn ông Việt Nam của thời đại họ đang cư ngụ.

Ngồi giữa bạn bè, Ngu Yên thường chọn ngay cho mình cái vị thế là kẻ ca hát đàn sáo. Trong tiếng động sáng tạo đời Ngu Yên chọn làm thi nhạc sĩ. Trong đời thường Ngu Yên là người nói nhiều. Tiếng động của một thi nhạc sĩ thích nói, chắc chắn là thứ hợp âm tuyển chọn đặc biệt có trình độ âm thanh riêng biệt hơn bình thường. Sự riêng biệt này của Ngu Yên ở vào số ít những kẻ lãnh đạo khai phá thường thấy ở những tài năng sáng tạo lớn. Trong thơ và nhạc của Ngu Yên, chàng dám mạo hiểm xuất phát theo những tiếng gọi vào kinh nghiệm của sự đa tài mình. Hợp âm Bình Định có thể chưa quen thuộc như hợp âm Hà

Nội, hợp âm Sài Gòn, hay hợp âm Huế, nhưng Ngu Yên là hạng nghệ sĩ chân truyền, phản ánh sự rung động và kinh nghiệm tuyệt vời của công việc thu và phát tiếng ra thành tác phẩm nghệ thuật. Bình Định có cái hay riêng của Bình Định. Người thưởng ngoạn Việt Nam có thể chưa quen với âm nhạc và thi ca Bình Định, như đã quen nghe những hợp âm Bắc Ninh, Huế, Sài Gòn... phổ thông với người Việt Nam hơn. Nhưng chắc chắn là thi ca và âm nhạc của mỗi vùng tiếng đều có nét đẹp riêng mà người thưởng ngoạn giàu sang nên biết đến để làm cho gia tài thưởng ngoạn của mình phong phú hơn.

Đọc hết toàn bộ thơ của Ngu Yên sẽ thấy sự giàu mạnh trong thúc hối và xô đẩy của một kẻ suốt đời quần quanh tìm đường sáng tạo. Thơ của Ngu Yên phản ánh sự theo đuổi tình yêu âm nhạc trong ngôn từ quê hương Bình Định tự thuở thiếu niên. Sự tinh quái của trí tuệ mà Ngu Yên gài vào thơ là một cuộc rượt đuổi có ý thức sáng tạo của một kẻ sĩ trung niên. Nhưng chính sự sung mãn này của Ngu Yên đã khiến đôi khi tạo ra nét hơi ham hố trong một

số bài: Tác giả chỉ chú ý đến ý định thơ mà đã lơ đãng phần chữ thơ. Chữ thơ là cái áo hoa tất yếu không thể thiếu trong thi ca. Thi sĩ có thể ý định những hồn thơ hay ho ghê gớm nhưng nếu bài thơ thiếu lớp áo hoa âm vận điệu đóm lục bát hay tự do thần sầu, thơ ấy chưa hoàn chỉnh là một bài thơ hay.

Một nét độc đáo khác của thơ Ngu Yên là nét động. Thơ nhạc truyền thống Việt Nam mấy chục năm nay bị lôi cuốn vào nét tĩnh. Người thưởng ngoạn Việt Nam mấy chục năm qua tìm đến thơ và nhạc để yên nghỉ tâm hồn. Họ không muốn bị đánh thức. Đời sống đầy dẫy chiến tranh động đập tan nát nhiều thứ quá. Làm ơn đưa em ra công viên. Làm ơn đốt cho anh điếu thuốc lá. Cho tôi một chút yên nghỉ trong thơ và nhạc.

Trong khi Ngu Yên thì cứ hồn nhiên tì tì mang bao nhiêu tiếng động vào trong thơ và nhạc của mình. Độc giả nào chuộng sự nhẹ nhàng dịu ngọt của tình cảm sẽ thấy xa lạ với thơ và một số nhạc của Ngu Yên. Thơ Ngu Yên thuộc loại thơ động tình và động não chứ không phải thơ ru tình và ru hồn.

Có những thi sĩ làm được thơ nhưng họ không sống như những điều họ viết.

Còn Ngu Yên, anh sống qua điều anh bày ra trên những nốt nhạc và những con chữ. Chữ nghĩa và âm nhạc của Ngu Yên chính là sự hoàn tất của đời sống những kẻ say mê sáng tạo. Nghệ sĩ chân thật là kẻ đã kinh qua đời sống, đã dám ném trọn vẹn đời mình vào đấy một cách ngơ ngẩn dại khờ vô tư. Và chợt đến khi tay cầm cây đàn hay tay cầm ngòi bút ngân lên những nốt nhạc hoặc những con chữ, y lại ngơ ngẩn dại khờ vô tư khám phá ra đời phải có nhạc hay đời phải có chữ thì mới là đời hay. Và cú thế y cứ mãi miết loay hoay gỡ gạc đời sống và thu phát chúng thành những tiếng động theo cách thế của riêng y.

Một kẻ thích khua động những tưởng là mình thoát hiểm khỏi tiếng động mà mình tạo ra. Ngu Yên khua dâm, khua vợ, khua bạn, khua bồ, khua sự giàu sang, khua đời thường, khua trí tưởng, khua sân khấu, khua hư vô, khua cái lạ, khua cái quen... Ngu Yên khua lên trong thơ nhiều thứ tiếng động và tưởng khua lên được là thoát hiểm được.

Những tiếng động mà Ngu Yên tưởng rằng y điều cốt được là bước qua xác chúng được, chính là cái vòng kim cang nghiệt ngã của Ngu Yên. Những tiếng động mà Ngu Yên đã gõ lên giữa những tràng cười nói của bọn con trai con gái của tháng ngày thanh xuân ở Đà Lạt đã theo liếm sát nút không rời cuộc đời và sự nghiệp sáng tác của con người ấy.

Thơ Ngu Yên thường xuyên là một sự giằng co tranh chấp sự sung mãn trong con người chàng với khối âm thanh mãnh liệt nhất khởi đi từ một tiếng hát khàn khàn thánh thiện của thiên sứ Ngọc Phụng. Cuộc đời của Ngu Yên đã bị cuốn trôi theo tiếng hát con gái nhà trời Ngọc Phụng.

Tiếng hát Ngọc Phụng khàn khàn thông minh. Tiếng hát Ngọc Phụng đục đục lửa con gái trầm tốt tươi nhất. Tiếng hát thiên sứ Ngọc Phụng ngày nào đánh thức con người nhạc sĩ thi sĩ Ngu Yên và rồi chàng đã lao mãi miết cả đời theo tiếng hát ấy.

Tiếng hát vện vào người làm nghệ sĩ suốt đời lao theo, rong chơi, vật vã, say đắm, kiệt sức, theo cùng tiếng hát đặc biệt ấy. Ngu

Yên là kẻ phổ tiếng hát Ngọc Phụng vào đời thành thơ và nhạc. Chàng thu gặt những mùa tác phẩm rục rờ. Hết in thơ, thơ 1, thơ 2, thơ 3, 4, 5,... Rồi lên sân khấu đờn ca xuống hát um xùm từ sân khấu Cường Để Qui Nhơn, Spellman Đà Lạt, Little Rock Arkansas, cho đến sân khấu của Rice University Houston...

Con người thô bỉ tầm thường Ngu Yên suốt đời phải vật vã bảo vệ tiếng ca đầu đời của Ngọc Phụng. Và sự tranh đấu để giữ tiếng hát ấy ngân vang, là đam mê thủ tiêu hết những ngã ngách ác thú của một gã đàn ông tầm thường như những người đàn ông tầm thường khác. Những cái nỗ lực lao theo tiếng hát tinh khôi ấy cũng chính là hệ lụy giằng co con người nghệ sĩ tài hoa, toát ra trong vô số thơ của Ngu Yên.

Ngọc Phụng là thơ. Ngọc Phụng là đốm lửa. Đốm lửa có khi kiệt lực và chỉ còn là chút tro tàn le lói. Con đường hiu quạnh của sáng tạo thì quá mệnh mông. Ngu Yên là kẻ ham vui, là kẻ sáng tác vạm vỡ. Bờ vực nào cũng có thể là một đam mê khiến cho một con người nghệ sĩ yêu đời sẵn sàng lao xuống hố. Một kẻ khởi sự

đã lao vào lửa thì khi nào mà lại không sẵn sàng để lăn xuống hố. Tôi là kẻ bên đường đứng ngó cái bi kịch của hai người yêu nhau vực nhau lên sau những cơn lao xuống hố to lẫn hố nhỏ. Tôi ngưỡng mộ Ngọc Phụng. Một người nữ cổ điển hoàn tất vở diễn tuyệt vời. Tôi ngạc nhiên Ngu Yên, một nghệ sĩ tài hoa không bị hủy diệt bởi số mệnh bám vào một người đàn bà tuyệt vời. Cái đốm lửa nhỏ bé Ngọc Phụng có thể tự sáng lấy một mình. Người đàn bà thông minh đẹp đẽ nào mà không tuyệt vời trong những phút sáng rực rỡ nhất của mình. Nàng thơ ốm o nhỏ bé Ngọc Phụng đã choàng phủ hết tất cả những đam mê nào khác muốn dụ dỗ Ngu Yên. Ngu Yên đau khổ. Thơ nhạc trào ra. Ngọc Phụng chiến thắng hết tất cả những người đàn bà lớn bé xinh xấu nào thoáng qua đời Ngu Yên. Ngu Yên thất tình. Thơ nhạc lại lên ngôi.

Điều tôi lấy làm mãn nguyện là trong thơ Ngu Yên, Ngọc Phụng không phải một thú đàn bà đồ chơi của đàn ông. Ngọc Phụng cũng không phải là thị mệt lam lũ quanh năm buồn bán ở ven sông để cho chồng ăn nhậu chơi bời.

Ngọc Phụng cũng không phải là người tình hâm hơ thơ mộng. Ngọc Phụng là vợ. Ngọc Phụng là người đàn bà sống cạnh thi sĩ mấy chục niên. Ngọc Phụng đã làm một cuộc cách mạng ngầm trong thi ca Việt Nam. Người nữ tuyệt vời nhất chính là vợ của thi sĩ. Vứt hết bỏ hết những người đàn bà huy hoàng tình mộng. Dứt hết liệng hết những ảnh tượng nóng bỏng của những người tình mơ. Vợ anh đây nè. Ca ngợi đi. Say đắm đi. Thờ phượng đi. Lê Uyên Phương, người nhạc sĩ bén nhạy nghệ thuật đã cảm nhận ra được điểm đỉnh của thơ Ngu Yên khi phổ một bài nhạc *Cầm Đi Phụng*. Lịch sử thi ca Việt Nam chắc chắn sẽ phải ghi nhận cuộc cách mạng của Ngọc Phụng trong thơ Ngu Yên: chuyển hình ảnh một người vợ lam lũ không tên của Tú Xương qua hình ảnh một người vợ tuyệt vời có tên là Ngọc Phụng trong thơ Ngu Yên.

Ngu Yên. Lần đầu tiên gặp gỡ, tôi thấy anh ôm cây đàn ghêêu ngao hát những câu rất lạ trong căn phòng trọ của bạn bè rục rờ thơ ngây ở Đà Lạt đêm hôm nào. Hơn hai mươi lăm năm sau, tôi cũng lại chỉ thấy anh ôm cây đàn,

ca lên những câu nhạc rất mới anh vừa sáng tác giữa một buổi sáng mai thức dậy trong ngôi nhà ấm cúng mùi vợ chồng ở Houston.

Bạn của tôi, Ngu Yên, đã say sưa làm rất nhiều thơ giữa những đuổi bắt của hai bờ âm nhạc mới và lạ đó.

Tìm

*sách này của ai 9. thi sĩ và tôi 10. làm thơ 14. không phải thơ 15. oht 17. làm gì với thơ hay 19. thơ và buồn 21. thơ với cú 23. trích từ tùy ký 27.34. truyện một con cá 39. tô phở việt nam 42. trích từ tùy ký 45. tình cũng đau rãng 48. bìa lỏng và cát đặc 50. xin cảm ơn một ngày lạ 52. 14-11-01, 53. 10-1-2000, 54. 15-2-2000, 56. 20-9-2000, 58. 23-9-2000, 59. 15-4-2000, 60. 19-10-2000, 62. 5-7-2000, 64. trích từ vở nháp 65. 31-7-2000, 72. 25-7-2000, 74. trích từ vở nháp, ca khúc thơ 75. **tùy thơ: cuối thiên niên: ký** 78. trích vở nháp 86. trích từ vở nháp 87. già thi sĩ 90. về già 92. trích từ vở nháp 94. tự vệ sĩ 97. đêm dạy tôi điều này quá muộn 99. nổi cơn 100. họ ngu 102. triệu phú thơ 103. sống dơ 104. lạ thường 105. luận về*

rắn và Buồn 106. thơ khó hiểu chẳng? 107. kinh nghiệm chết 108. tu gặp cười hóa người say rượu 110. thông tay vào chợ 112. trích từ vở nháp 114. 19-8-2001, 121. 2-1-2000, 122. gần hết giờ thi luận tình yêu 124. ghi vội thoáng tự hỏi 126. 4 giờ sáng 5-10-2000, 128. 5-8-2000, 129. trích từ vở nháp 130. đẹp làm đẹp cái đẹp 134. **thơ cụ thể** 146. trích từ vở nháp 165. **tùy thơ: tôi thị** 170. trích từ vở nháp 181. thời bình thần 186. thời bất mãn 188. tháng năm 189. chút quà sinh nhật 190. ảnh gia đình 191. lẫn lộn 192. quá muộn 194. nghệ thuật 196. nạn khổng tử 197. màu chấp nhận 200. vì sao tôi thích cháy 202. thủ cầm 203. thiện tại thiện tại 204. ????? 205. đi tìm thơ hay 206. chết thuộc chưa? 222. đóng giữ thiêng liêng 223. để hoặc đá 224. diễn văn ứng cử 225. kơ 228. gặp trăng 230. giữa chủ nhật và thứ hai 231. đẹp làm xấu cái đẹp để đẹp 233. **thơ đồng tác** 238. trích từ nhật ký 249. chuyện tình yêu 251. đàn bà 253. tâm sự với thiên thần 255. một mình ở nhà 257. theo em về dĩ vãng 258. nếu trở lại 260. tự do không gian 261. sáng

263. một mình hát yêu em 266. qui nhơn, đau không cát? 268. lại giang luân hồi 270. **thơ phỏng vấn** 272. **tùy thơ: nhật ký theo chân tiếng hát** 279. trích tùy ký 290. **tùy thơ: điệu sinh nhật** 302. **ca khúc thơ: Guitar 2000**, 311. **thơ trình diễn** 332. **đi tìm thơ nhâm Thìn** 397. về 406. đêm down town Little rock 414. ghi tháng sau 417. trên một đường thẳng 419. sách mới 420. chà nhám tháng bảy 422. ghi lại sau khi đập đình 424. bặt, lê thị huệ: ngu yên, người tạo tiếng động 426. bài thơ ngoài mục lục 446.

Bài Thơ Ngoài Mục Lục

*Tôi muốn phứt bỏ tên tôi
Trở thành không lý lịch
Tôi muốn quên chính tôi
Người nhớ không trí nhớ*

*Những phiền muộn vừa thả khỏi gánh vai vẫn
kéo trong quá khứ nặng nề
Phiền muộn khác chất lên vai liềng xiềng thấy
choáng váng tương lai
Tuổi không còn trẻ
Lòng không còn vững tin
Những sợ hãi trào ra
Một môi chán chê càng nghĩ càng rũ liệt
Tưởng đã chết lâu rồi sao còn thở
Làm người kiêu nào đây?
Tôi đã làm gì khiến đất trời điên lên thịnh nộ?*

*Nỗi sầu lo cào cấu khắp hồn
Đập phá trái tim nhộn nhạo tâm tư
Tôi muốn lái xe đàng hoàng
Không tông cán ai*

*Nhưng xa lộ vẫn đầy thương tích
Đôi khi muốn lao vào bế tắc
Một thoáng giây mở chẳng nhiệm màu?
Biết đâu bên kia là hy vọng?*

*Có nỗi hận người đau ruột
Chỉ biết gào lên tiếng thét thầm
Hãy phứt bỏ tên tôi
Sống không lý lịch
Hãy quên tôi
Trí nhớ không còn nhớ*

*Lái xe một mình
Biết Thượng Đế đang một mình
Không được làm bạn nhau
Sao làm kẻ thù?*

*Ở*_n

Thi Sĩ và Tôi
Xin cảm ơn
Nhà xuất bản Lũy Tre Xanh
Anh chị Hiệp An
Bạn Lê Thị Huệ
Vợ Phụng
và bằng hữu

Cùng một tác giả:

Hóa Ra Nét Chữ Lên Đàng Quấn Quanh. Thơ.

Tựa Đề ở Bên Trong. Thơ.

Hỏi Oi. Thơ.

Tình. Thơ

Hãy Cho Ta Sống Giùm Đời Nhau. Thơ

Thi Sĩ và Tôi. Thơ và Cửa Thơ.

Bóng Nắng Khuya. Nhạc. CD

Đợi Chờ Không Biết Đợi Chờ Ai. Nhạc. CD

Mong Mạnh Tiếng Cười Chạm Thiên Thu.

Nhạc. CD

Tìm gặp

CD:

Bóng Nắng Khuya.

Nguyễn Thảo hát Ngu Yên.

CD:

Đợi Chờ Không Biết Đợi Chờ Ai.

I.V.(Ai Vy) và Nguyễn Thảo

hát Ngu Yên.

CD:

Mong Manh Tiếng Cười

Chạm Thiên Thu.

Julie hát Ngu Yên.

LŨY TRE XANH

Xuất Bản

Liên lạc:
P.O.Box 1943
San Jose, CA, 95109